

ОДБРАНА

Година VII ■ Број 146 ■ 15. октобар 2011. ■ цена 100 динара ■ 1,20 евра

АРСЕНАЛ
58

Интервју

Бригадни генерал Илија Тодоров, командант Специјалне бригаде

Привилегија бордо беретке

**СРПСКА
БАНКА а.д.**
у традицији државе

ПОВОЉНИЈИ УСЛОВИ КРЕДИТИРАЊА ЗА ЗАПОСЛЕНЕ У МИНИСТАРСТВУ ОДБРАНЕ И ВОЈСЦИ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

Српска банка а.д. Београд је само за запослене у Министарству одбране и Војсци Републике Србије припремила јединствену понуду банкарских услуга – тзв. „аранжманске услове кредитирања“, који се огледају у знатно повољнијим условима кредитирања и издавања кредитних картица у односу на досадашње. Кредитна понуда Банке обухвата готовинске, рефинансирајуће, потрошачке и ауто кредите, као и издавање кредитних картица, без обавезе преусмеравања зарада преко рачуна Српске банке а.д. Београд !

КРЕДИТИ СРПСКЕ БАНКЕ

Српска банка а.д. Београд Вам од 12.10.2011. године нуди кредите са нижим каматним стопама од досадашњих за чак 6,6 процентних поена и ниже су од каматних стопа које се примењују за остале клијенте Банке. Рок отплате готовинских кредита је 6-36 месеци, са ФИКСНОМ каматном стопом од 21,7%. Рок отплате потрошачких кредита је 13-36 месеци, са још нижом фиксном каматном стопом 20,7%. Могућност задужења креће се и до 60% , а за разлику од других, примењујемо фиксне трошкове обраде захтева у износу од свега 500 динара.

Уколико сте презадужени, предлагемо да рефинансирате Ваше обавезе које имате у другим банкама и претворите их у један кредит са фиксном каматном стопом од 21,7%, на рок до 36 месеци!

Пример: за кредит од 100.000 динара на рок од 36 месеци, рата је 3.706,20 динара и фиксна је до краја отплате кредита.

КАРТИЦЕ СРПСКЕ БАНКЕ

Посебно брендирана картица намењена је само за запослене у Министарству одбране и Војсци Републике Србије, а дизајн картице осмишљен је од стране стручног тима Министарства одбране.

Каматна стопа по овој кредитној картици нижа је од стандардне понуде и износи 1,8% месечно, а највећи износ лимита који Банка одобрава је 1,0 милион динара. Сем уобичајених погодности, са картицом Српске банке остварујете попуст у оним фирмама са којима је Банка потписала Уговор о пословној сарадњи.

Више информација на
www.srpskabanka.rs

Посетите нас у
експозитурама у
Београду, Лазаревцу,
Краљеву, Ваљево,
Чачку, Крагујевцу,
Крушевцу, Шапцу,
Трстенику,
Свилајнцу и Бору.

Инфо кредити:
011/3607-439 ;
3607-286; 3607-218;
3607-219
Инфо картице:
011/3607-307

Sigurnost
Pouzdanost
Kvalitet

 Lasta
eurolines

www.lasta.rs

„Одбрана“ наставља традицију „Ратника“, првог војног листа у Србији, чији је први број изашао 24. јануара 1879.

Издавач

Медија центар „ОДБРАНА“
Београд, Браће Југовића 19
medijacentar@mod.gov.rs

Директор

Славољуб М. Марковић, потпуковник

Главни и одговорни уредник

мр Раденко Мутавић

Заменик главног уредника

Владимир Почуч, мајор

Уредници

Мира Шведић

Душан Глишић

Стални сарадници

Станислав Арсић, мр Себастиан Балаш,
мр Славиша Влчић, Милосав Ц. Ђорђевић,
Владица Крстић, др Милан Мијалковски,
мр Зоран Миладиновић, мр Миљан Милкић,
Крсман Милошевић, др Милан Милошевић,
Никола Остојић, Никола Оташ, Иштван Пољанац,
Будимир М. Поподић, Влада Ристић

Дизајн и прелом

Енес Међедовић (ликовни уредник),
Станислава Струњаш, Бранко Сиљевски,
Марија Марић и Слободан Михаиловић
(технички уредници)

Фотографија

Даримир Банда (уредник)
Горан Станковић и Јово Мамула (фоторепортери)

Језички редактор

Слађана Мирчевски

Коректор

Слађана Грба

Секретар редакције

Вера Бјеловук

Документација

Радован Поповић (фото-центар)

ТЕЛЕФОНИ

Директор 3241-258; 23-809
Главни и одговорни уредник 3241-257; 23-808
Секретар редакције 3201-809; 23-079
Прелом 3240-019; 23-583
Маркетинг 3241-026; 3201-765; 23-765
Преплата 3241-009; 3201-995; 23-995

ТЕЛЕФАКС 3241-363

АДРЕСА

11000 Београд, Браће Југовића 19

e-mail

odbrana@mod.gov.rs

redakcija@odbrana.mod.gov.rs

Internet

www.odbrana.mod.gov.rs

Жиро-рачун

840-312849-56 МЦ „Одбрана“

Преплата

За припаднике МО и Војске Србије преко РЦ
месечно 160 динара.
За претплатнике преко Поштанске штедионице
месечно 180 динара.

Штампа „ПОЛИТИКА“ АД, Београд,

Македонска 29

ОДБРАНА ISSN 1452-2160

Магазин излази сваког 1. и 15. у месецу

„Одбрана“ је члан
Европског удружења војних новинара

БРОЈ 146

НА НАСЛОВНОЈ СТРАНИ:

Припадник 63. падобранског батаљона Специјалне бригаде на вежби у околини базе Југ

Снимио Јово МАМУЛА

САДРЖАЈ

■ АКТУЕЛНО

6 Први цивилни авион слетео на аеродром „Морава“

ПОДСТИЦАЈ РАЗВОЈА РЕГИОНА

Читав овај крај, Краљево, Крагујевац, Крушевац, па и Ужице и Нови Пазар, добили су нови аеродром који ће бити на услузи грађанима и омогућавати нове инвестиције, истакао је председник Србије Борис Тадић по слетању на аеродром „Морава“ у Лађевцима

8 Комеморација жртвама фашизма у Јајинцима

ПАМЋЕЊЕ И ОПОМЕНА

10 Министар Шутановац на састанку министара одбране земаља SEDM

ПОДРШКА СРБИЈИ

12 Обележен Дан Специјалне бригаде

РАМЕ УЗ РАМЕ СА НАЈБОЉИМА

14 Међународни научни скуп „ОТЕХ 2011“

НАУКА У СЛУЖБИ РАЗВОЈА

■ ИНТЕРВЈУ

16 Бригадни генерал Илија Тодоров, командант Специјалне бригаде

ПРИВИЛЕГИЈА БОРДО БЕРЕТКЕ

20 Шездесет три године рада фабрике „Слобода“ у Чачку

РАСТ ИЗВОЗА

22 Обележен Дан ослобођења Суботице

СЛОБОДА И ПРАВОЉУБЉЕ

25 Нови начин решавања стамбених питања

МОНТАЖНЕ КУЋЕ ЗА НАСЕЉЕ У ВАЉЕВУ

У погону за прераду дрвета Војнограђевинске установе „Београд“ у Шапцу почела је производња монтажних стамбених јединица које ће бити постављене у Ваљево. То је и почетак новог стандарда изградње за припаднике Војске Србије и Министарства одбране.

26 Додела станова у гарнизонима
Горњи Милановац и Чачак

НОВИХ 56 КЉУЧЕВА

■ ОДБРАНА

29 Показна вежба „Пескови 2011“

ОБУКА МЕРА ОСПОСОБЉЕНОСТИ

30 Батаљон за обуку саобраћајне
службе у Краљеву

ОБУКА ВРЕДНА ЖИВОТА

■ КУЛТУРА

38 Недеља ирачке културе у Београду

ПЛОДОВИ ЦИВИЛИЗАЦИЈСКОГ НАСЛЕЂА

39 Колекција Павла Бељанског
поново у Београду

ИЗ РИЗНИЦЕ СРПСКЕ МОДЕРНЕ

Изложба слика и скулптура најзначајнијих представника српске модерне из Спомен-збирке Павла Бељанског из Новог Сада, отворена је у Великој галерији Дома Војске Србије у Београду

Изложба

Ове седмице у Дому војске у Београду отворене су две изложбе. Прва, изложба слика Хусеина Ал-Ђумана и ручних радова уметника Мазина Мундира, у оквиру Друге недеље ирачке културе и друга, изложба слика и скулптура из Спомен-збирке Павла Бељанског. Тиме се наставља веома успешна реализација идеје, започета пре две године, да тада реновирани Дом војске поново постане препознатљиво место на мапи културе српске престонице.

Почело је изложбом слика Цилета Маринковића, а настављено запаженим изложбама које су привукле десетине хиљада посетилаца. Током ове године, након изложби слика Саве Шумановића и Војног музеја, у Дому Војске представила се Галерија „Надежда Петровић“ из Чачка, Задужбина Моме Капора и Народни музеј из Зрењанина.

Заиста репрезентативан простор Дома војске, у међувремену је још више дотеран и модернизован, прилагођен новим захтевима мултимедијалних догађања, тако да поред изложбених простора у Великој и Малој галерији, у Свечаној и Конференцијској сали и салонима пружа могућност одржавања разноврсних скупова, од концерата, модних и спортских спектакала, до сајамских, стручних и научних скупова.

Тако, једно изузетно архитектонско остварење Живка Пиперског и Јована Јовановића, подигнуто на размеђу друге и треће деценије прошлог века (1929–1932) средствима српских ратника из Првог светског рата, које данас ужива статус утврђеног културног добра, наставља своју културну мисију у срцу града.

Његова обнова после неколико деценија неулагања, јесте дуг према историјским вредностима које осликава, али и настојање да се сачува српска војна традиција која је одувек неговала културне вредности, често идући испред оних којима је то мисија.

Низ вредних културних догађања у Дому војске наставља се изложбом „Колекција Павла Бељанског: поново у Београду“, којом Спомен-збирка Павла Бељанског из Новог Сада обележава педесетогодишњицу постојања. Дела најзначајнијих представника српске модерне из ове збирке, београдска публика имала је прилику да види у оваквом обиму давне 1957. године.

И да најавимо још једну изложбу, која неће бити у београдском Дому војске, али ће из његове културне ризнице почетком новембра отићи у Нови Сад. Реч је о избору из веома вредне збирке слика и скулптура које су власништво Дома војске, прикупљане су деценијама и може се слободно рећи да нема познатијег уметничког имена са простора бивше Југославије, а да није у потпису једне или више слика у збирци.

Оне се чувају у новом уређеном депоу, а само мали број публика је у ретким приликама могла да види на изложбама или у салонима Дома војске. Сада, оне крећу у културни поход, најпре у Нови Сад, а касније и у друге градове Србије. ■

СНИМАО Р. ПОПОВИЋ

Први цивилни авион слетео на аеродром „Морава“

Подстицај развоја

Читав овај крај, Краљево, Крагујевац, Крушевац, па и Ужице и Нови Пазар, добили су нови аеродром који ће бити на услузи грађанима и омогућавати нове инвестиције, истакао је председник Србије Борис Тадић по слетању на аеродром „Морава“ у Лађевцима

Први цивилни авион слетео је 5. октобра на аеродром „Морава“ код Краљева, који је до сада функционисао искључиво као војни аеродром, а после реализације планираних инвестиционих радова, биће мешовита војно-цивилна ваздушна лука.

Међу путницима на тридесетоминутном лету у Јатовом авиону АТР-72, били су председник Србије Борис Тадић, министар одбране Драган Шутановац, министар економије и регионалног развоја Небојша Ђирић и амбасадор Турске у Београду Али Риза Чолак.

Слетању авиона на аеродром „Морава“ присуствовали су министар за људска и мањинска права, државну управу и локалну самоуправу Милан Марковић, начелник Генералштаба Војске Србије генерал Милоје Милетић, председник Управног одбора Агенције за контролу летења СЦГ Никола Станков, генерални директор аеродрома „Никола Тесла“ Велимир Радосављевић и в. д. генералног директора ЈАТ-а Владимир Огњеновић.

Том приликом, делегација је обишла новоизграђени контролни торањ и зграду аеродрома, која је у последњој фази градње.

Говорећи о значају аеродрома „Морава“, председник Тадић истакао је да је слетање државне делегације потврдило да је он оспособљен за пријем мањих летилица, а да ће следеће године аеродром бити у потпуности реконструисан за цивилни саобраћај.

Председник је изразио очекивање да ће у будућности бити оспособљен још један аеродром у Војводини за цивилни саобраћај и на тај начин допринети бољим условима живота наших грађана.

– Треба подизати шансе за инвестиције. Само на тај начин можемо очекивати повећање броја радних места у овако невеселим околностима међународне привреде – истакао је председник Тадић.

Помоћник министра одбране за материјалне ресурсе Илија Пилиповић обавестио је чланове делегације о току

региона

радова, наводећи да су до сада завршени термоенергетски блок, трафо-станица и пропратни радови као што су крчење шуме и поправка ограда које су урадиле инжењеријске јединице Војске Србије. Према речима помоћника министра одбране, очекује се да аеродромска зграда, чија је површина 5.600 квадратних метара, буде готова до краја новембра. Он је истакао да је планирано проширење и продужење постојеће писте, уколико Србија добије донацију из Турске. Тада ће, како је нагласио Пилиповић, на аеродром моћи да слећу и авиони капацитета до 300 путника.

Влада Србије је током августа 2010. године донела закључак о усвајању инвестиционог програма за превођење аеродрома „Лађевици“, који се сада зове „Морава“, из војног у мешовити аеродром.

Министар Шутановац је раније најавио да ће цивилни аеродром „Морава“ од пролећа наредне године бити спреман за редован саобраћај.

Укупна вредност инвестиције је 32 милиона евра, а инвестициони партнер је Турска која донира десет милиона евра. Министарство одбране Србије у његову обнову уложило је 12 милиона евра, Агенција за контролу летења Србије и Црне Горе три и по милиона, а друга министарства и Аеродром Београд по два милиона.

Биће то, после нишког и београдског, трећи аеродром у Србији са међународним карактеристикама.

У првим месецима на аеродрому „Морава“ запослење ће добити више од 50 грађана, а када буде завршена друга фаза и више од 150 људи из овог дела Србије. ■
Биљана МИЉИЋ

Спремно реаговање на кризу

Председник Србије Борис Тадић, министар одбране Драган Шутановац, министар за људска и мањинска права и државну управу и локалну самоуправу и координатор за обнову Краљева Милан Марковић и начелник Генералштаба генерал Милоје Милетић посетили су Краљево.

На почетку посете, у Скупштини града, присуствовали су пројекцији филма „Краљево – 11 месеци наде“. Министар Марковић је уочи пројекције поднео извештај о размерама помоћи коју је држава упутила Краљево, нагласивши да је Влада Србије са 2,3 милијарде динара помогла 75.000 грађана у Краљево, који су претрпели штету у земљотресу прошле године. Посредством Министарства за људска и мањинска права, државну управу и локалну самоуправу, у Краљево су изграђене 462 монтажне куће, обновљено 13.000 теже и лакше оштећених кућа и око 8.500 станова.

Председник Тадић је посетио и обновљену улицу Драгослава Богавца, у којој су пре 12 месеци у земљотресу оштећене фасаде.

– Након земљотреса, који је Краљево погодило прошле године, показали смо да смо као друштво спремни да реагујемо на кризу на одговоран и организован начин и спречимо злоупотребе, што је важно за очување кредибилитета државе – истакао је председник Тадић. Он је додао да се у ситуацији када су Краљевчани погођени економским недаћама, и када велика предузећа још нису прорадила, сваког дана чини све како би се повећале шансе да неко од великих инвеститора уложи новац у обнову „Магнохрома“ и других великих капацитета.

Председник је посетио и насеље Рибницу, породице Радојице Јеротијевића и Душанке Костић, који су од Владе Србије добили монтажне куће, пошто су њихови стамбени објекти порушени у земљотресу, 3. новембра прошле године.

Тадић је потом прошетао центром Краљева, где је разговарао са грађанима. ■

Н. ДРАЖОВИЋ
Снимио Ј. МАМУЛА

Комеморација жртвама фашизма у Јајинцима

Памћење
и опомена

Данас желимо да једном заувек изађемо из историјских спирала насиља и мржње. Данас градимо Србију, њено спокојство, развој и благостање, настојећи да све неспоразуме из прошлости решавамо мирно, дијалогом са свима онима са којима живимо и са којима ћемо и даље живети у нашем делу Европе, рекао је председник Борис Тадић на комеморацији, истичући да је Србија, вођена поукама са стратишта, спремна да са свим народима и људима добре воље подели труд и визију балканског региона као зоне мира, сарадње и помирења.

Комеморација страдалим логорашима у Другом светском рату, уз највише државне и војне почасте, одржана је 1. октобра у Спомен-парку „Јајинци“ код Београда. На некадашњем стратишту, где је за три ратне године брутално убијено око 60.000 људи, највише Срба, Рома и Јевреја, венце су положили председник Србије Борис Тадић, председница Скупштине Славица Ђукић Дејановић, премијер Мирко Цветковић, преживели логораша, представници града Београда, СУБНОР-а и бројне иностране делегације.

Комеморацији су присуствовали и начелник Генералштаба Војске Србије генерал Милоје Милетић, министри у Влади Србије, црквени великодостојници и представници удружења Рома и Јевреја.

– Ово свето место је највеће стратиште Србије из времена антифашистичког рата. Не окупља нас овде ни освета ни мржња, али смо свесни да има оних који и данас на Балкану не могу без освете и мржње, којима хране свој народни патриотизам и амбицију да буду јачи. Будућност се не гради на тим темељима, на таквим идејама и политикама. Ми смо овде ради памћења и опомене. Ми смо овде ради оних невиних чију смо жртву у одбрани људског живота и достојанства прихватили као свој узор и као залог за наше свакидашње постојање – истакао је председник Борис Тадић.

Он је додао да историјска свест треба, пре свега, да буде свест о успонима и падовима људскости, одбрани и поразима људског достојанства. На тој свести, рекао је Тадић, треба градити другачији Балкан – Балкан развоја, који повезује народе и континенте.

Председник Србије је нагласио да српско друштво има посебну одговорност према припадницима мањинских заједница које су и на овим просторима страдале од нацифашистичког поретка зла и расистичке идеологије.

– Једина њихова „кривица“ била је та што су припадници јеврејског, ромског и српског народа. Никада нећемо пристати на заборав тог зла и трагично рашчовечење човека, на уништавање других само зато што су различити и што су припадници друге етнич-

НАЈСУРОВИЈИ ОКУПАЦИОНИ РЕЖИМ

Бивши заточеник бањичког логора Љубомир Зечевић поручио је окупљеним грађанима да су пушчани плотуни стрелачког строја у Другом светском рату нарушавали равно 120 пута, у исто толико дана, тишину и окупацијску свакодневицу Јајинаца, Раковице и Белог потока, уносећи страх и немир у домове њихових житеља.

– Најмасовније стрељање било је управо на данашњи дан, 1. октобра 1943. године. Тада је извршена егзекуција над 323 логораша. Већина стрељаних били су земљорадници из Пожешког и Таковског среза. Немачки окупациони режим у Србији био је један од најсуровијих у Европи – за једног убијеног немачког војника стрељано је од 50 до 100 људи, а тако је било још само у Пољској и СССР-у. Основано је чак 19 концентрационих логора – превише за једну малу земљу – подсетио је Зечевић.

ке, националне, верске, политичке и идеолошке групе. Онај који заборава историју и не жели да је памти осуђен је на то да је понавља кроз трагедију – казао је председник Србије, напомињући да Србија не жели такве понављаче и осуђује сваку нетрпељивост којој сметају разлике.

– Одбацујемо свако порицање холокауста јер је српски народ дао огромне жртве у борби против фашизма – закључио је председник Тадић.

Глумци Светлана Бојковић, Иван Јефтовић, Слобода Мићаловић Ђетковић и Војин Ђетковић, у пратњи балетских уметника, вокалних солиста и хора Музичке школе „Славенски“ из Београда, извели су на крају програма кореодраму „Балада о уснулим птицама“.

У Јајинцима, у долини Липовачког потока, пре избијања Другог светског рата постојао је војни полигон који су нацисти у периоду од 1941. до 1944. искористили за погубљење око 60.000 људи – највише на једном месту у Србији. На обележавању 20 година од ослобођења Београда, 1964. године, на некадашњем губилишту отворен је велики меморијални парк са спомеником жртвама. ■

Сепреј КОМНЕНИЋ

САРАДЊА СА ЈАВНИМ ПРЕДУЗЕЋЕМ „ТРАНСНАФТА“

Министар одбране Драган Шутановац и начелник Генералштаба Војске Србије генерал Милоје Милетић, са сарадницима, обишли су складиште погонског горива у Лединцима код Новог Сада. Разговарали су са домаћинима о сарадњи Министарства и Војске са Јавним предузећем „Транснафта“ у области складиштења нафтних деривата.

Генерални директор предузећа Срђан Михајловић презентовао је активности „Транснафте“ на основу недавно потписаног уговора којим је предвиђена дугорочна пословно-техничка сарадња у наредних 25 година. На основу тог документа, после осавремењавања, погон у Лединцима користиће се за складиштење нафтних деривата за потребе Војске Србије без надокнаде.

Према речима Михајловића, остатак капацитета намењен је за складиштење обавезних робних резерви, као и за комерцијалне сврхе. Како је навео, планирана је у наредном периоду и изградња нових складишних капацитета на тој локацији. ■

Б. М.

РАЗГОВОРИ СА АУСТРИЈСКОМ ДЕЛЕГАЦИЈОМ

У Сектору за политику одбране одржани су експертски разговори са делегацијом Министарства одбране Аустрије којима је председавао начелник Управе за стратегијско планирање, генерал-мајор др Божидар Форца. Четворочлану аустријску делегацију предводио је пуковник Рудолф Заунер.

У делегацији Министарства одбране Републике Србије учествовали су представници Управе за стратегијско планирање Сектора за политику одбране и Управе за обуку и доктрину (I-7) Генералштаба Војске Србије.

Разговарано је о методологији и процесу израде стратегијских и планских докумената у систему одбране. Такође, аустријска делегација је информисала припаднике наше делегације о њиховом путу у Европску унију, као и учешћу у мултинационалним операцијама. ■

Министар Шутановац на састанку министара одбране земаља SEDM

Подршка Србији

Министри одбране земаља југоисточне Европе, учесници регионалне конференције у Анталији, подржали су став Србије да се дијалогом дође до решења кризе на Косову и Метохији

Апсолутно сви саговорници и учесници конференције подржавају став Србије да се кроз дијалог дође до коначног решења и сматрамо да је то најбоља стартна позиција и начин да се дође до решења које ће поштовати права свих оних који живе данас на Косову и Метохији – изјавио је министар одбране Драган Шутановац у Анталији у Турској, где је предводио делегацију Србије на састанку министара одбране земаља SEDM.

Министар Шутановац је на маргинама скупа, који је одржан 2. и 3. октобра, разговарао са већим

бројем министара о проблемима који су за Србију у овом тренутку најважнији, а то је проблем безбедности на Косову и Метохији, и истакао да „нико не даје подршку насиљу, као и да сви инсистирају и желе да се до коначног решења дође путем дијалога на миран начин”.

Према његовим речима, то ће омогућити да сви грађани који живе на Косову и Метохији имају подједнака права и могућност да живе нормалан живот. Шутановац је додао да скуп представља прилику за размену мишљења и ставова о питањима регионалне и глобалне безбедности „у светлу економске кризе и изазова који прете, како региону тако и глобалној безбедности”.

Шутановац је после сусрета са турским колегом Исметом Јилмазом изјавио да ће конверзија војног аеродрома „Морава” крај Краљева, која се ради заједно са турском страном, бити завршена у току године, а да ће цивилни летови већих ваздухоплова бити могући почетком 2012. године.

Шутановац је истакао и да ће тиме бити показано да су испоштовани сви задати рокови и „напокон ће показати и онима који су били

скептични да Србија заиста улаже велике напоре да тај аеродром постане цивилно-војни”.

– Србија са Турском у последње четири године гради изузетно квалитетне односе у области одбране – оценио је Шутановац.

Иницијатива за успостављање процеса сарадње министара одбрана земаља југоисточне Европе (SEDM) покренута је у марту 1996. године у Тирани, на предлог САД, са намером јачања сарадње земаља југоисточне Европе и САД на пољу одбране. Основни циљ сарадње је интензивирање разумевања и политичко војне сарадње у региону југоисточне Европе, а ради јачања стабилности и безбедности.

Чланице SEDM су САД, Грчка, Италија, Турска, Словенија, Румунија, Бугарска, Хрватска, Албанија, Украјина, Македонија, БиХ, Црна Гора и Србија док Грузија и Молдавија имају статус посматрача.

Одлука о пријему Србије у SEDM донета је на министарском састанку SEDM у октобру 2009. године у Софији. ■

Танјуг

Снимио Душан АТЛАГИЋ

САСТАНАК МЕШОВИТЕ КОМИСИЈЕ СРБИЈА – САД

Четвртим састанком Мешовите комисије Србија – САД за питања реформе система одбране председавао је председник Комисије генерал-мајор др Божидар Форца, док је трочлану америчку делегацију предводио професор Томас Јанг из Центра за цивилно-војне односе Монтереј (Калифорнија).

Састанку, коме је присуствовао и државни секретар Александар Мишчевић, претходило је разговор са америчком делегацијом, на коме су анализирани реализовани облици едукације припадника Министарства одбране и Војске Србије у 2011. години.

Током састанка разговарано је о облицима сарадње у 2012. години, као и могућим новим областима потребним за реформу система одбране. ■

САРАДЊА СА ИТАЛИЈОМ

Делегација Министарства одбране Републике Србије, коју је предводио секретар Министарства Драган Радуловић, боравила је од 4. до 6. октобра у посети Италији.

Током састанка са домаћином, начелником 1. Управе Генералштаба Војске Италије генерал-мајором Франком Марсиљом, разговарано је о прописима којима се уређује рад администрације у систему одбране. Размењена су искуства о раду на правно-административним питањима одбране и о сарадњи са Парламентом и војним и синдикалним представницима.

Секретар Министарства Радуловић сусрео се и са замеником начелника Генералштаба Војске Италије адмиралом Кристијаном Батинијем. ■

ОБЕЛЕЖЕН ДАН 3. БРИГАДЕ

11

На свечаном обележавању Дана 3. бригаде Копнене војске - 7. октобра, у нишкој касарни „Књаз Михаило“, командант Копнене војске генерал-потпуковник Љубиша Диковић истакао је да бригаду красе висок ниво организације, стабилно командовање, велика дисциплина и одговорност, и то треба да буду особине свих јединица Копнене војске.

Командант 3. бригаде пуковник Желимир Глишовић нагласио је да су припадници јединице у периоду између два празника извели велики број тактичких вежби, бојних гађања и тактичких увежбавања, а стручно усавршавање изведено је на разним курсевима у земљи и иностранству.

Поводом Дана 3. бригаде, министар одбране наградио је учесника у мултинационалној операцији на Кипру професионалног војника Дарка Вучића.

За најбољу јединицу ранга чета – батерија проглашена је чета за општу логистику из 39. логистичког батаљона из Ниша, најбоља чуварска служба је чуварска служба касарне „Топлички устанак“ у Куршумлији, а најбоља база у Копненој зони безбедности је база „Медевце“ у одговорности 310. инжењеријског батаљона из Прокупља. ■

З. М.

ДАН АБХ СЛУЖБЕ

Припадници Центра за усавршавање кадрова АБХО и 246. батаљона АБХО свечано су обележили Дан атомско-биолошко-хемијске службе – 28. септембар у крушевачкој касарни „Цар Лазар“.

Командант Копнене војске генерал-потпуковник Љубиша Диковић, честитајући празник, истакао је да су батаљон и центар АБХО оспособљени да могу да одговоре безбедносним изазовима и прерасту у јачу снагу у случају потребе.

– Центар има све предуслове да постане лидер у АБХ струци у региону, док батаљон АБХО представља јединицу спремну и способну да изврши све задатке у миру и рату. Важно је да смо сачували материјалну базу обуке и високопрофесионални стручни кадар као највећу вредност АБХ службе данас – истакао је генерал Диковић.

Командант 246. батаљона АБХО пуковник Зоран Стојановић нагласио је да АБХ служба има примарну потребу да настави са техничком модернизацијом својих састава ради достизања захтеваног нивоа оперативних и функционалних способности. ■

ПРИМОПРЕДАЈА ДУЖНОСТИ КОМАНДАНТА ЦО ВИЕД

Потпуковнику Недељку Планојевићу дужност команданта Центра за обуку везе, информатике и електронских дејстава предао је пуковник Станимир Лазаревић, који са те дужности одлази у пензију.

Свечаној примопредаји дужности присуствовали су заменик команданта Команде за обуку бригадни генерал Горан Радовановић, команданти јединица Команде за обуку, представници органа локалне самоуправе, образовних, културних и других организација из Горњег Милановца. ■

Обележен Дан Специјалне бригаде

Рамене уз рамене с најбољима

Снимио Р. ПОПОВИЋ

Циљеве и задатке остварићемо само врхунском обученошћу, максималном одговорношћу и чврстом војничком дисциплином, нагласио је бригадни генерал Илија Тодоров, командант Специјалне бригаде, подсећајући да сваки њен припадник у срцу носи максиму војводе Мишића – „Ко сме тај може. Ко не зна страх, тај иде напред!“

Улагање у кадар и усавршавање припадника јединице стални је тежишни задатак Специјалне бригаде, о чему говоре десетине официра и подофицира на школовању и усавршавању у иностранству. Остварена је добра сарадња са специјалним јединицама страних оружаних снага. Добри примери су заједничка увежбавања са припадницима 173. падобранске бригаде Европске команде ОС САД и специјалним јединицама Националне гарде Охаја – истакао је на свечаности у панчевачкој касарни „Растко Немањић“ командант бригаде бригадни генерал Илија Тодоров.

Обележавању Дана Специјалне бригаде – 29. септембра присуствовали су командант Копнене војске генерал-потпуковник Љубиша Диковић, представници Министарства одбране и Војске Србије, локалне самоуправе, верских заједница, и чланови породица припадника те јединице.

У поздравној речи генерал Тодоров је истакао да је велико искуство за при-

паднике бригаде била и вежба у Украјини, у којој су учествовали припадници 63. падобранског батаљона, а као значајну активност он је издвојио и сарадњу са специјалним јединицама Шпаније и Италије.

– Обука јединица је на првом месту, али саставни део живота припадника јединице јесте физичко оспособљавање и спорт. И ове године очували смо пласман најбоље спортске екипе на Четвртом летњем првенству Копнене војске. Падобранска екипа „Небеске видре“ је на државном падобранском првенству у Кикинди освојила прво место. Успешном организацијом 14. отвореног вишебоја јединица специјалне намене, још једном смо потврдили способност и озбиљност у организовању специфичног и сложеног такмичења, на чему су нам признање одали и гости из Русије, Бугарске, Грчке и са Кипра – рекао је Тодоров и додао да су млади официри, подофицири и професионални војници, након успешно савладане селективне обуке остварили своју жељу да постану део елитног строја Војске Србије.

Честитајући празник у име свих припадника Копнене војске, генерал Диковић истакао је да осећа велики понос због снаге и способности те јединице.

– Конципирајући Војску Србије у складу са савременим безбедносним изазовима и економским потенцијалом земље, пред специјалне јединице постављен је захтев да буду високопокретне, са израженим маневарским способностима, обучене да извршавају задатке у различитим условима на територији наше земље, на привремено запоседнутим територијама и у дубини оних противничких. Тежили смо да имамо високо обучен и мотивисан кадар за извршавање најсложенијих задатака – истакао је генерал Диковић.

На свечаности, присутни су имали прилику да виде најсавременије пешадијско оружје и специфично наоружа-

Честитке за празник

Поводом Дана Специјалне бригаде, припадницима јединице честитке су упутили министар одбране Драган Шутановац и начелник Генералштаба генерал Милоје Милетић.

Специјална бригада основана је 29. септембра 2006. преформирањем и обједињавањем 72. специјалне бригаде, 63. падобранске бригаде и делова 82. поморског центра и Противтерористичког одреда „Кобре“. Команда бригаде је у Панчеву, где су као и у Нишу стациониране јединице с традицијом противдиверзантских, противтерористичких, извиђачких, падобранских и ронилачких састава.

ње специјалних јединица домаће и стране производње, које припадници Специјалне бригаде користе током обуке.

После смотре и дефилае припадника бригаде, падобранци су извели атрактиван демо-скок са висине од две хиљаде метара носећи заставе Србије, Војске и Специјалне бригаде. Гости су, такође, били у прилици да виде приказ рада Батаљона за противтерористичка дејства. ■

Б. МИЉИЋ
Н. ДРАЖОВИЋ

„Отворени дан“ у 250. ракетној бригади

13

Припадници 250. ракетне бригаде за противваздухопловна дејства организовали су традиционалну манифестацију „Отворени дан“ у касарни „Бањица“ у Београду. Посетиоци, међу којима је највише било ученика београдских средњих и основних школа, али и љубитеља противваздухопловне одбране, имали су прилику да погледају изложу технику и савремена средства која се користе у ракетним јединицама Војске Србије.

Осим изложених средстава и технике 250. ракетне бригаде, 126. центра ваздушног осматрања, јављања и навођења и Бригаде везе, гости су видели и део средстава 177. артиљеријско-ракетног дивизиона из батаљоничке 204. ваздухопловне бригаде.

Посебну пажњу привукле су мултимедијалне презентације, међу којима је најзанимљивија била видео-пројекција о увежбавању састава бригаде на недавно изведеној вежби у Бугарској.

Посетиоци су обишли су и спомен-собу 250. ракетне бригаде. ■ Н. Д.

Обележен Дан рода АРЈ за ПВД

Браниоци неба

Свечаном обележавању Дана рода артиљеријско-ракетних јединица за противваздухопловна дејства – 30. септембра, у касарни „Бањица“ присуствовали су командант ВиПВО бригадни генерал Ранко Живак, командант 250. ракетне бригаде за ПВД бригадни генерал Миодраг Гордић, представници Генералштаба и сродних јединица, ветерани и пријатељи рода.

Честитајући празник, генерал Живак осврнуо се на богату и славну историју бранилаца неба Србије.

– Обележавањем овог дана исказујемо захвалност и одајемо дужно поштовање генерацијама противвавионаца који су у последњих неколико деценија били први на бранику отаџбине, постижући резултате вредне дивљења. Данас артиљеријско-ракетне јединице имају стручан кадар способан за извршавање сложених задатка и у стању су да одговоре свим изазовима новог доба у границама могућности борбених система којима располажу – рекао је генерал Живак и истакао да су концептом развоја система ПВО дефинисани модели развоја артиљеријско-ракетних јединица који су веома важни за будућност рода.

Након свечаности, у оквиру тактичко-техничког збора, гости су могли да погледају опрему и борбена средства у јединицама рода АРЈ за ПВД.

Поводом Дана рода АРЈ за ПВД, делегацију рода, коју је предводио командант 250. ракетне бригаде за ПВД бригадни генерал Миодраг Гордић, примио је заменик начелника Генералштаба генерал-мајор Милан Бјелица.

Дан рода артиљеријско-ракетних јединица за противваздухопловна дејства обележава се у знак сећања на 30. септембар 1915, када је редов артиљеријског пука „Танаско Рајић“ Радоје Рака Љутовац, бранећи Крагујевац од напада из ваздуха, са положаја на Метиним брду модификованим пољским топом оборио непријатељски аероплан. ■

С. С.

Снимио И. ИВАНОВ

Пуковник Сiniша Кресовић нови командант Расинске бригаде

Пуковнику Сiniши Кресовићу дужност команданта Команде за развој Расинске бригаде предао је потпуковник Вељко Мартиновић, који са ове дужности одлази на Генералштабно усавршавање.

Свечаној примопредаји дужности у Крушевцу присуствовали су командант Команде за обуку генерал-потпуковник Александар Живковић, команданти јединица у гарнизону Крушевац, представници Српске православне цркве, органа локалне самоуправе Расинског управног округа и града Крушевца и бројни гости из образовних, културних и других организација. ■

Међународни научни скуп
„ОТЕХ 2011“

Наука у служби развоја

Министарство одбране и Република Србија организацијом овог догађаја шаљу поруку да желе да допринесу регионалној безбедности и научној сарадњи и да унапређују војнотехничке односе са свим партнерским земљама, рекао је министар Шутановац на отварању научног скупа

Међународни научни скуп истраживача из подручја одбрамбених технологија – ОТЕХ одржан је 6. и 7. октобра у Војнотехничком институту у Београду.

На свечаном отварању, поздрављајући госте и учеснике из 16 земаља, министар одбране Драган Шутановац нагласио је да је за одржив економски развој Србије нужно подизање нивоа знања и унапређења технолошке базе целокупне индустрије.

– У томе једну од кључних улога има Војнотехнички институт, као наша највећа истраживачко-развојна установа у области одбране – истакао је министар Шутановац. – Наставићемо активности Министарства одбране усмерене на развој капацитета ВТИ-а, кроз кадровску обнову, унапређење информатичке инфраструктуре, лабораторијске опреме и интензивирање сарадње са сличним институцијама у свету. Задржаћемо и тренд раста улагања у пројекте истраживања и развоја. То је неопходан чинилац ревитализације Србије у домену авио-индустрије, аутомобилске индустрије, хемијске, електро, машинске и многих других индустријских грана.

Министар је истакао да је Министарство одбране, током последње две године, у развојне пројекте уложило више него у претходних 10 година.

– У тим програмима, које реализује Војнотехнички институт, учествују не само колеге из индустрије већ и еминентни стручњаци из других института и универзитета Србије. Њихово присуство на ОТЕХ 2011 сведочи о нераскидивој вези технике намењене одбрамбеним и цивилним потребама – рекао је Шутановац, истичући да је Србија потпуно отворена и за све форме међународне сарадње у области образовања, истраживања, развоја и производње НВО – од размене истраживача, преко заједничких разво-

јних пројеката до заједничког наступа на тржиштима трећих земаља.

– Врата Војнотехничког института отворићемо и за други циклус школовања колега из Алжира. Ми поново шаљемо наше истраживаче на едукацију у светски познате институције као што је Кренфилд универзитет у Великој Британији. Лабораторијски капацитети су перманентно отворени за колеге из турске одбрамбене индустрије. Кроз Одбрамбену агенцију ЕУ стварамо могућности укључења наших капацитета у истраживачко-војне пројекте ЕУ. Као чланица Програма „Партнерства за мир“ Србија се активно укључује и у програме НАТО-а. Далеку, али пријатељску Кину приближавамо тако што смо само ове године имали више посета њихових специјалиста него у претходне две деценије – нагласио је министар Шутановац.

Поред гостију из света науке, отварању четвртог по реду научног скупа присуствовали су и начелник Генералштаба генерал Милоје Милетић, државни секретари у Министарству одбране, начелници управа Министарства и Генералштаба и војнодипломатски представници акредитовани у Београду.

Госте и учеснике овогодишњег ОТЕХ-а, чији је званични језик, први пут, енглески, поздравио је и директор Војнотехничког института пуковник др Зоран Рајић, који је нагласио да ВТИ ту манифестацију види као прилику за размену искустава и информисање о научним достигнућима у свету одбрамбених технологија, али и стварање услова за још тешњу сарадњу у тој области.

Учесницима се потом обратио директор Музеја „Никола Тесла“ Владимир Јеленковић, који је говорио о научним и техничким достигнућима нашег великана Николе Тесле, а посебно оним која су касније примењена у војне сврхе.

ИНТЕРЕС ЗА САРАДЊУ

– Ако погледате статистику и текстове еминентних светских листова који се односе на одбрамбене технологије, видећете да смо на врхунцу капацитета наше земље – истакао је министар Шутановац у одговору на новинарско питање.

– Морам да кажем да данас у свету постоји велико интересовање за сарадњу и производњу. Познато је да је због економске кризе и наш буџет смањен, али постоје земље које желе да улажу заједно са нама и да пласирају производе који ће бити намењени како домаћем тако и светском тржишту. Србија је данас један од највећих извозника у југоисточној Европи управо у области обрамбених индустрија и намеравамо да тако и остане. Подсећам да у неколико посета које су биле у претходних месец дана учвршћујемо могућност сарадње у области војне и грађевинске индустрије и то ће бити један комплет који ћемо поновити и у будућности.

НОВИ КОНТАКТИ

– На крају ОТЕХ-а могу да кажем да сам врло задовољан организацијом и резултатима које је тај скуп дао – истакао је пуковник доц. др Зоран Рајић, директор Војнотехничког института. – На скупу је учествовало 20 гостију из иностранства, а два уводна предавања одржали су еминентни инострани стручњаци. Рад се одвијао у девет различитих секција, од тога је седам покривала делатност ВТИ-а, а две су биле из области геотопографских технологија и војне медицине.

Највећи квалитет ОТЕХ-а и бенефит ВТИ је да су успостављени контакти са институцијама са којима до сада нисмо сарађивали, а са неким од гостију договорили смо и конкретне активности у наредном периоду.

Квалитет и вредност ОТЕХ-а је и у томе што смо били у прилици да разменимо искуства са колегама који се баве сличним областима у својим земљама и да видимо где смо ми у односу на свет, тако да се можемо у наредном периоду кориговати и видети где можемо да уложимо више. То су, рецимо, електроника, електронски системи, комуникације. Мислим да у томе можемо да успемо и да ће наредни скупови ове врсте бити усмерени у том правцу.

После пленарне седнице и два уводна предавања аутора из Турске и Канаде, настављено је излагање радова по секцијама. Ове године пријављена су 142 рада, 315 аутора и коаутора из 16 земаља света – Алжира, Аустралије, Босне и Херцеговине, Канаде, Чешке, Француске, Ирске, Италије, Црне Горе, Новог Зеланда, Русије, Словеније, Швајцарске, Турске, Украјине и Велике Британије. Радови садрже оригиналне теоријске или практичне резултате истраживања, те приказе практичних решења или уређаја из домена тематских области скупа. Радови из девет тематских области изложени су у 15 одвојених сесија.

Током одржавања скупа учесници су посетили лабораторије Војнотехничког института, изложбе наоружања и војне опреме и изложбу експоната Музеја „Никола Тесла“. На крају скупа изабран је и најбољи рад – Марије Самарцић и аутора, из области аеродинамике и динамике лета.

ОТЕХ се до сада одржавао сваке друге године, али ће бити организован и наредне. Разлог за то је жеља организатора да се тај научни скуп одвоји од Сајма „Партнер“ и да сваке године Министарство одбране и Војска Србије буду организатор једног значајног међународног догађаја. ■

Душан ГЛИШИЋ

Мира ШВЕДИЋ

Снимио Зоран МИЛОВАНОВИЋ

Снимио: Радован ПОГОВИЋ

Привилегија бордо беретке

Поносно чувају традиције претходних јединица и изнад свега воде бригу о породицама погинулих другова. Ново наоружање и аутономна вежбовна инфраструктура за врхунске резултате. Искуства међународне сарадње уткана у обуку.

Пре пет година јединице специјалне намене Војске Србије обједињене су под јединственом командом и тиме су 63. падобранска, 72. специјална, противтерористички батаљон војне полиције Кобре и диверзанти 82. поморског центра добили нову матичну јединицу.

Дан Специјалне бригаде – 29. септембар био је повод да са командантом специјалних јединица, бригадним генералом Илијом Тодоровим разгова-

рамо о најелитнијој формацији Копнене војске, да из прве руке чујемо оцену успешности изазовног процеса интеграције, сазнамо више о активностима у домену међународне војне сарадње и откријемо формулу за прављење најбољих спортиста Војске Србије.

■ *Господине генерале, шта сīе ђожелели ђријадницима јединице ђоводом ђразника?*

– Припадницима јединице и њиховим породицама пре свега желим

добро здравље и срећу на личном и на професионалном плану. Старешинама на челу батаљона, чета и тимова, официрима, подофицирима, професионалним војницима и цивилним лицима, одајем захвалност и признање за подизање оперативне способности јединице. Све што је постигнуто у претходном периоду није било могуће без уиграности њих као јединственог тима и желим им да у томе истрају у годинама које долазе.

■ *Специјална бригада формирана је пре пет година обједињавањем специјалних снага Војске Србије, преваходно због веће ефикасности, једноставнијег командовања и уштеда. Како оцењујете тај сложен процес са ове временске дистанце?*

– На основу нових услова, специфичних изазова и претњи који су уткани у доктринарну документу нашу војске, идеја је од самог почетка била потпуно професионална јединица ранга бригаде.

Чињеница да је Специјална бригада формирана од две некадашње специјалне бригаде са дугом традицијом и искуством, као и специјалних јединица попут Противтерористичког батаљона војне полиције Кобре и дела поморских диверзаната некадашњег 82. поморског центра, захтевала је озбиљан приступ са јасним циљем.

Пред нама је те 2006. године био веома озбиљан посао. У самом почетку формирали смо тимове чији је задатак био да процене одређене стандарде којима ћемо се руководити у процесу реорганизације. Од тога на који се начин постаје припадник Специјалне бригаде до стандарда за живот и рад у јединици. Проценили смо да нам је потребно савремено наоружање и решавање тадашњих питања као што су осавремењивање полигона и побољшање услова рада у разним сегментима.

Уверен сам да смо на добром путу што се овог процеса тиче и да данас имамо Специјалну бригаду као савремену професионалну јединицу спремну да одговори на сваки изазов.

■ *Обнова инфраструктуре била је део процеса реорганизације?*

– Захваљујући разумевању Министарства одбране и министра одбране ушли смо у темпо рада који се креће узлазном линијом. Реновирали смо део капацитета за стални боравак припадника јединице. То су велики инфраструктурни захвати, људство уочава да са њима не стајемо и да је брига система о њиховим непосредним условима за живот и рад у том погледу препознатљива.

Утренираност и највиши степен припремљености наших људи је приоритет и трудимо се да се свакодневне

РЕЧНИ ДИВЕРЗАНТИ

Поред две специјалне јединице копнене војске Специјалну бригаду чини и део припадника некадашњег 82. поморског центра из Кумбора. Најискуснији појединци те формације учествовали су након преласка из Црне Горе у формирању ове јединице о којој се и данас мало прича.

Уз помоћ врхунских инструктора дефинисани су критеријуми и стандарди за ово специфично усмерење ратне вештине. Вишемесечна обука са кандидатима одвија се уз драгоцену помоћ 93. центра за обуку Речне флотиле у Новом Саду.

КАРИЈЕРА

Бригадни генерал Илија Тодоров обукао је униформу са 17 година. После завршетка Средње војне школе у Сарајеву уписује Војну академију, Смер пешадија, коју завршава 1987. године. Са успехом је завршио све војне школе – Генералштабну и Школу националне одбране. За команданта 63. падобранске бригаде у чину мајора постављен је 1997. године. Више пута је ванредно унапређиван у виши чин, награђиван је и одликован.

активности скопчане са вежбањима и тренинзима реализују на локацијама где јединица и борави. Обједињавањем свих потребних садржаја у кругу у којем бораве елиминише се трошење времена или „празан ход“. Сложеније активности обављају се тамо где су бољи услови, на полигонима и вежбаљима Војске Србије.

У наредном периоду потпуно ћемо решити ситуацију око стрелишта у касарни „Растко Немањић“, комплетираћемо филмску стрељану и свим тим процесима направити уштеду, јер ћемо тиме омогућити доступност поменутих садржаја на једном месту. У Нишу су започете припреме и планирања за слична реновирања, а започета је и изградња вежбаљима уз саму касарну.

■ *Негавна набавка најмодернијег наоружања и опреме прва је на овом нивоу још од деведесетих година. Како сте задовољни овим процесом?*

– То је била тежишна активност и један од приоритета још од самог настанка Специјалне бригаде. Уз подршку Министарства одбране и Генералштаба тај процес је недавно почео и морам још једном изразити своју захвалност на чињеници да нас је систем препознао као битне у процесу модернизације упркос ограничењима буџета.

Јединица је добила ново стрељачко и аутоматско наоружање, најмодерније снајперске и далекометне пушке, у току је развој десантног падобрана, започет је процес набавке специјалних падобрана, од којих смо добили одређену количину. Оно што нам такође следи, јесте увођење у оперативну употребу падобрана које смо добили донацијом америчке војске и то очекујем почетком следеће године. Паралелно са овим, старија падобранска техника полако одлази у пензију.

Посебно бих истакао квалитетну ронилачку опрему коју имамо и набавку додатне која је тренутно у процедури.

Можда је најбитније то што раскорак жеља и могућности за набавку најмодерније технике ни издалека није велик као некад. Доласком новог наоружања почели смо да се бавимо

и новим приступом у обучавању и за нас је битно да смо веома брзо оспособили припаднике да успешно рукују новим средствима.

■ *Обука у Специјалној бригади никада не престаје?*

– Специјална бригада већ дуже време учествује у размени искустава са јединицама сродне намене страних армија и са специјалним јединицама Министарства унутрашњих послова Србије. Циљеви су увек исти – стицање нових искустава и усавршавање.

Резултат свега тога јесте да смо после пет година препознали више корисних метода за усавршавање обуке. Посебно је важно да смо у овој години те методе почели да уграђујемо у разне видове обучавања у противтерористичкој, извиђачко-диверзантској и у падобранској обуци.

Затим, ту су и одређена искуства која су нам помогла да променимо приступ према евалуацији појединца, тима и јединице, што се показало изузетно корисним. Добили смо и програм обуке који нам даје широке могућности.

Када је реч о осталим сегментима специјалистичке обуке, набавком новог специјалног наоружања изменили смо програм гађања и ватрена обука нам је сада у фокусу. Тактичка обука издвојена је из некадашњег општег система оспособљавања и физичка обука је ту да припадницима постане и начин живота.

■ *Специјална бригада и њени башаџони били су међу првима у Војсци Србије који су направили значајне кораке у међународној војној сарадњи. Колико је данас јединица ефикаснија и спремнаја захваљујући тој сарадњи?*

– Од формирања до данас, сваке године смо на узлазној путањи када је реч о међународној војној сарадњи. Са поносом могу истаћи да смо јединица са којом иностране јединице сличне намене желе да сарађују. Обострана искуства која се у тим приликама размењују корисна су и једнима и другима у смислу примене нових трендова у

обуци, усавршавања и припремања за нове изазове и претње који стоје пред специјалним јединицама.

Стварамо однос поверења и развијамо га на највишем нивоу. Оно што је природно је да се из тога рађају и лична пријатељства, имајући у виду да се доста времена проводи на заједничким активностима са високим нивоом ризика. Окренути сте једни другима приликом извршења ризичног задатка и у тим случајевима људи гаје искрено узајамно поверење.

Недавно су два падобранска тима бригаде учествовала на вежби у Украјини, а један тим је био на обуци са специјалним снагама италијанске војске у условима ратовања на планини, док нас у месецу новембру очекују заједнички обука са специјалним јединицама италијанске војске у Панчеву.

Очекујемо да и у наредном периоду продубимо сарадњу са страним специјалним саставима ради оствари-

вања користи у погледу уграђивања нових искустава у наше планове и програме обуке и да би на крају себе проверили на којем се нивоу обучености тренутно налазимо.

■ *Шта бисте поручили младим официрима, подофицирима и цивилима који размишљају о каријери у Специјалној бригади?*

– Желим да свако има праву информацију о процедури и условима доласка у Специјалну бригаду. Наши органи за људске ресурсе управо имају тај задатак, увек смо спремни да дамо сваку потребну информацију.

Сви они који желе у специјалне јединице морају испунити задате критеријуме. То су јединствени критеријуми за улазак у специјалне јединице Војске Србије, које је одобрио начелник Генералштаба и апсолутно важе за све.

Након успешно савладане селективне обуке у трајању од 13 недеља ви

ви сте само добили улазницу за Специјалну бригаду. Процес јесте дуг и осмишљен је на начин да у најкраћем могућем времену добијемо оспособљеног припадника специјалних снага. У првом периоду оспособљавања припадник након основне пешадијске обуке пролази видове обуке као што су диверзантско-извиђачка, противтерористичка, падобранска или ронилачка. Ту су појединачни специјалистички курсеви, обуке тимова и чета. Тај период траје од две до три године.

Специјална бригада даје широке могућности и то је заиста изазов за младе људе у сваком смислу. Онај ко то жели никако не треба да пропусти прилику да себи и другима докаже колико је спреман за изазове и напоре који сигурно нису за свакога.

■ *Какав је данас животињи стандард припадника специјалних јединица?*

– Стандард живота припадника Специјалне бригаде не разликује се много од осталих припадника Војске Србије. Можда једина привилегија наших људи јесу одређени додаци који надомешћују њихова напрезања приликом обављања високоризичних наменских задатака, као што је рецимо бављење падобранском или ронилачком службом.

Сигурно је да би већи додаток или зарада свакоме значили, то је нормална и природна ствар, али смо у исто време и свесни ситуације у друштву. У данашње време привилегија је на неки начин имати посао, док је бити у овој јединици посебна привилегија и њени су припадници свесни тога.

■ *Процент жена у Специјалној бригади мањи је него у другим јединицама?*

– Истина је да је проценат професионалних војника женског пола мањи него у другим саставима Војске. Ипак, треба имати у виду да су оне прошле селективну обуку која је иста за све, без обзира на пол. Оне се налазе на различитим дужностима: имамо жене подофицире, инструкторку падобранства у Нишу, неке су противтерористи, стрелци или

се налазе на позадинским дужностима као што је логистика.

Јасно је са друге стране да то сигурно није проценат заступљености као у другим саставима, али психофизички захтеви су стриктни и селективна обука чини своје.

■ *Специјална бригада познатија је по неговању традиција и бризи о својим бившим и погинулим припадницима.*

– Природно је и подразумева се да сви припадници некадашњих јединица које су ушле у обједињени састав и даље негују традиције својих јединица. Ради се о формацијама које су постојале деценијама и које имају највиша признања у одбрани своје отаџбине. Ми се тиме поносимо и настојимо да те традиције одржавамо и уграђујемо у дух млађих припадника на више начина.

Изнад свега ту је брига за породице погинулих другова. Два пута годишње организујемо редовна окупљања и дружења са њима овде у Панчеву и у Нишу. Породицама помажемо кад год нам се обрати и када је то могуће.

Крсну славу Светог Саву ова јединица слави у континуитету још од 1986. године. Она је преузета од некадашње 72. специјалне бригаде, док 63. падобрански батаљон наставља са својом традицијом обележавања 14. октобра, славе Покрова пресвете Богородице.

■ *Како оцењујете сарадњу са цивилним структурама у градовима у којима су базирани јединице бригаде?*

– Подсетићу да је на простору карне „Растко Немањић“ у Панчеву формирана прва падобранска школа још за време Краљевине Југославије. Та школа је поред обуке pilota обучавала и мању падобранску јединицу. Ми свакако нисмо новина на овом простору и суживот са становништвом и сарадња са локалном самоуправом је изврсна, како овде у Панчеву, тако и у Нишу.

Када говоримо о Нишу, падобрански батаљон тамо живи и ради већ скоро 44 године. Читав тамошњи крај живи са том јединицом. У оба града активно помажемо локалну самоуправу,

подржавамо активности и ту бих посебно истакао хуманитарне акције на које се одазивамо и у којима радо учествујемо.

■ *Колики је значај спортиа у специјалним јединицама?*

– Начин живљења у специјалним јединицама свакако јесте да то буде једна врста спортског живота. Дисциплинованог, активног и прожетог разним активностима са што више разноврсности у погледу такмичарских дисциплина.

Сваке године појединачно и тимски учествујемо на разним такмичењима, која су пре свега војног карактера. Као командант, са поносом истичем задовољство учешћем наших припадника на међународним такмичењима, на којима се припадници бригаде витешки боре за углед јединице и, што је најбитније, тиме представљају Војску Србије у најбољем светлу.

Када говоримо о војном спорту Специјална бригада је четврти пут за редом и ове године потврдила прво место на Спортском летњем првенству Копнене војске. Од екипних подвига ту је незаобилазна такмичарска падобранска екипа Небеске видре, која се у скромним условима припрема и постиже резултате вредне пажње. Ове године освојили су прво место на Државном падобранском првенству у Кикинди.

Екипа Противтерористичког батаљона освојила је прво место у стрелаштву на такмичењу јединица војне полиције. Једно ново такмичење за нас било је оно у организацији 173. падобранске бригаде европске командне САД, на којем смо, упркос непознавању дисциплина и чињеници да смо први пут учествовали, освојили прво место у појединим дисциплинама.

Такође, намера нам је да млађе припаднике јединице који су у њу пристигли у последњих неколико година спремамо за све нивое спортских такмичења. Знам да имају вансеријски таленат и верујем да ће у блиској будућности имати један озбиљан такмичарски потенцијал којим ће наставити подвиге својих старијих колега. ■

Петар ВОЈИНОВИЋ

Шездесет три године
рада фабрике
„Слобода“ у Чачку

Раст извоза

Снимко Ј. МАМИЉА

У погону за комплетирање пиротехничких склопова и подсклопова чачанске „Слободе“, министар одбране Драган Шутановац пустио је у рад нову машину

Надамо се да ћемо захваљујући машини коју смо данас пустили у рад, а која је коштала пола милиона евра, остварити вишемилионску уштеду од близу 18 милиона евра – рекао је министар одбране Драган Шутановац, истичући да су ванредни догађаји омели да ово буде најбоља пословна година у последње две и по деценије у „Слободи“.

– Фабрика у последње четири године бележи повећање у извозу око шест и по пута, а повећање у приманима радника веће је од 90 посто, што доказује да напредује и да има светлу будућност – нагласио је министар Шутановац у обраћању медијима. Према његовим речима, уз модернизацију одбрамбене индустрије, Србија ће повећати извоз и смањити спољнотрговински дефицит.

– Верујем да ће следећа година бити упамћена још тридесет година јер у најави имамо озбиљна улагања, не само за ову фабрику, већ и за дру-

ге. То ће омогућити да се упосли наша целокупна одбрамбена индустрија и наша грађевинска индустрија која треба да се врати на светско тржиште – истакао је министар Шутановац, који је посетио „Слободу“ 6. октобра, заједно са начелником Генералштаба генералом Милојем Милетићем и сарадницима поводом обележавања 63-годишњице њеног постојања и рада.

Директор Зоран Стефановић истакао је да је Компаније „Слобода“ пред уговарањем нових вредних послова, а одговарајући на питања новинара о утицају догађаја у арапском свету на пословање фабрике, Стефановић је рекао да „Слобода“ није имала склопљених уговора у тим земљама.

Министар Шутановац рекао је новинарима да су светска економска криза и догађаји у земљама северне Африке утицали на смањену потражње војне опреме.

– Очекујемо стабилизацију тог тржишта и да крајем године посетимо те земље, пре свега Либију. Верујем да ће следеће године бити обновљена трговинска размена са тим земљама. Желимо и да се вратимо у Либију са уговором који смо направили за војну болницу, а можемо и да наставимо са школовањем либијских кадета и студената у Београду, што је њихов велики интерес јер та земља вапи за школованим кадром – рекао је Шутановац.

Говорећи о полицијској истрази која је покренута поводом несреће која се догодила у фабрици крајем прошле године, министар Шутановац нагласио је да истрагу спроводе надлежни органи који ће свој посао обавити одговорно, што ће допринети да истина о несрећи на крају изађе на видело.

Према речима директора „Слободе“, у фабрици је тренутно запослено 1.757 радника, од тога 1.215 на неодређено време, а просек нето плата износи 37.000 динара. Кад је реч о пријему нових радника, осим инжењера, у плану нису нова запослења. Пословна политика фирме јесте да постоје и радници запослени на одређено време, чиме се регулише оптимална производња и рад фабрике.

Поводом запослења нових инжењера и у чачанском Техничко-ремонтном заводу, директор потпуковник Стојко Биочанин истакао је да је у Заводу ове године бројчано стање веће за 131 извршиоца, од чега је 28 инжењера разних специјалности.

– Очекујемо да ћемо подмладити кадар Завода, јер је старосна структура у овом моменту неповољна и да ћемо повећати способност за прихватање нових технологија. То је нарочито значајно ако се у обзир узме да је последњи инжењер у заводу примљен пре тринаест година – рекао је потпуковник Биочанин. ■

Биљана МИЉИЋ

ПРИЗНАЊА СРПСКИМ МИРОВЊАЦИМА

Тројици припадника Војске Србије који су учествовали у мировној мисији УН на Кипру (UNFICYP), у саставу словачко-мађарског контингента, уручена су признања на недавној свечаности у словачком граду Тренчину.

Признања су добили мајор Зоран Несторовић, заставник Срђан Видаковић и старији водник Виктор Урошевић.

Приликом уручења медаља, српским мировњацима честитали су словачки министар одбране Љубомир Галко и начелник Генералштаба Оружаних снага Словачке генерал Љубомир Булик.

Мајор Несторовић је том приликом истакао да је учешће у мисији УН био професионални изазов, прилика за усавршавање и ново искуство, а медаља коју је добио представља подстицај да и приликом извршавања професионалних задатака у будућности тежи остваривању врхунских резултата.

– Поносан сам што сам достојно репрезентовао Србију и Војску Србије. Част је бити припадник снага Уједињених нација и активно доприносити миру тамо где је то неопходно – рекао је Несторовић, који је био и виши национални представник Србије у мисији UNFICYP. Он је у мировној мисији УН на Кипру од октобра 2010. године обављао дужност помоћника главног инжењеријског официра мисије, а његови основни задаци били су обезбеђење кретања за потребе мировних снага.

Медаљу је добио и заставник Видаковић, који се у мировној мисији налази од марта 2011. године, а чији су задаци патролирање у зони раздвајања кипарских Грка и Турака, што подразумева и извештавање о организовању и извођењу војних вежби, као и контролу цивила који се крећу у зони раздвајања.

– Учешће у мировној мисији представља велики успех на професионалном плану, један вид усавршавања и част је бити одликован овом медаљом, јер је то знак да сам одлично и професионално обављао своје задатке – рекао је Видаковић. ■

ПРИЈЕМ СЛУШАЛАЦА ГШУ У КОМАНДИ КОПНЕНЕ ВОЈСКЕ

21

Заменик команданта Копнене војске генерал-мајор Видоје Живковић примио је припаднике Копнене војске, будуће слушаоце 55. класе Генералштабног усавршавања Школе националне одбране.

У свом обраћању официрима, генерал Живковић посебно је истакао важност овог облика усавршавања и поручио будућим слушаоцима ГШУ ШНО да ће кроз размену искустава, студијска путовања и семинаре стећи нови квалитет за успешно обављање задатака на оперативном и стратегијском нивоу. ■

СЕМИНАР О МОДЕЛИМА ТРОШКОВА У СИСТЕМУ ОДБРАНЕ

У оквиру рада Мешовите комисије Србија–САД за питања реформе система одбране, у организацији Управе за стратегијско планирање Сектора за политику одбране, одржан је семинар „Модел трошкова и фактори трошка“.

У првом делу семинара представници Министарства одбране и Војске Србије упознали су предаваче из Центра за цивилно војне односе Морнаричке последипломске школе САД са алатима, техникама и приступима у анализи и прорачуну трошкова у систему одбране Србије.

У другом делу семинара предавачи из Центра за цивилно војне односе су припаднике Министарства одбране и Војске Србије упознали са улогом прорачуна трошкова у планирању, програмирању, буџетирању и извршењу, као и са моделима за прорачун трошкова изградње одбрамбених способности у дугорочном и краткорочном периоду.

Семинаром је руководио начелник Управе за стратегијско планирање Сектора за политику одбране генерал-мајор др Божидар Форца. ■

ИНОСТРАНИ ВОЈНИ ПРЕДСТАВНИЦИ У ПАНЧЕВУ

Делегација Асоцијације страних војних представника акредитованих у Србији, на челу са председником Асоцијације пуковником Марином Грегоровићем, посетила је Центар за обуку и усавршавање подофицира у Панчеву.

Након уводне презентације команданта Центра мајора Милована Васића, страни војни представници присуствовали су обуци која се изводи на Лидерском курсу. ■

Обележен Дан ослобођења Суботице

Слобода и правдољубље

Оно што нико у историји нашег народа и државе не може да нам одузме је да смо увек били правдољубив народ који се борио за слободу своје државе. У свим светским ратовима били смо на страни најнапреднијег дела света који се борио против окупатора, рекао је министар Шутановац на свечаности у Суботици.

Поводом Дана ослобођења Суботице од фашизма, министар одбране Драган Шутановац присуствовао је 10. октобра свечаној седници Скупштине града у Градској кући. Том приликом, представници Савеза бораца Суботице уручили су плакете министру Шутановцу и команданту Гарде Војске Србије пуковнику Миломиру Тодоровићу.

Честитајући празник грађанима Суботице, који се обележава у знак сећања на 10. октобар 1944, министар

Шутановац истакао је да је након невиђених разарања у Првом светском рату, Европа уместо да крене путем развоја и хуманих односа међу нацијама и народима, доживела бујање нацизма и фашизма.

– То је довело до највећих разарања у историји човечанства, али истовремено и до највећег отпора том разарању које је више од четири године харало не само Европом, већ и Африком и Азијом – рекао је министар Шутановац.

– Данас у Суботици и у градовима широм Србије, морамо да будемо свесни да су то били светли дани наше борбе, јер је антифашизам тековина којом се сви у свету поносе и нема разлога да се тога стидимо и да не величамо тај период. Такође, нити једна нација, нити један народ нема тапије на антифашизам. Сви антифашисти који су се борили у том времену су подједнако заслужни што је наша земља данас демократска – оценио је министар Шутановац.

У Министарству одбране и Војсци Србије, нагласио је министар Шутановац, негује се дух мултиетничности. У нашим редовима као и у Војној академији имамо припаднике мањина који са поносом носе униформу Војске Србије у жељи да учествују у изградњи безбедности наше земље. То је нешто на шта смо поносни и то је теко-

вина антифашистичке борбе која није разликовала ни нацију, ни пол, ни верску припадност, већ само доброту у човеку и жељу да у свом животу буде слободан, а не да буде тлачен – рекао је Шутановац, истичући да Србија хоће свима да стави до знања да период антифашистичке борбе треба да буде један од најсветлијих периода наше државе.

– Само оне нације у свету које не желе да се сете тог времена имају проблем. Ми морамо да ставимо много већи акценат на то време, јер се тада напредна Европа удружила против назадне политике – закључио је министар Шутановац и додао да је Војска Србије данас војска свих грађана Србије подједнако и да ужива највеће поверење грађана управо зато што негује мултиетничност.

Председник градског одбора СУБНОР-а Владимир Вечић нагласио је да је 10. октобра 1944. више од 2.000 девојака и момака из исте бригаде ослободили свој град од окупатора, храбро се борећи.

Говорећи о значају обележавања празника, градоначелник Саша Вучинић истакао је да је најважнији ра-

злог за то победа над једноумљем које је произвело највеће зло у новијој историји.

У наставку посете, министар Шутановац положио је венце на Споменик жртвама фашизма на истоименом тргу и на спомен-комплекс палим Црвеноармејцима на Православном гробљу.

Уз интонирање химне у извођењу Репрезентативног оркестра Гарде и пуштање јата голубова, венце су положили и градска делегација предвођена градоначелником Сашом Вучинићем, представници СУБНОР-а, републичка делегација предвођена начелником Севернобачког округа Ержебет Киш, делегације амбасада Украјине, Белорусије и Генералног конзулата Републике Хрватске у Суботици.

Дан ослобођења Суботице обележили су и променадни дефиле гардијског ешалона уз пратњу Репрезентативног оркестра Гарде и егзерцир Гарде Војске Србије на Тргу слободе. ■

Биљана МИЉИЋ
Снимео Јово МАМУЛА

УСПЕШНА РАЗМЕНА ИМОВИНЕ

Током боравка у Суботици, делегација Министарства одбране предвођена министром Драганом Шутановцем, са представницима градских власти, обишла је локацију бивше касарне „Петар Драпшин“ на палићком путу, која је прошле године размењена Мастер планом и постала власништво града.

Према речима министра Шутановца, Суботица је, захваљујући агилном руководству, једна од првих локалних самоуправа које су приступиле реализацији замене имовине.

– За разлику од неких других градова и општина где смо мењали имовину за стамбене просторе, овде смо то учинили за новац који је, на основу процене Пореске управе, општина Суботица уплатила. То је један од најбољих примера на који начин Војска Србије може да сарађује са локалном самоуправом, чак и са оним градовима где војске нема – истакао је министар Шутановац приликом посете бившој касарни „Петар Драпшин“.

Он је изразио задовољство што је Министарство одбране у прилици да помогне да се Суботица и неки други градови у Србији шире економски, што је циљ од почетка пројекта.

– Биће нам задовољство да наставимо сарадњу јер постоји интересовање за још једну касарну и сматрамо да ћемо и тај посао реализовати на најбољи могући начин. Све касарне широм Србије које су неперспективне са становишта Војске Србије стављене су на располагање Дирекцији за имовину кроз Мастер план. Наша је жеља, и то је најтранспарентнији посао до сада, да локалне самоуправе у складу са својим м-

огућностима приступе куповини тих простора и конверзији земљишта у градско грађевинско или неко друго. За ове четири и по године нисмо имали ниједну аферу – нагласио је министар Шутановац и додао да је раније за војну имовину било везано неколико афера.

Говорећи о суботичкој касарни „Коста Нађ“, која је такође предмет интересовања локалне самоуправе, министар је указао да ће се, на основу процене Пореске управе о њеној вредности, разговарати о могућностима и модалитетима да је откупи град. Министар је истакао да у том случају неће бити откупа новцем, већ се разматра да у размену буде понуђен и део могућих плацева за изградњу стамбених кућа.

У Мастер плану налази се и Дом војске у Суботици који ће, као неперспективна имовина, бити понуђен граду, а уколико град не буде заинтересован, онда ће преко Дирекције за имовину бити понуђен јавном тржишту.

Градоначелник Суботице Саша Вучинић потврдио је наводе министра да је тај град први у Србији ушао у размену војних објеката предвиђену Мастер планом, према коме је локална самоуправа имала предност при куповини таквог земљишта и објеката.

– Ми настављамо даљу сарадњу по том питању и оно што можда данас не изгледа довољно импресивно јесу инфраструктурни радови која овом земљишту дају додатни квалитет. Имамо нова интересовања из зоне комерцијале, али их је криза успорила – истакао је градоначелник Вучинић. ■

Н. ДРАЖОВИЋ

САСТАНАК ГЛАВНИХ ПОДОФИЦИРА ВОЈСКЕ СРБИЈЕ

Дводневно информисање и радни састанак главних подофицира Војске Србије одржано је у Центру за обуку везе, информатике и електронских дејства у Горњем Милановцу.

- Циљ састанка је да се главни подофицири јединица ранга самостални батаљон и вишег информишу о актуелним питањима и дешавањима у Војсци Србије, а која су у вези са подофицерским кором. Такође, циљ нам је и израда критеријума за рангирање подофицира, као и израда предлога за уградњу формацијских места првих подофицира у јединице нивоа чета-батерија, по важећим књигама формације - рекао је главни подофицер Војске Србије заставник Горан Радић.

Скупу у касарни „Војвода Радомир Путник“ присуствовали су и заменик начелника Генералштаба генерал-мајор Милан Бјелица, заменик команданта Здружене оперативне команде бри-

гадни генерал Милан Мојсиловић, заменик команданта Команде за обуку бригадни генерал Горан Радовановић и представници Министарства одбране и Генералштаба ВС.

- Подофицири су веома важан део Војске Србије и они морају бити озбиљна подршка командовању. Професионализација је, као највећи реформски искорак током протекле године, донела нове услове, посебно у процесу обуке. Улога подофицира у обуци сада је значајнија него раније. Подофицерски кор, такође, добио је могућност да битно утиче на развој каријере и вођење у служби професионалних војника и подофицира. Веома је важно активно учешће подофицира у даљем развоју подофицерског кора - рекао је том приликом генерал Бјелица.

У првом делу састанка главни подофицири информисали су представнике Генералштаба и Министарства одбране о постигнутим резултатима и проблемима на које наилазе у раду. Други део састанка одвијао се по радним групама где су главни подофицири представили предлоге за побољшање рада.

Учесници скупа говорили су и о материјалном статусу подофицира, њиховој обуци и обучености. ■

С. КОМНЕНИЋ

ПОСЕТА ДЕЛЕГАЦИЈЕ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

Државни секретар Игор Јовичић примио је делегацију Заједничке комисије за одбрану и безбедност Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине, коју је предводила Душанка Мајкић, председавајућа Заједничке комисије.

Размотрена су питања људских ресурса, посебно са аспекта бројног стања у процесу реформе система одбране и професионализације оружаних снага. Састанку је присуствовао и бригадни генерал Слађан Ђорђевић, начелник Управе за кадрове.

Током разговора гости су информисани о актуелном стању у области регионалне и билатералне војне сарадње, усвојеним стратегијским документима, као и процесу у области планирања буџета одбране и његове структуре.

У Центру за мировне операције делегацији је презентована законодавна регулатива неопходна за ангажовање припадника Војске Србије у мултинационалним операцијама, као и планови ангажовања у наредном периоду. ■

ДЕЛЕГАЦИЈА МИНИСТАРСТВА ОДБРАНЕ У НОРВЕШКОЈ

Делегација Министарства одбране, коју је предводила државна секретарка др Тања Мишчевић, боравила је у посети Краљевини Норвешкој. Током састанка у Министарству одбране са државним секретаром Роџером Ингебритсеном разговарано је о актуелној политичко-безбедносној ситуацији у региону, могућностима заједничког ангажовања у мултинационалним операцијама и даљем унапређењу билатералне војне сарадње.

Државна секретарка Мишчевић састала се и са државним секретарима Министарства спољних послова Еспеном Барт Еидеом и Ериком Лајнхајмом и одржала предавање на Норвешком институту за међународне послове. ■

Монтажне куће за насеље у Ваљеву

У погону за прераду дрвета Војнограђевинске установе „Београд“ у Шапцу почела је производња монтажних стамбених јединица које ће бити постављене у Ваљеву. То је и почетак новог стандарда изградње за припаднике Војске Србије и Министарства одбране.

Модел монтажне куће која се производи у Шапцу

Имали смо прилику да видимо које су то могућности и производни капацитети погона и желим посебно да нагласим да је Војнограђевинска установа до пре четири године била у губитку од 150 милиона динара, а да данас има капацитете за изградњу малих стамбених јединица у низу, монтажних кућа, рекао је министар Шутановац после обиласка погона за прераду дрвета Војнограђевинске установе „Београд“ у Шапцу. У њему је запослено 70 радника, са тежњом за даље проширење капацитета и упошљавање нових радника.

У том погону почиње производња монтажних стамбених јединица које ће бити постављене у Ваљеву и чинити прво насеље од 50 монтажних кућа у којима ће живети активна и пензионисана војна лица. То је и бити почетак новог стандарда изградње за припаднике Војске Србије и Министарства одбране, са жељом да се помогне и изградња стамбеног простора за Министарство унутрашњих послова и друге државне институције.

– Године 2005. тадашње руководство Министарства одбране ста-

вило је погон у Мастер план као перспективан. Са тим се нисмо сложили и након три године инвестирања он зарађује новац за Министарство одбране и упошљава људе – истакао је министар Шутановац додајући да је жеља да се осим тренутне структуре запослених, а то је средња стручна спрема, у погону запосле и архитекти и грађевински и електро инжењери, као и да се прошире капацитети и да се почне са дистрибуцијом монтажних кућа.

Министар је рекао да и у Шапцу постоји потреба за станоградњом. Оквирна цена, по његовој процени, не би смела да буде већа од 350 евра по метру квадратном, а би цена би могла да буде и нижа, у зависности од броја кућа које ће се градити.

– То је за нас врло перспективно, будући да данас одвајамо око 20.000 евра за пензионере који нису решили стамбено питање - оценио је Шутановац напомињући да ће сви који добију кућицу имати и паркинг простор.

Градоначелник Шапца Милош Милошевић истакао је да ангажман погона у Шапцу значи сигуран посао и отварање нових радних места за грађане као и могућност решавања стамбених питања војних лица у том граду.

Градоначелник Ваљева Зоран Јаковљевић изразио је задовољство што је Министарство одбране изабрало Ваљево за један овакав пилот пројекат.

– За почетак изабрали смо простор од око 2,5 хектара једног девастираног војног полигона од 50 хектара, на коме сматрам да ће нићи ексклузивно насеље, са тенденцијом да се прошири на осталих 50 хектара – казао је Јаковљевић. Према његовим речима урбанистички план је готов, ради се парцелизација и геоистраживања и ускоро ће отпочети конкретни радови.

– Монтажне куће су спремне тако да у првом кварталу следеће године можемо да уселимо војне пензионере и остала војна лица – додао је градоначелник Ваљева. ■

Н. ДРАЖОВИЋ
Снимио Ј. МАМУЛА

Додела станова у гарнизонима Горњи Милановац и Чачак Нових 56 кључева

у Горњем Милановцу, министар одбране Драган Шутановац уручио је кључеве за 47 нових станова, а у Чачку за девет и најавио да ће ускоро бити усељено још 36 станова у тим гарнизонима

Нови станови у Горњем Милановцу изграђени су у насељу „Ивице“ где је министар Шутановац, 6. октобра, уручио кључеве професионалним и пензионисаним припадницима Војске Србије и цивилним лицима и том приликом разговарао са породицама које су решиле стамбено питање.

– Поделили смо 47 кључева у Горњем Милановцу, а у плану је да се у наредном периоду поделе још 24. На тај начин ће још само тридесетак породица остати са нере-

шеним стамбеним питањем, али се надам да ће и они наћи начин да у сарадњи са Министарством одбране реше ове проблеме и да можемо да кажемо да у Горњем Милановцу више немамо припаднике Војске Србије који немају своје станове – изјавио је министар Шутановац.

Он је додао да се наставља са станоградњом јер је један од најважнијих циљева у реформи Војске Србије стандард њених садашњих и бивших припадника. До краја године у плану је да се доделом станова или кредита реши још око 2.000 стамбених питања, што је рекорд у неколико деценија уназад.

Изражавајући задовољство што је у прилици да и у Чачку додели кључеве за девет припадника Војске Србије који су дуго чекали на решење стамбеног питања, министар је истакао да ће још 12 станова у Чачку веома брзо бити усељено.

– Сматрам да је то велики успех и да дуго година толико станова није подељено у овим градовима. Остаје још око 40 породица које треба да се збрину у овом граду – нагласио је Шутановац, подсећајући да Министарство одбране и Војска Србије имају могућност да своје активне и пензионисане припаднике субвенционише бесповратним кредитима.

НЕМА ВИШЕ СЕЛИДБИ

Мајор у пензији Кемал Адемовић каже да је без стана био 20 година.

– Ово је тринаести пут да се селим, али овога пута селидба за мене и моју породицу значи коначно решење стамбеног питања – каже Адемовић.

Старији водник прве класе Виктор Рудић из Горњег Милановца, заједно са супругом Милом и синовима Андрејом и Давидом, први пут је ушао у свој нови стан.

– У милановачком гарнизону сам већ 18 година и од данас ће мени и мојој породици бити много лакше, јер смо претходно живели код родитеља. Деца ће добити већи простор и боље услове за живот и школовање – одушевљен је старији водник Рудић.

Стан је добио и капетан Милан Марковић који је родом из Пирота, а ради у Горњем Милановцу од 2005. године.

– Од 2002. чекам стан и данашњи дан за мене представља велику наду у боље сутра, како у војничкој каријери, тако и у животу, јер ускоро планирам свадбу – рекао је капетан Марковић.

Заставник Војо Цоњић, један је од оних којима су у Чачку уручени кључеви, а на решење стамбеног питања чекао је 27 година.

– Срећан сам и задовољан. Зграда је изузетно лепа, на доброј локацији, а стан је простран. Сигуран сам да ћемо супруга и ја, као и наши син и ћерка, која је већ студент, уживати у њему – истакао је заставник Цоњић.

Према његовим речима, војна лица у Србији данас углавном имају плате веће од републичког просека, тако да где год они дођу треба да се направи микроклима која јача локалну економију, што је изузетно важно и за Чачак и за Горњи Милановац.

Министар Шутановац је рекао да се у Ваљеву планира изградња монтажних кућа које би биле прављене у производном погону у Шапцу.

– Оне ће бити производ Министарства одбране и планирамо да их монтирамо широм Србије и на тај начин решимо све оне људе који нису стамбено збринути. Тиме бисмо ставили тачку на једно прошло време које нам је направило да има толико људи са нерешеним стамбеним питањем – рекао је министар Шутановац.

Додели кључева присуствовали су начелник Генералштаба генерал Милоје Милетић, помоћник министра за материјалне ресурсе Илија Пилиповић и командант Команде за обуку генерал-потпуковник Александар Живковић. ■

Никола ДРАЖОВИЋ
Сергеј КОМНЕНИЋ

Снимили Радован ПОПОВИЋ и Јово МАМУЛА

ОБЕЛЕЖЕН ДАН ТЕХНИЧКОГ РЕМОНТНОГ ЗАВОДА „ЧАЧАК“

Обележавању Дана Техничког ремонтног завода „Чачак“ – 30. септембра, присуствовали су командант Копнене војске генерал-потпуковник Љубиша Диковић, начелник Управе за логистику Генералштаба бригадни генерал Данко Јовановић, представници Министарства одбране и Војске Србије, локалне самоуправе, верских заједница, пословни партнери Завода, чачански основци и бројни гости.

Честитајући празник, генерал Диковић је истакао да Завод свакодневно тесно сарађује са другим научним институцијама, установама и институтима, јер без тога не може да развија капацитете и да прати савремене токове у извршавању својих делатности.

Заступник директора Завода потпуковник Стојко Биочанин истакао је да у протеклих 86 година та установа успева да успешно реализује мисију одржавања исправности техничких средстава Војске Србије. Као и протеклих година, како је рекао, настављена је модернизација процеса ремонта набавком савремених уређаја и опреме, а у току је набавка још неколико машина.

Снимио И. ИВАНОВ

– Инжењери и радници Завода боравили су на обуци у Француској која се односила на највиши ниво одржавања уређаја „Талес“, као и на обуци за највиши ниво одржавања стрелачког наоружања „Хеклер и Кох“. И ове године, као и прошле, на Међународном сајму проналазаштва Завод је добио златну медаљу за свеукупан наступ на тој манифестацији – истакао је потпуковник Биочанин.

Гости и посетиоци имали су прилику да виде атрактивни приказ опреме везе, теретних и борбених возила и наоружања која та установа ремонтује за потребе Војске.

Од експоната посебно су се издвајали борбено возило за полицијске снаге М86А и теренски аутомобил „Пух“ беле боје са ознакама Уједињених нација који су адаптирани за учешће наших припадника у мировним мисијама широм света.

Претходница Техничког ремонтног завода је Инжињеријско-технички завод, који је настао 30. септембра 1925, када је Државни савет Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца подржао одлуку чачанске општине о уступању земљишта за његову изградњу. ■

Б. МИЉИЋ

Центар за симулације и учење на даљину

Савремена опрема за учење и обуку

Заједно са делегацијом француске Амбасаде у Београду, министар одбране Драган Шутановац обишао је Центар за симулације и учење на даљину и Катедру за стране језике на Војној академији. Француску делегацију предводио је амбасадор Франсоа-Ксавијер Денио, а чинили су је изасланик одбране те земље са сарадницима, као и кадеткиње француске Војне академије Сен Сир које бораве у нашој земљи.

У разговорима током посете, министар Шутановац је истакао да са Француском традиционално негујемо добру сарадњу, нарочито у области одбране. Он је такође истакао важност размене официра, посебно када је реч о школовању и усавршавању.

– Сарадња ће се учврстити у наредном периоду када припадници Министарства одбране и Војске Србије буду ангажовани у оквиру контингента француске морнарице у мировној мисији у Сомалији – нагласио је министар Шутановац.

Амбасадор Денио је истакао да је поносан на сарадњу са нашом земљом, изражавајући задовољство што ће наши мировњаци закорачити у мировне мисије Европске уније управо уз француску морнарицу.

Према његовим речима, донација Француске Републике за поменуте центре на Војној академији је велика инвестиција за обе стране, јер су припадници наше војске уложили много енергије у намери да ти центри заживе.

Центар за симулације и учење на даљину свечано је отворен крајем прошле године, а опремљен је савременом рачунарском опремом и софтвером који омогућава израду аудио, визуелних и других мултимедијалних материјала. У оквиру њега су и звучно изолована соба за снимање звука, соба за обраду аудио и визуелног материјала, као и учионицу са 12 места. До сада је у њему успешно изведено 11 вежби различитих нивоа.

Донацијом Француске пре три године, Катедра за стране језике која је намењена како кадетима, тако и припадницима Министарства одбране и Војске Србије, опремљена је најсавременијим помагалима за учење страних језика. Наставни програми ће, како је најављено, ускоро бити прилагођени за различите нивое знања. Осим тога, у оквиру сарадње са француском Амбасадом, професори су у прилици да бораве на усавршавањима у тој земљи. ■

Б. МИЉИЋ
Снимио Г. СТАНКОВИЋ

БЕЗБЕДНИЈЕ ЧУВАЊЕ УБОЈНИХ СРЕДСТАВА

Чињеница да су убојна средства Војске Србије до скоро била смештена на отвореном простору представљало је велику претњу како за њене припаднике тако и за грађане.

– Смештање убојних средстава у адекватне магацинске просторе један је од великих успеха имајући у виду да су се она од раних деведесетих година налазила на отвореном и да је долазило до бројних акцидента – рекао је министар одбране Драган Шутановац приликом обиласка новоизграђеног складишта убојних средстава у централној Србији.

Министар Шутановац је заједно са начелником Генералштаба генералом Милојем Милетићем обишао складиште и подсетио да се ван магацинских простора, односно на отвореном, налазило око 11,5 хиљада тона убојних средстава.

– У протекле четири године издвојили смо око 15 милиона евра за изградњу око 12 хиљада квадратних метара нових магацинских простора – изјавио је министар Шутановац и нагласио да су од 1. јула ове године сва убојна средства смештена на адекватан и прописан начин.

Складишта убојних средстава у Србији се реновирају и прилагођавају новим стандардима, а обнавља се и путна инфраструктура и хидрантска мрежа у њиховим околима. ■

С. К.

Показна вежба „Пескови 2011“

Обука мера оспособљености

Припадници Прве бригаде Копнене војске извели су показну вежбу евалуације колективне обучености по теми „Пешадијска чета у одбрани“ на полигону „Хатарице“, на јужном ободу Делиблатске пешчаре.

У вежби, којом је руководио пуковник Жељко Трамошљика, заменик команданта бригаде, учествовало је више од 250 припадника бригаде из састава 11. пешадијског, 17. механизованог и 18. инжињеријског батаљона.

Рад тима евалуатора током вежбе приказан је у духу постојећих регулатива које су дограђене досадашњим богатим искуством старешина Прве бригаде и старешина које су завршиле тематске курсеве, па ће приказани метод послужити као смерница за даљи рад у свим командама тактичког и оперативног нивоа у Војсци Србије.

Вежби су присуствовали заменик начелника Генералштаба ВС генерал-мајор Милан Бјелица, заменик команданта Копнене војске генерал-мајор Видоје Живковић, представници Генералштаба и Команде Копнене војске, команданти бригада и батаљона, слушаоци 58. класе Командно-штабног усавршавања и друге класе Основног командно-штабног курса.

Генерал-мајор Милан Бјелица истакао је да даља професионализација Војске мора да се одвија кроз обуку, преко односа према обавезама и задацима којима се мери способност и обученост Војске. Он је изразио задовољство што су вежби присуствовали сви који се баве системом управљања обуком, јер је то добра прилика да се размене мишљења и искуства. ■

Б. М. ПОПАДИЋ

Батаљон за обуку саобраћајне службе у Краљеву

Обука вредна ЖИВОТА

Процес стручне обуке возача је сложен, пошто је потребно за кратко време систематски, теоријски и практично оспособити кандидате да положи возачки испит или да унапреде раније стечена знања. Управо квалитет практичне обуке и показатељи безбедности у процесу оспособљавања издвајају краљевачки батаљон за обуку саобраћајне службе од свих сличних центара или школа за обуку возача у земљи.

Батаљон за обуку саобраћајне службе формиран је 2007. и у саставу је Центра за обуку логистике. Наставља традиције 125. саобраћајног и аутомобилског наставног центра, који је у протеклих пола века важио за водећу институцију за обуку возача на овим просторима. Део експоната из историје саобраћајне службе налази се у спомен-соби Центра за обуку логистике у крушевачкој касарни „Цар Лазар“.

У протекле четири године скоро 4.800 лица прошло је разне видове обуке у краљевачкој саобраћајној јединици. Циљ обуке је да већ стечена знања кандидата подигне на виши ниво, који је неопходан да би војни возач могао успешно управљати војним моторним возилима и извршавати сложене задатке превозења са којима се не сусреће у цивилству.

Кадети Војне академије такође се у Краљеву оспособљавају за полагање возачког испита. Ове године 49 кадета завршило је обуку и добило возачке дозволе. Сада је њих 50 на обуци, док ће у септембру пристићи нова група од 57 академаца.

Обуку војника на редовном служењу војног рока заменила је обука кандидата за професионалне војнике и војника на добровољном служењу војног рока. Прошле и ове године 450 кандидата за професионалне војнике завршило је програм обуке, а ове године обучавање је прошло и тридесет војника из прве генерације војника на добровољном служењу војног рока.

– Обука војника на добровољном служењу војног рока изведена је на веома квалитетан начин. Војници су показали велико интересовање за обуку, пошто већина њих жели да конкурише за професионалне војнике. Покушавамо да све полазнике, без обзира на категорију и статус, уверимо да увежбаност извођења задатака у вожњи изразито доприносе прилагођавању поступања у опасним ситуацијама. Другим речима, израстање у доброг возача далеко више зависи од правилног усвајања потребних и про-

АУТОДРОМ И ЕЛЕКТРОНСКА УЧИОНИЦА

Батаљон саобраћајне службе располаже добром материјалном базом и потребним инфраструктурним условима за обуку кадра саобраћајне службе, који омогућавају истовремену обуку 80 лица. За обуку се користи 14 учионица, три електронске учионице, пет кабинета и аутодром „Берановац“.

Предузимају се мере за унапређење материјалне базе, тако да су за опремање програмиране електронске учионице за теоријску обуку и теоријски испит већ одобрена финансијска средства у износу од 3.750.000 динара.

Аутодром и полигон за обуку возача „Берановац“ простире се на 93 хектара и има све услове за квалитетну обуку возача у виду 15 километара асфалтних путева, градских саобраћајница, серпентина, успона и падова, две теренске стазе за већа и мања теренска возила и теренске стазе наменски направљене за обуку учесника у мировним мисијама.

Занимљиво је да су теренску стазу, дугу 2.000 метара, и теренски

полигон са 23 препреке изградили припадници батаљона за обуку саобраћајне службе Центра за обуку логистике, уз помоћ старешина и војника инжењеријског батаљона Друге бригаде КоВ. Њиховој инвентивности, вољи и упорности треба захвалити за стварање услова да се војни посматрачи и штабни официри квалитетно припреме за оно што их очекује и за екстремне услове вожње.

Препреке и стазе на теренском полигону прављене су на основу слика из Либериие и имају елементе као што су бочни нагиб, водени газ, импровизовани дрвени мост, наизменични успони и падови или пак деоница са великим камењем. Само се овде може научити извлачење из блата и других могућих невоља и зато нема сумње да би љубитељи екстремних спортова и подизања адреналина чак и платили за могућност да се опробају на стазама аутодрома „Берановац“, на коме се повремено реализују ауто и мото трке, а ових дана се на њему репрезентативци Србије у бициклизму припремају за Олимпијаду.

писаних знања, а далеко мање од такозваног возачког талента – тврди командант батаљона потпуковник Зоран Вуковић

Интегрални транспорт

Батаљон за обуку саобраћајне службе једина је институција у Србији која се организовано бави обуком руковоаца транспортне и претоварне механизације у систему интегралног транспорта. У протеклих пет година оспособљено је 214 руковалаца, али

Командант батаљона потпуковник Зоран Вуковић

ће у наредном периоду потреба за оваквим типом возача бити све већа услед мањег бројног стања и развоја саобраћајних и техничких средстава.

Јасно је да ће и захтев компатибилности са другим земљама, приликом учешћа у мировним и хуманитарним операцијама, ставити у први план веће ангажовање средстава транспортне и претоварне механизације и квалитетно обучено људство за сложене послове складиштења и претовара.

У батаљону се налазе средства интегралног транспорта разних типова. Јединица често пружа такве услуге другим јединицама Војске Србије. Недавно су два виљушкара ангажована за потребе испоручивања хуманитарне помоћи после земљотреса у Краљеви. Припадници батаљона организују и изводе и веома важне курсеве за додатно оспособљавање возача

за управљање вучним возовима борбених возила, током којих се возачи обучавају за одржавање, утовар и транспорт скупих и предимензионисаних терета.

И у условима професионализоване Војске Србије, постојаће потреба да се разним видовима допунске обуке подиже ниво вештина, навика и теоретских знања возача. Зато у батаљону саобраћајне службе планирају да почну са новим видовима оспособљавања, попут обуке у управљању у различитим временским и теренским условима ван пута, извлачењу и само-

извлачењу или у вожњи у зимским условима. Таква обука била би посебно значајна за возаче из јединица које обезбеђују административну линију са Косовом и Метохијом.

Планира се и кондициона обука припадника Војске на моторним возилима, преобука возача за нова средства транспорта, обука возача у оквиру оспособљавања професионалних војника за подофицире, а ту је и већ устаљени курс диспечера за саобраћај и транспорт.

Континуирано школовање и усавршавање кадра од којег зависи уред-

но и безбедно одвијање саобраћаја допринеће стварању ефикасног система заштите у овој области. Важно је знати да сваки кандидат мора у батаљону да положи тестове и практични део из управљања моторним возилом, а није реткост да сертификатори поједине возаче оборе или врате да полажу више пута.

Нови стандарди

Обука кандидата за припаднике мировних мисија у техници управљања моторним возилима представља веома важан сегмент обуке у батаљону за обуку саобраћајне службе. Инструктор старији водник Дамир Бешевић наглашава да се обука на аутодрому „Берановац“ код Краљева једним делом састоји из обучавања по стандардима УН, док се оспособљавање за управљање теренским моторним возилима марке „пух“ и „ландровер“ у теренским условима изводи на теренском полигону и теренској стази, који су наменски направљени за обуку припадника Министарства одбране и Војске Србије, учесника у мировним мисијама.

– Тежиште рада је да се будући мировњаци обуче у безбедном управљању моторним возилима у свим саобраћајним ситуацијама, различитим условима пута и у теренским условима. Полазници су максимално мотивиса-

МИРОВЊАЦИ НА БЕРАНОВЦУ

Официри Министарства одбране и Војске Србије, пре упућивања у мултинационалне операције, пролазе двонедељне непосредне припреме, како би што правилније и ефикасније обављали задатке у зони мировних мисија.

Прве недеље реализује се обука за управљање теренским моторним возилима марке „пух“ и „ландровер“, док се друге недеље припреме реализују у Центру за мировне операције. И раније и сада посетили смо будуће војне посматраче и штабне официре мировних снага УН на аутодрому „Берановац“ код Краљева и на лицу места се уверили да су припреме провели крајње озбиљно и савесно.

Потпуковник Игор Шћепановић, мајори Срђан Булатовић, Ивица Трајковић и Стеван Рашета и капетан Славко Ђукић већ се налазе у оквиру шпанског контингента и мисије UNIFIL у Либану, мајори Игор Филиповић, Мирко Јовановић и Бојан Спасић и капетан Дејан Милошевић су војни посматрачи УН у мисији UNMIL у Либерiji, док ће исте послове обављати и мајори Ђорђе Митровић и капетани Његош Пајић и Влада Милосављевић у мисији UNOCI у Обали Слоноваче.

ни. Највећи део њиховог посла у мировним мисијама често чини возња, а у тим земљама мало је асфалтираних и добро уређених комуникација – истиче старији водник Бешевић.

На аутодрому „Берановац“ полазници се стављају у екстремне услове за управљање моторним возилима. Инструктори заставник Саша Јовановић, старији водници прве класе Саша Ђукић и Ненад Секулић и старији водници Дамир Бешевић и Горан Ђокић имају сложен задатак да их оспособе за возњу и у, како се то каже, немогућим ситуацијама. Обука у теренским условима на Гочу и Голији и надморским висинама од 1.860 метара имају своје специфичности, али тек теренски полигони и стазе на „Берановцу“ извлаче максимум психофизичких способности и вештина од возача.

Предност доброг кадра

Организацијска шема батаљона саобраћајне службе обухвата команду, две чете за обуку и логистичко одељење које одржавања моторна возила. Мајстори чине све што је у њиховој моћи да одрже висок проценат исправности моторних возила, у просеку старих 28 година, и поред хроничне несташнице резервних делова и финансијских средстава.

Највећу снагу батаљона представља искусан и квалитетан кадар, међу којима посебно место припада групи

од педесетак инструктора за обуку из домена саобраћајне службе.

– Ангажовани смо и на другим пословима, попут израде Правилника о обуци и полагању возачких испита у Војсци и цивилству и учешћа на стручним семинарима о безбедности саобраћаја – каже потпуковник Вуковић. Додаје да су у јединици посебно поносни на чињеницу да током сложене и високоризичне обуке није било ванредних догађаја, што указује на

професионализам у раду, добру организацију и посвећивање велике пажње безбедности саобраћаја. То су и разлози због којих је батаљон за обуку саобраћајне службе 2009. године проглашен за најбољу јединицу ранга батаљона у Команди за обуку. Леп успех постигао је потпоручник Александар Милосављевић освојивши друго место у трци на 1.500 метара на првенству Војске Србије. ■

Зоран МИЛАДИНОВИЋ

21. батаљон везе Копнене војске

Обука за нове техно

Везистима је потпуно јасно да се у теренским условима мора обезбедити исти квалитет веза као и у стационарним, а то се може остварити само ако припадници батаљона познају средства и уређаје до танчина и могу да их употребе у свим временским, земљишним и просторним условима. Због тога су значајне практичне провере везе у теренским условима и на реалним одстојањима, која су често већа од триста километара.

Недавно је у нишкој касарни „Књаз Михаило“ одржана свечаност на којој је потпуковник Владица Вучковић предао дужност команданта 21. батаљона везе Копнене војске мајору Станиши Ђикићу. Та промена ће, свакако, донети доста тога новог у организацији рада у батаљону, али и означити наставак традиције јединице, која је током две деценије постојања обављала задатке обезбеђења веза некадашњег нишког корпуса и осталих састава.

Припадници батаљона су и у борбеним дејствима 1999. године допринели непрекидном функционисању система командовања. Данас се нишки везисти тежишно баве телекомуникационим и информатичким обезбеђењем Команде Копнене војске, изградњом и одржавањем оперативних способности, обуком команди и једи-

ЛОГИЈЕ

ница и обезбеђењем објеката, покретних средстава и људства.

У организационој структури батаљона везе има Команду, три мешовите чете и одељење за техничко одржавање. Команда може у сваком тренутку да употреби јединице везе у складу са захтевима Копнене војске, док мешовите чете, којима командују мајори Горан Тодоровић, Жељко Лукић и Бобан Петровић, имају сличан састав и готово исте задатке. Између чета постоји позитиван такмичарски дух, пре свега у обуци и квалитетном одржавању веза.

Одељење за техничко одржавање, којим командује заставник Миша Милачић, обезбеђује исправност и поузданост технике коју јединица користи. Механичари за средства телекомуникације, моторна возила и изворе напајања добро раде, за њих не постоји дан или ноћ, викенд или

САВРЕМЕНА СРЕДСТВА

У батаљону везе користе се средства старијих генерација, која, у овом тренутку, задовољавају потребе Команде Копнене војске. Нема сумње да је потребно осавременили системе и средства телекомуникације и на томе се интензивно ради, и на нивоу Војске Србије, и у нишком батаљону. Очекује се да ће у наредном периоду јединица бити опремљена новим средствима телекомуникација и већ се увелико оспособљавају људи за та средства. Двадесетак старешина у Београду и Горњем Милановцу завршило је курсеве за нова средства и она ће, управо захваљујући њиховој обучености, моћи да се користе од првог дана пристицања у нишки батаљон везе.

празник, и увек су на лицу места када треба поправити неко средство.

Од мајора Станише Ђикића сазнајемо да је нишки батаљон, заправо, покретни састав, првенствено намењен да створи и обезбеди услове Команди Копнене војске за квалитетно командовање јединицама и рад у теренским условима. Да би успешно извршили тај задатак, везисти се свакодневно припремају и оспособљавају за те намене, а посебан значај имају провере система телекомуникационо-информатичког обезбеђења. То су, у ствари, провере оперативних способности јединице и најбољи показатељ шта старешине и војници батаљона могу урадити у стварној ситуацији. Илустрације ради, поменућемо да су на последњој провери, у мају 2011. године, планиране везе реализоване стопостотно и да је том приликом размењено око 840 писаних саопштења.

Посебна пажња током обуке придаје се практичном раду са системима телекомуникација. Везистима је потпуно јасно да се у теренским условима мора обезбедити исти квалитет веза као и у стационарним, а то се може остварити само ако припадници батаљона познају средства и уређаје до танчина и могу да их употребе у свим временским, земљишним и просторним условима.

У протеклом периоду око 40 кандидата за професионалне војнике савладало је садржаје стручно-специјалистичке обуке у батаљону везе и примљено да ради у јединици.

– Имамо обучена лица за дужи период – каже мајор Ђикић и додаје да свакодневном обуком достижу такву професионализацију, да могу и затворених очију да одраде посао. У обуку се све више уграђују садржаји о заштити од електронских дејстава, што подразумева праћење нових технологија и курсеве у области противелектронске заштите. ■

Зоран МИЛАДИНОВИЋ

ТЕСТИРАЊЕ РАКЕТА У ИНДИЈИ

Индијска војска успешно је тестирала ракету кратког домета „притхви“ која може да носи нуклеарну бојну главу. Министарство одбране те земље саопштило је да је ракета лансирана из државе Ориса и да је са великом прецизношћу погодила циљ у Бенгалском заливу.

Ради се о пројектилу „земља–земља“, који има домет од 350 километара и може да носи експлозив тежине до 500 килограма. Индијска војска од раније поседује ракете „притхви“, али се они редовно тестирају како би се проверавала њихова прецизност. Индија развија и друге пројектиле, међу којима су и ракете средњег домета „агни“ и „акаш“. ■

ЈУЖНОАФРИКАНЦИ ПРОИЗВОДЕ ВОЈНИ АВИОН

Јужноафрички произвођач оружја Paramount Group објавио је производњу војног авиона који се у потпуности прави у Африци. Директор Ивор Ичковиц рекао је да би лаки авион АНRLАС могао бити коришћен у мировним мисијама. Према његовим речима, тај авион има оружје за самоодбрану.

То ће бити први такав авион који су осмислиле и направиле искључиво афричке компаније, рекао је Ичковиц. Додао је да је 50 таквих авиона, од којих сваки вреди 10 милиона евра, наручила једна земља.

Paramount Group је један од највећих афричких произвођача оружја које продаје на тржиштима на западу Африке и на Блиском истоку. ■

РУСКА ВОЈСКА ПРЕСТАЛА ДА НАБАВЉА КАЛАШЊИКОВЕ

Руска војска је саопштила да је обуставила поруцбине аутоматске пушке „калашњиков“ јер очекује да произвођач представи нови модел до краја године.

Начелник руског Генералштаба Николај Макаров рекао је за руске медије да војска већ има превише ових пушак у својим складиштима.

„Калашњиков“ је пушка која се највише производи и копира у свету. У Русији се користи још од четрдесетих година прошлог века. Постоји неколико верзија ове пушке, од оригиналне АК-47 до новијих модела АКМ и АК-74.

Портпарол фабрике „Измас“, у централној Русији, казao је да ће нови модел бити представљен до краја године, а да ће фабрика, у међувремену, покушати да повећа извоз производњом ловачких пушакa. ■

ИРАК КУПУЈЕ АВИОНЕ F-16

Власти Ирака потписале су уговор о куповини 18 борбених авиона F-16, како би ојачали своје ваздухопловне снаге за борбе против исламистичких побуњеника, које се настављају и осам година после инвазије у којој је свргнут Садам Хусеин. ■

ВОЈНА ВЕЖБА ПРЕД ПОСМАТРАЧИМА ОЕБС-А

Војска Црне Горе (ВЦГ) извела је вишедневну вежбу којој су присуствовали представници 23 земље, чланице ОЕБС-а и војни аташеи САД, Грчке и Словеније. Војна вежба, како је објашњено из Министарства одбране Црне Горе, треба да покаже да је Војска Црне Горе кредибилан партнер. Вежбе те врсте одржавају се сваке године у једној од земаља ОЕБС-а, а Црна Гора је ове године први пут домаћин такве вежбе.

Црногорски министар одбране Боро Вучинић је рекао да је вежба допринос евроатлантским интеграцијама Црне Горе. ■

СПОРАЗУМ ПРОТИВ УЧЕШЋА ДЕЦЕ У РАТУ

Стотину земаља је до сада потписало међународни споразум којим се настоји спречити да деца силом буду приморана да ратују, саопштено је на скупу УН посвећеном тој проблематици.

Како се наводи, пет нових потписа земаља на Париску обавезу представља историјски тренутак за ову декларацију и за стотине хиљада деце која су у војскама и разним милицијама и ратују широм света. Током заседања Генералне скупштине УН документ су потписале Ангола, Јерменија, Босна и Херцеговина, Костарика и Сан Марино. Париски принципи су усвојени на састанку у Француској 2007. како би се спречило регрутовање деце војника у ратним конфликтима и помогла реинтеграција у друштво оних који су били присиљени да ратују.

Током 2010. УНИЦЕФ и друге агенције помогле су при ослобађању и реинтеграцији око 10.000 деце повезане са војскама или оружаним групама. ■

Пише
Александар РАДИЋ

Ракетни штит

Став Русије је да она подржава развој противракетног система и да жели да буде део тог програма, али сматра да то треба да буде интегрисани систем за све, а не да постоје независни амерички (читај НАТО) и некакав источни штит.

Руски званичници, у игри попуштања и затезања која већ неколико година прати сваки догађај повезан са противракетним штитом, у више наврата нудили су потписивање уговора о партнерству и претили преусмеравањем нуклеарних пројектила према државама које су најавиле да ће примити елементе штита или конкретно према позицијама где би требало да буду радар и лансери.

Вашингтон и Москва о штиту увек говоре у будућем времену јер ништа још није дефинитивно решено у међусобном односу две силе око тог питања. Званична Москва увек подсећа да Иран можда представља само повод, а да је прави циљ штита елиминисање ризика од руског нуклеарног потенцијала.

Аргументи су углавном само од значаја за широку јавност, а врло су неуверљиви за стручну јавност која показује велике резерве око стварне ефикасности противракетног штита. Чак и када би пружао стопостотну заштиту, а далеко је од тога, увек постоји простор за ефикасну нуклеарну одмазду.

Осим политичких разлога за вишегодишњу игру око противракетног штита, има ту и доста економских мотива, јер Вашингтон чврсто брани пројекат штита који америчким предузећима доноси гомиле новца, а Москва би желела да се и она „омасти“ и зато подсећа да има ефикасне

системе ПВО који могу да буду корисни и у противракетној одбрани.

Али, конкуренција нема милости и недавно је амерички политички и безбедносни притисак „помогао“ Турској да одустане од преговора за набавку руског ракетног система ПВО и да набави Амерички „патриот“. Формално образложење гласило је да руски систем не може безбедно да се увече у интегрисани систем ПВО НАТО-а, иако добар део чланица Алијансе користи руске системе у потпуности интегрисане у здружену ПВО.

Наиме, иако тактичко-техничких препрека за интеграцију нема, негативан став за руске системе сада има нови разлог – потенцијално

безбедносно угрожавање због размене података која пролази кроз систем пројектован изван НАТО-а.

Када је реч о Турској, она је готово истовремено када и Румунија формално ушла у противракетни штит потписивањем меморандума о постављању америчког радарског система на положају Куречик у источној провинцији Малтаја. Осматрачки радар великог домета

задужен је за рано откривање лансирања балистичких ракета. С обзиром на положај и домет он представља остварење одлуке самита НАТО-а одржаног у Лисабону прошле године, која је формална подлога за развој штита усмереног пре свега према Ирану.

Према одлуци НАТО-а „очи“ система биће радар, а „мишићи“, за почетак, бродски лансери ракетног система „еџис“ са ратних бродова у Средоземном мору и шире, а од 2015. године ракетни систем у Румунији и од 2018. године идентичан систем у Пољској. ■

Вашингтон и Москва о штиту увек говоре у будућем времену јер ништа још није дефинитивно решено у међусобном односу две силе око тог питања. Званична Москва увек подсећа да Иран можда представља само повод, а да је прави циљ штита елиминисање ризика од руског нуклеарног потенцијала.

Румунска влада
прихватила је да у
бази Девеселу буде
домаћин америчкој
противракетној
јединици, која ће
имати ракетни
систем и 150 до 200
људи. Јединица ће
доћи у Румунију у року
од четири године.

ПЛОДОВИ ЦИВИЛИЗАЦИЈСКОГ НАСЛЕЂА

Свечаном отварању Друге недеље ирачке културе у Дому Војске у Београду присуствовали су министар одбране Драган Шутановац, амбасадор Ирака у Србији Фалах Абдулсада, представници Министарства одбране и Војске Србије, војнодипломатског кора и људи из културног живота Србије и Ирака.

Отварајући манифестацију министар Шутановац је истакао да му је част да отвори другу по реду Недељу ирачке културе.

– У оквиру деценијски добрих односа наше земље и Ирака изграђивали смо такве односе и у области одбране и данас су они стуб сарадње Ирака и Србије. Тај стуб не подразумева само сарадњу на војно-војном плану, већ и сарадњу на плану културе, а подсећам да смо имали сарадњу и на плану војног спорта – рекао је министар Шутановац и додао да је за четири године мандата три пута боравио у Ираку.

– Видео сам колики напредак остварује ирачко друштво и Србија је вољна да учествује у реконструкцији Ирака и свакако да учествује у промоцији ирачке културе – рекао је Шутановац.

Недавно приликом присуства министра спољних послова Ирака на конференцији несврстаних земаља у Београду, било је речи о посети председника Србије Ираку, рекао је Шутановац и изразио уверење да ће до посете доћи убрзо и да ће она бити изузетно значајна са аспекта развоја билатералне сарадње, војне и економске.

– Приликом мојих разговора са пријатељима из арапског света, сваки договор завршавао се са „иншалах“ (од Бога здравље). Иншалах за ту посету и иншалах за напредак ирачког народа – поручио је министар Шутановац.

На свечаном отварању амбасадор Фалах Абдулсада рекао је да су скице сликара, гласови певача и тон и мелодије инструмената ефикасна средства у ширењу мира међу људима.

– Први закон на свету исписан је ирачком руком. Данас у овој земљи, где се састају Дунав и Сава, састају се интелектуалци и творци Ирака са синовима и кћеркама Србије, наследницима винчанске цивилизације, да би створили диван, јединствени, културни и човечански пулс, који добија снагу и одлучност од једног таквог великог цивилизацијског наслеђа. Данас су међу нама синови и кћерке новог, демократског Ирака. Носећи гране маслине и певајући песме мира, у следећих недеља дана деца Тигра и Еуфрата исцртаће снове о бољој будућности, пуној напретка и просперитета, без ратова и пратећих невоља – казао је амбасадор Абдулсада и изразио наду да ће Недеља ирачке културе у Београду постати традиционална манифестација на којој ће се приказивати право лице нове ирачке свакодневице.

Друга недеља ирачке културе отворена је изложбом слика Хусеина Ал-Ђумана и ручних радова уметника Мазина Мундира. Одржан је и концерт групе Ал-Армауи.

До 15. октобра, до када манифестација траје, концерт је имала и група Ал Акхуеијен, а у Музеју југословенске кинотеке приказан је филм „Син Вавилона“ режисера Мохамеда Ал-Дарађија, који је имао велики успех на прошлогодшњим филмским фестивалима у Европи.

На Недељу ирачке културе, заједно са уметницима у Београд је дошла и делегација новинара из Удружења новинара Ирака, која је са Удружењем новинара Србије потписала споразум о сарадњи. Представник Удружења новинара Ирака одржао је на Факултету политичких наука студентима медија предавање о стању медија у Ираку после пада режима Садама Хусеина.

Организатор Друге недеље ирачке културе је Амбасада Ирака у Србији. ■

С. КОМНЕНИЋ
Снимила Д. СТЕФАНОВИЋ

Колекција Павла Бељанског поново у Београду

Из ризнице српске модерне

Изложба слика и скулптура најзначајнијих представника српске модерне из Спомен-збирке Павла Бељанског из Новог Сада, отворена је у Великој галерији Дома Војске Србије у Београду

Из богате ризнице чувеног српског дародавца, дипломате, колекционара и мецене, Павла Бељанског, публици је представљено 68 уметничких дела 32 аутора, међу којима су и Надежда Петровић, Милан Миловановић, Петар Лубарда, Сава Шумановић, Милан Коњовић, Недељко Гвозденовић, Марко Челебоновић, Јован Бијелић... На тај начин Спомен-збирка Павла Бељанског из Новог Сада прославља 50 година постојања и успешног рада.

Изложбу „Колекција Павла Бељанског: поново у Београду“ отворио је министар културе, информисања и информационог друштва, Предраг Марковић. Бројну публику у Дому Војске Србије поздравили су и начелник Управе за односе са јавношћу Министарства одбране пуковник Петар Бошковић, директор Медија центра „Одбрана“ потпуковник Славољуб Марковић, секретар за културу и јавно информисање Аутономне Покрајине Војводине Милорад Ђурић и др Јасна Јованов, управница Спомен-збирке Павла Бељанског.

Током трајања изложбе биће организовани и бројни пратећи програми – пројекције филмова о ауторима дела из колекције, дечије радионице, стручно вођење кроз поставку. Поред уобичајеног информативног материјала, изложбу прате и аудио туре у трајању од 30 минута, које публика може да преслуша помоћу мобилних телефона и које је омогућио Теленор.

Посебан сегмент изложбе намењен је слепим и слабовидим особама, којима је, путем тактилне поставке из збирке Бељански, омогућено да остваре контакт са уметничким делом. Тактилни дијаграми припремљени су за слике „Мртва природа“ Јефта Перића и „Девојка са књигом“ Јована Бијелића. Додатна два дијаграма су у корелацији са копијом скулптуре „Наташа Бошковић“ вајара Сретена Стојановића.

Медија центар „Одбрана“ на овај начин наставља сарадњу са институцијама културе у Србији. У Дому Војске

Србије су у току ове године гостовали Галерија „Надежда Петровић“ из Чачка, Задужбина „Момо Капор“, Народни музеј из Зрењанина и београдски Војни музеј. Планирано је да у просторијама Спомен-збирке Павла Бељанског у Новом Саду, од 9. новембра до 11. децембра, буду изложена одабрана дела из богате ризнице Дома Војске Србије која броји око 1.500 уметничких предмета.

СЕЋАЊЕ НА ПАВЛА БЕЉАНСКОГ

У Малој галерији Дома Војске Србије постављена је Меморијална соба Павла Бељанског, која посетиоцима даје прилику да сазнају детаље из приватног и јавног живота тог угледног правника, колекционара и дипломате врхунског реномеа.

Колекција новосадске Спомен-збирке Павла Бељанског први пут је била пред престоничком публиком од 1952. до 1957. године у Музеју града Београда. Бељански је првобитно планирао да своју збирку поклони тој установи, али је ипак одлучио да 185 слика, скулптура, цртежа и таписерија 37 уметника са југословенских простора смести у Нови Сад. Како би инспирисао младе историчаре уметности, он је 1965. установио признање које се додељује за најбољи дипломски рад из националне историје уметности, одбрањен на Филозофском факултету у Београду. Овогодишња 44. свечана додела награде Спомен-збирке Павла Бељанског ће у новембру, због годишњице, први пут бити додељена у Београду.

Изложба у београдском Дому војске одржава се под покровитељством Министарства културе, информисања и информационог друштва Републике Србије, Владе АП Војводине и Покрајинског секретаријата за културу и јавно информисање.

Публика ће поставку моћи да погледа до 26. новембра у Великој галерији Дома Војске Србије у Београду у Улици браће Југовића 19. Улаз је бесплатан. ■

Сергеј КОМНЕНИЋ
Снимила Душка СТЕФАНОВИЋ

Монографија о 172. авијацијском пуку

ЕЛИТА ЈУГОСЛОВЕНСКОГ РАТНОГ ВАЗДУХОПЛОВСТВА

Напори да се, с времена на време, од заборава отргну јединице и догађаји вредни сећања свакако заслужују пажњу шире јавности. Управо то је случај с јединицом описаном у монографији о 172. авијацијском пуку, елитној формацији југословенског ратног ваздухопловства, објављеној и поводом обележавања 100 година српске авијације, а коју је недавно издао новосадски „Прометеј“.

Група аутора представила је суду јавности авијацијску борбену јединицу формирану, као пук, почетком децембра 1949. године, на словеначком аеродрому Церкле,

а расформирану, као бригада, на црногорском аеродрому Голубовци 2006. године. Прича је то о педесет седам година дугом савезу, споју, спрези и вези машине и човека, летелице, пилота и механичара. Поред те три најважније карике, у ланцу борбене авијацијске јединице су и метеоролози, лекари, логистичари... Сви они су, током више од пола века, давали немерљив допринос стварању моћног и ефикасног система, оспособљеног за извршавање борбених дејстава у ваздушном простору, на копну и мору, у свим метеоролошким условима и дању и ноћу.

Причом о једној од водећих југословенских, српских и црногорских авијацијских јединица, насталој на традицијама 111. ваздухопловног ловачког пука, формираног још током рата 1944. године, аутори монографије су, недвојбено, приказали и историјат развоја авијације на овим просторима. Било је то нужно не само зато јер је јединица о којој су писали из Словеније, преко Србије и Хрватске, „путувала“ до Македоније и Црне Горе, већ и стога што су на страницама обимне монографије донели и обиље података о свим врстама и моделима летелица које су чиниле богати авио-парк 172. авијацијског пука.

Кроз јединицу је, од њеног настанка до гашења, прошло више од 750 пилота, око 1.350 техничара и инжењера, 1.200 питомаца и студената и небројено много војника на одслужењу војног рока. Сви се они данас, с немало сетте, присећају дана кад су на неком од аеродрома на којима су били базирани, бринули о клипним авионима типа „месершмит“ и „тандерболт“, млазњацима F 84 G, „тандерцет“ и домаћим миљеницима „галебу“, „супергалебу“, „орлу“, „јастребу“, а затим и о борбеним, транспортним и подморничким хеликоптерима.

Много је разлога који нам дају за право да кажемо да се традицијом јединица, попут 172. авијацијског пука, могу поносити и српска и црногорска, али и друге, тек недавно основане, војске на просторима негдашње Југославије. ■

Д. ГЛИШИЋ

НОСТАЛГИЈА И ЗАЉУБЉЕНОСТ У ЖИВОТ

На извештан начин, Момо Капор прекинуо је дијалог 2010. године али се са страница књига, часописа и са својих слика, сада, када га више нема, можда јасније и директније обраћа верној публици. Сада, када не уживамо више у заводљивој појави старог шармера, почињемо дубље да ослушкујемо његове речи и у њима проналазимо оно што је и он у нама уочавао – носталгију и заљубљеност у живот.

Поједини ствараоци постају значајнији када пронађу правог биографа или сабеседника, као Гете Екермана или италијански сликари ренесансе Вазарија и Беренсона. Момо Капор, писац, сликар, козер, лумпенпролетер из приградских кафана и елегантни центлмен са свечаних пријема, пријатељ Београђана, познавалац вина и жена, укратко, један од последњих Срба старог кова, у Драгани Марковић, отменој, ученој и у много чему неприкосновеној дами, пронашао је идеалну саговорницу. Ко би други могао да му се толико приближи него лепа и паметна жена. У њеној и Капоровој књизи „У склоништу душе. – Колумне и интервјуи“ (издање Медија центар „Одбрана“, Београд 2011) упознајемо стрепњу ове искусне уреднице приликом првог сусрета, Капорове књиге и текстове које је прочитала да би се припремила за разговор и чаробњак осмех који је први сусрет 1992. године претворио у стваралачко дружење до краја уметничког живота.

На извештан начин, Момо Капор је прекинуо дијалог 2010. године али се са страница књига, часописа и са својих слика, сада, када га више нема, можда јасније и директније обраћа верној публици. Сада, када не уживамо више у заводљивој појави старог шармера, почињемо дубље да ослушкујемо његове речи и у њима проналазимо оно што је и он у нама уочавао – носталгију и заљубљеност у живот.

Драгана Марковић је књигом интервјуа дала Моми Капору неслућену димензију постојања, нису у питању више заводљива књижевна фикција и сликарство, у крајњем смислу уметност као осмишљавање и конструкција. Упознајемо барда непосредно, као да седимо са њим у некој њему драгој старој кафани али то ипак нису необавезни телевизијски интервјуи већ позив на духовно путовање са интелигентним познаваоцем, интелектуалком која не прашта грешке. Сазнајемо кључне ствари о Сарајеву, Београду и Зуки Цумхуру, који је уметника уводио у бојемију, сазнајемо понешто о Капоровим ходољубљима, вештини

умирања великих сликара која се заборавила након средњег века, а на основу седам текстова пренетих из ратног часописа „Војска“ присећамо се борбе против последњег бомбардовања Србије. Борио се Капор против зла и лудила осмехом и подсмехом, агресор је био смешан, вероватно и сам себи јер је, како каже, тада био најпревођенији српски писац. Мислећи да се у текстовима крију шифрована упутства, агресори из деветнаест земаља помно су пратили сваки број.

Чувени француски сликар Шарден од свега је умео да направи добру слику, а тако је и Капор знао да одговори на сваку тему. Као лајтмотив књиге издавају се две вечне упитаности, Београд и Русија, јер је љубав према Русији код многих Срба вид религије. Један посвећеник је рекао: „И више од тога“. Драгош Калајић је говорио да је Београд предиван град али да у његовом подземљу вреба опасна аждаја. Момо Капор ју је припитомио, овладао београдском звери и зато му се, како пише Драгана Марковић, „безусловно верује“. Није само рубрика „Склониште 011“ била уточиште, целокупно Капорово дело, прожето лакоћом и мудрошћу, харизматичном самосвешћу, сигуран је заклон од животних недаћа. „Највеће убиство које неко може да почини јесте убиство реке“, каже писац који је писао као што обућар прави ципеле, столар столове, без било какве мистификације. Није бринуо само за Ану, плави чуперак, симбол београдских девојчурака, или за загађену реку Тису, бдио је над целим светом, обраћао се сваком бићу, па и непријатељу. Публика, а чинили су је пре свега обични људи (тврдио је с правом да нема обичног човека, да је свако у нечему изузетан), љубав му је узвраћала још већом, а за душмане можемо рећи као мудри сатиричар: „Капор је отишао, остали су фолиранти“. ■

Дејан ЂОРИЋ

СВЕТСКИ ПУТНИК

Бежећи од гнева језуитских конзервативаца Бошковић је пропутовао Италију, Француску, Холандију, Немачку, Турску, Бугарску, боравио у Аустрији и Енглеској, обишао Балкан. Иако одевен у оскудну и сиву језуитску мантију, свуда је приман као научник космополитског духа и светског гласа.

Занимљива су и поучна Руђерова схватања о животу, духу и слободи, због којих је, још 1755. године, у Римском колегију и његовом језуитском реду, дошао у „немогућ“ положај, па је радо прихватио папин „савет“ да се „помери“ у Беч и тамо напише и објави своје главно дело „Теорија природне филозофије“. Папа је очекивао да у њему, нарочито у поглављу „Метафизички додатак о души и богу“, Бошковић „поправи“ своју незавидну ситуацију. Нажалост, папина надања нису се остварила.

По повратку у Рим из Беча, 1758. године, Руђер је имао нове неприлике са својим колегама, члановима и старешинама језуитског реда. Његово дело „Теорија природне филозофије“ наишло је на велико неразумевање и отворено противљење. Научна сазнања из области теоријске физике, објављена у том, његовом најславнијем и најдалекосежнијем делу, постала су предмет бројних несугласица, јер су у себи садржавала елементе који су били неприхватљиви за „исусовце“. Иако је у том делу јасно истакао двојство духа и материје као основе природе, његова теорија није била у складу са учењем цркве.

Схватајући суштину размимоилажења с језуитима, Руђер Бошковић је упорно истицао да сва његова разматрања живота, духа (божанског) и слободе остају на пољу природне филозофије и не улазе у верска, која „прелазе границе Природне филозофије“. У животу, духу и слободи за њега је била важна „унутрашња сила живих тела“, која се састоји из „целог сплета узajамних сила атома живог тела, које делују у два супротна правца“.

Описујући механичко кретање живих бића, он о томе сликовито каже: „Саме наше сопствене силе, које производе

своје ефекте жилама нашим, увек делују у супротним правцима, тако да ништа стварно не можемо покренути, ако се ногом о земљу, или да бисмо ефикасније деловали, и о какав супротан зид истовремено, не одупремо.“

Нажалост, сва његова објашњавања нису уродила плодом и критике су се умножавале. Како би се извесно време склонио од напада, Руђер је прихватио понуду маркиза Ромањолија да с њим путује као саветник по Италији, Француској, Холандији и Немачкој. То путовање, уз посету разним институцијама, било је оно што је одувек прижељкивао. У Француској је боравио шест месеци и био радо виђен гост Француске академије наука, у коју је био изабран за дописног члана још 1748. године. После разлаза са Ромањолијем, упутио се сам у Енглеску, придруживши се шпанском посланику грофу Фуентесу.

Руђера су добро примали представници науке, књиге, уметности и поглавари англиканске цркве. Боравио је у Гриничу, Оксфорду и Кембриџу, да би, нешто касније, био изабран за члана Краљевског друштва. Да би се некако одужио том ученом друштву, посветио им је књигу „О помрачењу Месеца“ (*De solis ac Lunae defectibus*). Занимљиво је поменути да је већина земаља које је обишао била непријатељски расположена према „исусовцима“, али то Руђеру ни најмање није штетило. Схватили су га и примали као научника, а не као „исусовца“.

Астроном, математичар, професор

У јуну 1761. године, астрономи су се спремали да прате пролаз Венере испред Сунца. Управо, уз помоћ и подршку

лондонског Краљевског друштва, Руђер је одлучио да путује у Цариград, како би посматрао тај феномен. Стицајем разних околности у Цариград није стигао на време, али је обавио то врло занимљиво и поучно путовање. На њему је истраживао рушевине Троје, јер су га занимала и археолошка проучавања. Разболевши се, остао је у Цариграду седам месеци. На повратку је прошао кроз Бугарску и Молдавију до Пољске. Намеравао је да оде и до Петрограда, где је изабран за члана Академије. Његов чувени Дневник са пута до Цариграда, објављен 1762. године, преведен је на француски, немачки, пољски и италијански језик. У тој књизи описао је драму мрачног Балкана, народа који говори исти „словински“ језик којим је говорио и његов родни Дубровник и који је био његов матерњи језик.

Данас то није само путопис који се чита као занимљив роман о Балкану 18. века, већ представља праву ризницу података за разне науке о балканским народима тога доба, за нашу народну историју, за историју Бугара, Грка, Турака, Румуна, Италијана, православне и католичке цркве, за фолклор, етнологију, етнографију, географију, историју, археологију, геоморфологију. У том делу Бошковић је умешно спојио науку и литературу. Скоро цео заостали и мрачни живот Балкана средине 18. века ту је научно и танано анализиран и у облику путописа изложен. Доминира нит Руђеровог дубоког осећања и описивања крајње беде, ужасног незнања и потлачености поробљених балканских народа, с једне стране, и сурове тираније турске државне управе „расточене, невероватном корупцијом, с друге.

Бошковић је, и као научник, и као језуита, и као човек, на страни страшно потлаченог народа. Занимљиво је да „најтоплија осећања“ испољава у описима страдања бугарског народа, саосећајући са убогим бугарским сељацима, па је бесмислена „свађа“ око тога да ли је Руђер Србин, Хрват, Италијан, Дубровчанин или нешто сасвим друго.

Вративши се после бројних путовања, коначно, у Италију крајем 1763. године, Руђер је добио место професора у Пави, где је организовао наставу по свом науку. Добио је улогу главног организатора изградње астрономске опсерваторије у Брери крај Милана. С великим мотивом и одушевљењем упустио се у тај посао, а када је опсерваторија отпочела са радом, поверена му је Катедра за оптику у Брери, након чега се преселио у Милано. На његову жалост, за сарадника му је одређен нови управник Лагранж, с којим се није слагао око нових метода у раду опсерваторије. Пошто је изгубио стрпљење, напустио је и Бреру и Милано. То долази баш у време укидања „исусовачког“ реда, које је, из основа, променило његов општи статус.

Први материјалиста

Посматрано у целини, Руђерово дело је врло опсежно и разноврсно. У многим наукама био је испред свога времена. Успешно је радио на основним проблемима математике, посебно у примењеном делу, који му је омогућавао да успешно решава проблеме механике, геодезије, астрономије и оптике. Сматра се да је био први научник који је јасно истакао да је материја „састављена из истих честица“ и да је једино „различити закони силе чине различитом“. Он је био уверен да су честица и сила, у ствари, лице и наличје природе. То је и гледиште модерне физике, по којој је део материје, електрон, и честица и талас. За њега је бездимензиони (тачкасти) елемент материје – центар сила. С тим схватањем тврдио је да је „све у природи материја, све је кретање и постоји јединство материје“. У тумачењу природних појава, њему је основа његов закон сила – привлачних и одбојних и његова позната „крива сила“ којом формулише тај закон.

Идеју о нужном јединству два супротна принципа, привлачења и одбијања, Руђер је извео из опажања судара и еластичних осцилација. Анализом судара тела закључио је да се „удар мора обавити пре самог додира“, јер би иначе „једно тело морало продрети у друго, те би био повређен закон непробојности, што је немогуће“. Његова даља констатација је да „не само два тела у судару, већ се свако тело и читава материја мора у по-

следњој инстанци састојати из атома, граничних тачака, које, као центри привлачно-одбојних сила, на раздаљини делују у зависности од реалног места и времена у којем се налазе, основа су и потка свим природним појавама, свим стварима и

бићима, читавај природи“. За Руђера сила није „окултна снага“, већ узрок промене стања извесног тела, узрок експериментално мерљив, узрок кретања, убрзања, успоравања, от-

пора. Све се у природи збива деловањем привлачно-одбојних сила које, у зависности од растојања атома, од привлачних постају одбојне и обратно. Кретањем, спајањем и раздвајањем атома, центара поменутих сила, „све се у природи креће и мења, а све крећући и мењајући се, и све будући међусобно повезано и зависно, све је у природи релативно“.

Своју утемељену теорију природе Руђер је проширио с микросвета на макросвет и објаснио како се његова „крива привлачно-одбојних сила“ примењује на објашњења понашања тела у свемиру. На малим растојањима (микросвет) сила између честица може бити и привлачна и одбојна, а на великим растојањима постаје привлачна и следи Њутнов закон.

Сјомен-плоча на кући у Паризу

НЕЗАДОВОЉСТВО

Када се удаљио из Рима, у који се никада није вратио, Руђер Бошковић је свом добротвору, маркизу Ромањолију, с којим је у својству саветника пропутовао Италију, Француску, Холандију и Немачку, написао: „Ја Бог Ти зна кад ћу се тамо вратити ер, вјеруј ми, докле је то тако, ти град (Рим) није за мене, ер не бих много живјети тега видећи.“

Другом приликом је написао: „Ја ништа већије сад не жудим, него утећ у Цариград, ер уфам да ћу наћ да су Турци бољи него карстјани.“

Како би објаснио понашање звезда некретница, Руђер претпоставља да се на неким великим удаљеностима његова крива сила почиње да понаша слично као и код врло малих растојања: постаје привлачна и затим опет одбојно-привлачна. По њему, то би значило да смо досегли неки нови свет у који никад не можемо ступити, јер је такав распоред сила. Дакле, у домену класичне физике, он је творац јединственог закона силе, сматрајући да постоји не само привлачење (Њутнов закон), већ и одбијање у наизменичном мењању на малим растојањима међу телима.

У основи многих научних истраживања

Још за време Руђеровог живота, његова теорија била је прихваћена и даље усавршавана, али је имала и доста противника. Међу најпознатијим присталицама његовог погледа на физички свет био је, без сумње, Џозеф Пристли, енглески материјалистички филозоф, физичар и хемичар, који је 1777. године дао заокружен материјалистички поглед на свет, без уважавања Руђерове претпоставке о дуалности „материје и духа“. Дакако, Руђер је то оштро критиковао.

У 19. веку Руђерова теорија послужила је Леслију за објашњење ширења тела при загревању, Томасу Томпсону за објашњење кохезије и кристализације, Мајклу Фарадеју за тумачења електролизе, Џемсу Максвелу за тумачење атома. Свакако, посебно треба поменути мишљење Нилса Бора који је написао: „Бошковић није дао само значајан допринос математици и астрономији, него је настојао, знатном имагинацијом и логичком снагом, развити систематски приказ особина материје на бази интеракције масе тачака средишњих сила.“

Нема дилеме, Руђер није узмицао пред могућношћу да се домогне највећих тајни природе. А „Теорија природне филозофије“, његово врхунско научно дело, и данас узбуђује свежином, непролазношћу и инспиративношћу.

Бошковић је оставио велики траг на подручјима бројних наука, почев од математике, физике, астрономије и оптике, до археологије, статике, геодезије, филозофије, дипломатије, превођења, песништва. Написао је 75 књига, међу којима се налазе и чувени рукописи из астрономије и оптике, о којима је славни француски астроном Лаланд,

неколико година после Руђерове смрти, за *Journal des savants*, писао: „У свим тим расправама има идеја нових и достојних човека од генија; ових корисних расправа се, међутим, не може више наћи у продаји. Заслуживале би оне да буду поново штампане.“

У развоју филозофије свога времена упамћен је по својој „природној филозофији“, па је у светској историји

филозофије добио закључни одељак развоја француског материјализма 18. века. Његови дијалектички погледи на свет, друштво и људско мишљење улазе у трајну ризницу разумевања материје или природе. Он је стваралачки констатовао да „нема материјалне тачке на свету која би потпуно мировала“. Све се у природи креће и „нигде у њој мира и мировања нема“. Са овим се правилно материјалистички и дијалектички целина природе открива као континуум свеопштег кретања и нужности међусобне повезаности и условљености свих покрета и промена.

Руђер је први зачетник модерне теорије релативности. Француски историчар развоја те теорије Огистен Сезма је то истакао, пишући: „Изгледа да нам је Бошковић аутентични претеча, и можда први по датуму, онога релативизма који ће се поново наћи код Маха, пре него што код Ајнштајна доживи свој расцвет у потпуно доследној једној теорији.“ За Руђера је атом гранична честица у којој је центар сила релативно непроменљив, а у суштини се непрестано мења „условљен променама свих других атома са којима је тесно повезан“. Свако кретање „сваке материјалне тачке условљено је променама и кретањима других материјалних тачака, па је у том свеопштем кретању и мењању, Руђеров атом-центар сила са-

мо релативно непроменљив, јер се све релативно мења у самом свом кретању“.

Руђер Бошковић је нашој савременој филозофији у наслеђе оставио један осавремењен путоказ. Без сумње, то је његово критичко и материјалистичко схватање сазнања по којем је пракса једини реални критеријум објективности и истинитости. Због тога што се све непрекидно креће и мења, „у природи немамо ничег чврстог, ни стабилног, немамо у тој врсти ствари ни ничег потпуно извесног“, каже Бошковић. Критички закључује да је „човеку дато да све мање лута, а не да нимало не лута“. ■

(Насиљавак у следећем броју)

„ВИДЕО“ ЈЕ КВАРК

Руђер Бошковић је тврдио да је елементарна честица „без димензија“ извор силе, а време и простор је, насупрот Њутну, сматрао релативним, па се с правом може назвати претечом славног Алберта Анштајна и његове теорије релативности. С тим у вези, занимљиво је запажање нобеловца Леона Ледермана, који је 1993. написао: „Имао је још једну замисао, потпуно лудачку за 18. век, а можда и за било који други. Тврдио је, ни мање ни више, да је материја саздана од честица које немају никакве димензије! Ми нађосмо, ево, пре двадесетак година, једну честицу која одговара том опису. Назвасмо је кварк.“

Пронашао је два геометријска метода за одређивање Сунчеве ротације на основу посматрања положаја три тела, израчунао димензије и спљоштеност земље, открио геометријски модел израчунавања путања комета...

неизбежно је аплицирати слике Дубровника из његовог доба или неке касније, Милана, Рима, Цариграда, Париза... базилике Св. Петра у Риму, Папиног двора, Новог Пазара...

ВЕРСКИ ПРАЗНИЦИ 15–31. октобар

Православни

- 17. октобар** – Свети Стефан и Јелена
19. октобар – Свети апостол Тома – Томиндан
20. октобар – Свети мученици Сергије и Вакхо – Срђевдан
22. октобар – Свети Стефан Српски (Слепи)
26. октобар – Света новомученица Злата Меглинска
27. октобар – Преподобна мати Параскева – Света Петка
31. октобар – Свети апостол и јеванђелист Лука, Свети Петар Цетињски

Јеврејски

19. октобар – Ошана Раба
 20. октобар – Шемини Ацерет
 21. октобар – Симхат Тора

СВЕТА ПЕТКА

Света Петка – Параскева је православна светитељка српског порекла, рођена у Епивату, између Силинаврије и Цариграда. После смрти родитеља, девица Петка напустила је њихов дом и започела, Христа ради, подвижнички живот какав је увек желела. Отишла је најпре у Цариград, а потом, све до своје старости, живела у Јорданској пустињи у посту и молитви пролазећи кроз бројна искушења и патње.

У старости, глас с неба позвао је у њен родни крај. Упокојила се у 16. веку, а њене чудотворне мошти, током времена, преносене су из Цариграда у Трново, па натраг у Цариград, а одатле у Београд. Сада почивају у румунском граду Јашу. ■

20. октобар 1944.

Ослобођењем Београда завршена Београдска операција. Битка за престоницу Србије и Југославије, у којој су садејствовали Прва армијска група НОВЈ и Четврти механизовани корпус Црвене армије, почела је 11. октобра. У непосредним борбама за ослобођење Београда учествовали су Прва армијска група НОВЈ, састављена од девет дивизија, Четврти совјетски ојачани механизовани корпус, три стрељачке и једна гардијска дивизија. Напад је подржавао Девети авио-корпус Седамнаесте ваздухопловне армије и делови Дунавске речне флоте Црвене армије. Након ослобођења, Београд је постао седиште АВНОЈ-а, НКОЈ-а, ЦК КПЈ и Врховног штаба НОВЈ, одакле ће се планирати даље операције за ослобођење Југославије.

21. октобар 1805.

Код рта Трафаглар, у Атлантском океану, између британске и француско-шпанске флоте вођена је Трафалгарска битка. Британска флота блокирала је француско-шпанску у Кадису, где се ова склонила после неуспеле диверзије у Западну Индију. Кад је савезничка флота испловила у намери да се пробије у Напуљ, Британци су је напали и нанели јој тежак пораз. Заробљено је 18 савезничких бродова с адмиралом Вилневом на челу. Најтежи британски губитак била је погибија славног адмирала Нелсона.

22. октобар 1912.

После дводневних борби код Сарандапорона и Сервије, главне снаге грчке војске разбиле су турску војску која се повукла ка Солуну. Борбе су биле пресудне за завршетак Првог балканског рата. Турске снаге предале су се 9. новембра у Солуну, а рат је званично завршен Уговором о миру, склопљеним у Лондону 30. маја 1913. године. Првим балканским ратом

окончана је вишевековна ослободилачка борба балканских народа против турске отоманске власти, а Турска је протерана из Европе.

23. октобар 1956.

Уличним демонстрацијама студената и радника у Мађарској је почела антикомунистичка побуна. Побуна је угушена интервенцијом совјетских трупа 4. новембра 1956. године.

23. октобар 1912.

Нападом турске Вардарске армије на Прву српску армију почела је Кумановска битка. Дунавска дивизија првог позива одбранила је своје положаје код Младог Нагоричана, иако су је нападале четири турске дивизије. Битка је решена сутрадан, када је Дринска дивизија првог позива сломила турски отпор на брду Зебрњаку. Вардарска армија се у неред у повукла на југ. После те битке, Друга српска армија упућена је у помоћ Бугарима под Једрене, Трећа српска армија упућена је део снага ка Љешу и Драчу, ради избијања на јадранско приморје и помоћи Црногорцима при заузимању Скадра, а остатак је ушао у састав Прве армије која је наступала кроз Македонију.

30. октобар 1943.

Завршена Московска конференција министара иностраних послова САД (Cordell Hull), Велике Британије (Antony R. Eden) и СССР-а (Вјачеслав Михајлович Молотов). Усвојени су закључци да треба убрзати окончање рата, обезбедити организовање демократске Италије и независне Аустрије. У вези са ратом у Југославији, одлучено је да се на следећој конференцији савезника размотри питање помоћи народноослободилачком покрету.

31. октобар

Дан оклопних и механизованих јединица Војске Србије. У току борби за ослобођење Краљева 1941. године, тог дана устаничке јединице први пут су дејствовале са два тенка заплена од Немаца. Формиран је први тенковски вод. ■

Припремио мр Милан МИЛКИЋ

**МИНИСТАРСТВО ОДБРАНЕ
РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ
СЕКТОР ЗА ЉУДСКЕ РЕСУРСЕ
Управа за кадрове
расписује**

**ИНТЕРНИ
КОНКУРС**

за попуну формацијских места војних службеника
и војних намештеника у Војсци Србије
пријемом лица из Министарства одбране,
у радни однос на неодређено време

- а) у **98. ваздухопловној бригади**
место службовања Лађевци
1) један (1) авио-фарбар, ВКВ.
место службовања Ниш
2) један (1) механичар за возила точкаше-возач, ВКВ.
- б) у **Ваздухопловно-медицинском институту**
место службовања Београд
3) три (3) медицинска техничара, ССС,
4) два (2) лаборанта, ССС
- в) у **Ваздухопловном заводу „Мома Сидановић“**
место службовања Београд
5) два (2) авио-механичара, ВКВ,
6) један (1) помоћни радник, НКВ и
7) један (1) галванизер, ССС

ОПШТИ УСЛОВИ КОНКУРСА:

- да су кандидати држављани Републике Србије,
- да су здравствено способни за службу у Војсци Србије,
- да се налазе на служби у Министарству одбране или Војсци Србије у својству професионалног војног лица (официра, подофицира, професионалног војника) или војног, односно државног службеника-намештеника,
- да нису осуђивани и да се против њих не води кривични поступак,
- да немају негативних службених оцена.

ПОСЕБНИ УСЛОВИ КОНКУРСА:

Редни број 1: завршена школа стручних радника за одржавање оплате ваздухоплова и ВКВ степен стручне спреме са положеним стручним испитом из наведене области.

Редни број 2: завршен ВКВ степен одговарајуће стручне спреме, положен возачки испит за „Ц“ категорију, пожељно радно искуство.

Редни број 3: завршена средња медицинска школа – смер општи.

Редни број 4: завршена средња медицинска школа – смер лабораторијски.

Редни број 5: завршена средња школа за ваздухопловнотехничка занимања и школа за ВКВ раднике одговарајуће струке.

Редни број 6: завршена школа основног образовања.

Редни број 7: завршена средња техничка школа у трајању од 4 године.

На конкурс могу учествовати сви професионални припадници Војске Србије и државни службеници и намештеници, запослени у Министарству одбране који имају одговарајућу школску спрему и потребно радно искуство.

Пре пријема у радни однос, за кандидате који мењају статус, а испуњавају услове конкурса и уђу у најужи избор, уз њихову сагласност, биће извршена безбедносна провера.

НАЧИН КОНКУРСИСАЊА:

Кандидати молбе подnose јединицама–установама у којима се налазе у служби, са знаком за које формацијско место конкуришу.

Команде јединица–установа примљене молбе, уз оверен Картон основних и проширених личних података кандидата, службеном поштом достављају Војној пошти 1094 Београд (Земун).

УЗ ПРИЈАВУ КАНДИДАТИ ПРИЛАЖУ:

- биографију (са наведеним основним личним подацима, адресом и телефоном за контакт),
- извод из матичне књиге рођених,
- уверење о држављанству,
- оверену фотокопију дипломе о стеченој школској спреми, сертификате и сл.,
- уверење надлежног суда о некажњавању, односно да се не води кривични поступак за кривично дело за које се гони по службеној дужности,
- фотокопију личне карте.

Кандидати који уђу у најужи избор, пре пријема у радни однос, доставиће лекарско уверење о здравственој способности.

Сви докази о испуњености услова за пријем достављају се као оригинали, или оверене фотокопије.

Одлуку о избору кандидата донеће надлежни старешина и са њеним садржајем биће упознати сви кандидати, у законском року.

У току изборног поступка, конкурсна комисија ће, са кандидатима који испуњавају опште и посебне услове конкурса, обавити проверу оспособљености, знања и вештина. О месту, дану и времену провере кандидати ће бити накнадно обавештени.

Неблаговремене, недопуштене, неразумљиве или непотпуне пријаве и пријаве уз које нису приложени сви потребни докази на тражени начин, неће бити разматране.

Рок за подношење пријава за пријем у службу је 15 дана од дана објављивања конкурса. ■

УНИВЕРЗИТЕТ ОДБРАНЕ
ВОЈНА АКАДЕМИЈА

Расписује

КОНКУРС

ЗА ИЗБОР НАСТАВНИКА И САРАДНИКА
у школској 2011/2012. години

а) За наставнике:

За ужу научну област **Менаџмент**, избор
– један у звање ванредни професор (посебни услови: професионално војно лице, доктор војних наука)

За ужу научну област **Менаџмент**, избор
– један у звање ванредни професор (посебни услови: професионално војно лице, доктор наука из области менаџмента људских ресурса)

За ужу научну област **Стратегија**, избор
– један у звање ванредни професор (посебни услови: војни службеник, доктор наука из области безбедности, одбране и заштите)

За ужу научну област **Мотори и моторна возила**, избор
– један у звање ванредни професор (посебни услови: професионално војно лице, доктор наука из области за коју се бира)

За ужу научну област **Инжењерство одржавања**, избор
– један у звање ванредни професор (посебни услови: професионално војно лице, доктор наука из области за коју се бира)

За ужу научну област **Оперативика**, избор
– један у звање ванредни професор (посебни услови: професионално војно лице, доктор војних наука)

За ужу научну област **Оперативика**, избор
– један у звање доцент (посебни услови: професионално војно лице, доктор наука из области за коју се бира)

За ужу научне области **Економија и Финансије**, избор
– један у звање доцент (посебни услови: војни службеник, доктор економских наука)

За ужу научну област **Физичко васпитање**, избор
– један у звање доцент (посебни услови: војни службеник, доктор наука из области за коју се бира)

б) За спољне сараднике – наставнике:

За ужу научну област **Економија**, избор
– један у звање ванредни професор (посебни услови: доктор економских наука)

За ужу научну област **Методе пројектовања техничких система**, избор

– један у звање доцент (посебни услови: доктор наука из области за коју се бира)

За ужу научну област **Финансије**, избор
– један у звање доцент (посебни услови: професионално војно лице, доктор наука из области за коју се бира)

За ужу научну област **Стратегија**, избор
– један у звање доцент (посебни услови: професионално војно лице, доктор наука из области за коју се бира)

За ужу научну област **Балистика**, избор
– један у звање доцент (посебни услови: војни службеник, доктор наука из области за коју се бира)

в) За сараднике:

За ужу научну област **Систем логистике**, избор
– један у звање асистент (посебни услови: професионално војно лице, завршена ВА смер ИнСл, магистар наука из области логистике)

г) За спољне сараднике – сараднике:

За ужу научну област **Менаџмент**, избор
– један у звање асистент (посебни услови: професионално војно лице, магистар војних наука из области ратне вештине)

За ужу научну област **Економија одбране**, избор
– један у звање асистент (посебни услови: професионално војно лице, завршена ВА смер ФнСл, магистар економских наука)

За ужу научну област **Општа логистика**, избор
– два у звање асистент (посебни услови: професионално војно лице, завршена ВА смер ИнСл, магистар наука из области логистике)

За ужу научну област **Финансије**, избор
– три у звање асистент (посебни услови: професионално војно лице, завршена ВА смер ФнСл, магистар економских наука)

За ужу научну област **Психологија**, избор
– један у звање асистент (посебни услови: војни службеник, магистар наука из области за коју се бира, пријављена докторска дисертација из области за коју се бира)

За ужу научну област **Безбедност и заштита**, избор

– један у звање асистент (посебни услови: професионално војно лице, магистар наука из области безбедности)

УСЛОВИ КОНКУРСА И НАЧИН КОНКУРСИЊА

Поред посебних услова наведених за сваку тачку овог конкурса кандидати морају да испуњавају и следеће услове:

– да имају две последње службене оцене најмање врло добар (не односи се на лица из грађанства);

– да испуњавају и остале услове за избор у звање наставника и сарадника за које конкуришу, предвиђене Законом о војним школама и војним научноистраживачким установама и Статутом ВА.

Кандидати из Министарства одбране и Војске Србије молбе за избор треба да поднесу редовним путем, на адресу ВП 2977, Београд, са назнаком „за конкурс“, а кандидати из грађанства поштом, препоручено, на адресу:

**Војна академија,
Павла Јуришића Штурма бр. 33, Београд.**

У молби ОБАВЕЗНО навести адресу и телефон, УЖУ НАУЧНУ ОБЛАСТ ЗА КОЈУ СЕ ПОДНОСИ МОЛБА и БРОЈНУ ОЗНАКУ УЖЕ НАУЧНЕ ОБЛАСТИ У КОНКУРСУ.

Уз молбу кандидати треба да приложе:

- доказе о испуњавању услова конкурса;
- биографију са описом кретања у служби, односно са описом радних дужности;
- библиографију објављених научних и стручних радова са примерцима радова;

- сагласност претпостављене команде за ангажовање у наставном процесу у Војној академији (само за професионална војна лица и војне службенике која конкуришу за места под „б“ и „г“);

- упитник за премештај (попуњен и оверен) и сагласност надлежне претпостављене команде (само за професионална војна лица и војне службенике који се налазе ван састава Војне академије и која конкуришу за места под „а“ и „в“);

- сагласност високошколске установе, у оквиру које лице има заснован радни однос, за ангажовање у другој високошколској установи у складу са чланом 75. Закона о високом образовању (само за лица која конкуришу под „б“, редни број 10 и 11).

Лица из грађанства која конкуришу треба да доставе још: извод из матичне књиге рођених, уверење о држављанству, уверење да се против њих не води кривични поступак и уверење да нису кажњавани.

О резултатима конкурса кандидати из Министарства одбране и Војске Србије биће обавештени редовним путем, посредством својих команди, а кандидати из грађанства на достављену кућну адресу.

Непотпуне и неблаговремено поднете молбе неће бити разматране.

Конкурсна документација неће се враћати.

Конкурс је отворен 30 дана од дана објављивања. ■

МИНИСТАРСТВО ОДБРАНЕ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

ГЕНЕРАЛШТАБ ВОЈСКЕ СРБИЈЕ
Управа за људске ресурсе

ИСПРАВКА КОНКУРСА

Објављеног у магазину „Одбрана“ број 145 од 1. октобра 2011.

за пријем у професионалну војну службу у својству пшодофицира на неодређено време

Уместо „Начин конкурсања: Кандидати који испуњавају опште и посебне услове конкурса достављају Управи за људске ресурсе (Ј-1) ГШ ВС редовним путем преко команде своје јединице, следећа документа:..”,

треба да стоји „Начин конкурсања: Кандидати који испуњавају опште и посебне услове конкурса достављају Управи за логистику (Ј-4) ГШ ВС редовним путем преко команде своје јединице, следећа документа:..”

АУТОГУМЕ И ДЕЛОВИ ЗА СВА ВОЗИЛА

БЕЗ УЧЕШЋА
ЖИРАНАТА
ЧЕКОВА
КАМАТА

ПРОДАЈА НА РАТЕ
ЗА ПРИПАДНИКЕ ВОЈСКЕ СРБИЈЕ
И ВОЈНЕ ПЕНЗИОНЕРЕ
ПУТЕМ АДМИНИСТРАТИВНЕ
ЗАБРАНЕ

ДОЧЕКАЈТЕ ЗИМУ
СПРЕМНИ...

Напомена:

- обрасце административне забране достављамо поштом
- могућа организована испорука по договору

КОТИК д.о.о

Панчево, Жарка Зрењанина 14

Телефони: 013/344-321,

063/370-138

Телефакс: 013/345-930

E-mail: kotikdoo@gmail.com

- БИЦИКЛИ, КАЦИГЕ, РЕЗЕРВНИ ДЕЛОВИ, ПРАТЕЋА ОПРЕМА
- АУТОМОБИЛСКЕ ГУМЕ, АКУМУЛАТОРИ, МОТОРНА УЉА...
- АУТО-ДЕЛОВИ ЗА СВА ВОЗИЛА
- ПРОГРАМ „VILLAGER”, КОСИЛИЦЕ, ТРИМЕРИ, МОТОРНЕ ТЕСТЕРЕ
- ЕЛЕКТРИЧНИ РУЧНИ АЛАТ
- РАЧУНАРИ И РАЧУНАРСКА ОПРЕМА

МИНИСТАРСТВО ОДБРАНЕ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

СЕКТОР ЗА ЉУДСКЕ РЕСУРСЕ

Управа за кадрове

ПОНИШТАВА СЕ КОНКУРС

Објављен у магазину „Одбрана“
број 127 од 1. јануара 2011.

у делу који се односи на попуну формацијског места:

- радно место под редним бројем 51
погонски електричар, ВКВ, 1 извршилац

ПОНИШТАВА СЕ КОНКУРС

Објављен у Магазину „Одбрана“

број 129 од 1. фебруара 2011. године

ЗА ПРИЈЕМ ЛИЦА ИЗ ГРАЂАНСТВА У УПРАВУ
ЗА ТРАДИЦИЈУ, СТАНДАРД И ВЕТЕРАНЕ,
У ВОЈНИ МУЗЕЈ

у својству волонтера-кустоса,
у трајању од 12 (дванаест) месеци
8 (осам) извршилаца

Војни олимпијац
Саша Мудринић

Мирне и сигурне руке

На Европском првенству у стрељаштву, одржаном у Ковилову крај Београда, старији водник Мудринић поставио је нови државни рекорд у гађању из пиштоља *валшер ГП 10* брзом и прецизном паљбом, с упуцаних 579 кругова

Стрељаштвом се успешно бави већ десетак година и за то време постигао је низ запажених резултата у гађању из ваздушног и малокалибарског пиштоља, те из пиштоља великог калибра средишњег паљења. Као члан спортског тима Војске Србије учествовао је на Војним олимпијским играма 2007. у Индији и Светском војном првенству 2009. године у Загребу.

У саставу стрељачке репрезентације Србије учествовао је и на Европском првенству у стрељаштву. Актуелни је екипни државни рекордер у дисциплини пиштољ и вицешампион Србије у стрељаштву прошле године. Члан је Стрељачког клуба „Академац“, где га тренира пуковник Митја Гргић.

Каријеру војног спортисте старији водник Мудринић започео је 2001. године као члан спортске екипе тадашњег суботичког гарнизона у дисциплинама војнички вишебој и оријентиринг.

Од тада се на спортским првенствима свих нивоа Војске Србије такмичи искључиво у дисциплинама стрељаштва. На дужности је главног подофицира у Команди артиљеријског ракетног дивизиона за ПВД Прве бригаде.

Иако тренира већином у Инђији, у Стрељачком клубу „Младост“, где и живи, Мудринић каже да су најбољи услови за тренинг у Војној академији. Тренира напорно, свакодневно, по два сата. Од загревања и разгибавања свих мишића до зглобова и кичме.

Следе опаљење из пиштоља на празно, током којих, за време само једног тренинга, руком подигне више од 150 килограма. Тек тако припремљен гађа у мету.

Пошто бављење врхунским спортом захтева много воље и личних одрицања, Мудринић наводи да му је дугогодишња подршка породице од непроцењивог значаја и да без тога не би било ни говора о значајнијим спортским резултатима. ■

Будимир М. ПОПАДИЋ

ИЗАБРАНА ПАРТИЈА

НЕДОУМИЦА ОКО НАЗИВА ОТВАРАЊА

Вучковић – М. Марковић
Шабац 1998.

1. е4 ц6 2. д4 Саб3. Сц3 Сц7
4. Сф3 г6

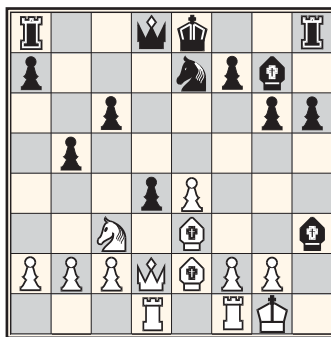
На велемајсторском турниру у Шапцу 1998. пажњу је изазвала партија између двојице младих играча који су се с правом сврставали у

ред наших великих шаховских нада. Беле фигуре водио је гимназијалац Бојан Вучковић, који се неочекиваном победом на отвореном турниру у истом граду квалификовао за елитно друштво. Мирослав Марковић се још није био ни одморио од напорних борби на шампионату Југославије, где је неочекивано побрао аплаузе и однео прво место. Марковић је припремио план игре, где већ у самом отварању губи један темпо (2...Саб3...Сц7). Аналитичари су се нашли у недоумици како назвати то отварање. У књигама једноставно пише да се после 1. е4 ц6 игра Карокан, а и већина коментатора је то прихватила. Међутим, „Шаховски журнал“ није журио са „крштењем“, правилно уочивши да после 4... г6 позиција „добие“ карактеристике Краљевог фијанкета“. И заиста, код Карокана нема фијанкетирања, но аутор чланка почетак те партије назива неправилним отварањем! Тиме је недоумица око назива постала још уочљивија, према да је знаљцима шаховске теорије познато да постоји више система

који се већ у почетку трансформишу из једног отварања у друго. И да не буде неспоразума, неправилно отварање нема пежоративан значај, већ је то у теорији уобичајено име за отварања која нису добила усталено име.

5. Лд3 Лг7 6. 0-0 д6 7. х3 е5 8. Лг5 Се7 9. де5 де5 10. Дд2 х6 11. Ле3 Се6 12. Тад1 Сд4 13. Сд4! ед4 14. Лц4 65 15. Ле2 Лх3

Опасна тактичка жртва, која, међутим, није збунила противника!

Бели: Кг1, Дд2, Тд1, Тф1, Ле2, Ле3, Сц3, а2, б2, ц2, е4, ф2, г2
Црни: Ке8, Дд8, Та8, Тх8, Лг7, Лх3, Се7, а7, б5, ц6, д4, ф7, г6, х6

16. С65!

Бели не само што не узима понуђену жртву већ и сам жртвује.

16.. ц65

Није ишло 16.. де3 због 17. Дд8 Тд8 18. Сц7!

17. гх3!

У томе је ствар, јер опет не иде 17.. де3 - сада због 18. Л65.

17... 0-0 18. Лд4 Лд4 19. Дд4 Дц8 20. Лг4!

Не може се одолети утиску да је новопечени југословенски првак олако рачунао да ће свог млађег противника некако већ надмудрити, али Вучковић показује особине великог талента.

20.. Дц2 21. Тц1 Да4 22. Дф6 Сц8 23. Ле6!

Напада као осица и не допушта противнику да се прибере.

23... Де4

На 23.. фе6 24. Дг6 Кх8 25. Тц7 са брзом одлуком.

24. Тфе1 фе6 25. Дф8 Кф8 26. Те4 Кф7 27. Тц7 Се7 28. Тф4 Ке8 29. Тф6 Кд8 30. Т67

1:0

Припремио

Раде Милосављевић, мајстор Фиде

НАЈЈАЧИ АПСТИНЕНТ

Као једна озбиљна енциклопедија, као што је она Харија Голембека, уврсти и чланак о шахисти који никада није побеђивао на турнирима, треба се заиста запитати у чему је ствар. Реч је о Филипу Хиршфелду (1840–1896) за којег се не наводи чији је био држављанин, али се тврди да је био познат по бриљантној игри, те да је његова апстиненција што се турнира тиче била трајна. Није, дакле, побеђивао на турнирима јер – није ни играо. Али је, рецимо, играо меч са славним Андерсеном и изгубио га часним резултатима +10 – 14 = 5, док је са Колишем играо нерешено +4 – 4 = 0.

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

○	1	○	2	3	4	5	6	7	○	8	○	9	10	11	12	13	14	○	15	○	16
17									18									19			
○		20								21										22	
23			24									25									
26					27							28									
29							30									31					
32								33										34			
35		36								37											
38				39							40										
41						42							43								
44								45									46				
○		47								48									○		
49				50								51									

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА ВОДОРАВНО: пироксен, смештати, ОРМ, о, анархист, треперав, а, ССС, птоманин, стрикани, лапор, маслачак, егзамин, окамине, тананост, Понс, варијатор, трабеата, АК, ОТ, шевердала, гарнизрати, дина, Рибникар, Венедик, станат, рекеташки, траса, Гитикака, атомиста, мем, в, Книљанин, линеарни, е, Оља, сепарати, Ернестин.

Припремио Жарко ЂОКИЋ

ВОДОРАВНО:

17. Особље (лат.), 18. Душевно поремећен човек, 19. Биљка љутог корена, 20. Из даљине, 21. Сисањем извући, исисати, 23. Социјално-либерална партија (скр.), 24. Ренесансни сликар и архитекта, Донато, 25. Државни социјализам, 26. Владарев оргтач, 27. Мали кантар, 28. Сумрак (мн.), 29. Они који оверавају, 30. Уписати датум, 31. Староримски бог љубави (мит.), 32. Поручници, лојтнанти (стр.), 33. Становник Атине, 34. Ауто-ознака Ниш, 35. Иницијали вајара Лога, 36. Шеф државе у Немачкој, 37. Упала рожњаче ока (мед.), 38. Узајамни однос међу људима, 39. Плодна котлина у средњој Грчкој, 40. Пустиња у Чилеу, 41. Корисник стана, 42. Становник Троје, 43. Главни град Марока, 44. Кожаре (турц.), 45. Покретни застори, 46. Име бивше глумице Жирардо, 47. На турски начин (стр.), 48. Дувачки музички инструмент, 49. Ознака за Онтарио (САД), 50. Непосредно, 51. Ређати се у низ.

УСПРАВНО:

1. Авантуризам, 2. Бренд одеће за младе, 3. Северозапад (скр.), 4. Назив нашег магазина, 5. Приморски шипак, 6. Место код Сурдулице, 7. Поставака у математици (грч.), 8. Пантелија одмила, 9. Врста бијелог отрова, 10. Симбол холмијума, 11. Смиао, чуло за нешто, 12. Холивудски глумец, Бред, 13. Мучко убиство, уморство (лат.), 14. Тетоважа, тетовирање, 15. Подземно стабло веома слично корену, 16. Напарфемисати се, 18. Онај који пали кандила, 19. Роман Патрика Бесона, 20. Главни град Малте, 21. Земља Татара, Татарска, 22. Безимен, непознат (грч.), 24. Домаћи ТВ канал, 25. Веза језера Ири и реке Хадсон, 27. Гунђати, чангризати, 28. Калдрмари, 30. Направе за сечење дрва, пиле, 31. Прва филмска звезда на Балкану (Еротикон), 33. Присталица алопатије, 34. Набијати ногама, 36. Зид који затвара таван куће, 37. Које се блиста, 39. Део древне Месопотамије, Акадија, 40. Врста кухињске посуде са тучком, 42. Новосадско удружење риболоваца (скр.), 43. Ред, 45. Кошаркашки клуб (скр.), 46. Ауто-ознака Египта.

Visoke tehnologije u funkciji javne i privatne bezbednosti.

Tehnička infrastruktura objekata - Integracija bezbednosti i upravljanja objektima i poslovanjem.

Korporativna i industrijska bezbednost.

Tehnička i fizička zaštita.

Informaciona bezbednost - sBIT

Osiguranje.

VISOKE TEHNOLOGIJE U FUNKCIJI JAVNE BEZBEDNOSTI. Video nadzor gradova i saobraćajnica. Zaštita kritične javne infrastrukture. Kontrola i nadzor aerodroma i pograničnih zona. Specijalna vozila i oprema za suzbijanje demonstracija i masovnih nereda. Oprema i vozila za specijalne jedinice. Tehnika za obezbeđenje javnih skupova i događaja visokog rizika (stadioni, javni skupovi, vip posete. . .). Tehnička zaštita institucija visokog rizika (kazneno popravne ustanove, pritvorni centri, vaspitno popravni domovi..). Tehnika i usluge obezbeđenja obrazovnih ustanova. Tehnika bezbednosti u saobraćaju – putna, železnička saobraćajna čvorišta, tuneli. Oprema za parkirališta. Tehnika i usluge obezbeđenja državnih institucija.

INTEGRACIJA BEZBEDNOSTI I UPRAVLJANJA OBJEKTIMA I POSLOVANJEM. Tehnička infrastruktura objekata. "Total building solutions". Tehnička zaštita i automatizacija objekta. Inteligentne zgrade. Niskonaponske i elektroenergetske instalacije, kontrola, centralizovani nadzor. Upravljanje potrošnjom energije u cilju energetske efikasnosti. Pametne kuće. Pametni uređaji – integracija funkcionalnosti i bezbednosti. Tehnika obezbeđenja i praćenja logistike i transporta. Integrisana bezbednost i upravljanje bolničkim i farmaceutskim kompleksima. Integrisana bezbednost i upravljanje hotelsko - turističkim objektima i događajima. Tehnika i usluge obezbeđenja maloprodaje, integracija sa pos sistemima.

KORPORATIVNA I INDUSTRIJSKA BEZBEDNOST. Bezbednost finansijskih institucija. Bezbednost telekomunikacione infrastrukture i objekata. Zaštita energetske objekata i bezbednost rudnika i industrijskih zona visokog rizika. Zaštita kritične komunalne infrastrukture. Termalni sistemi video nadzora i specijalne aplikacije.

INFORMACIONA BEZBEDNOST I UPRAVLJANJE PODACIMA U PRIVREDI I DRŽAVNIM INSTITUCIJAMA (SBIT). Elektronska uprava. Primena kvalifikovanih elektronskih sertifikata (sbit). Prevencija visokotehnološkog kriminala (sbit). Kartični forum - primena novih tehnologija u finansijsima i kontroli pristupa. Bezbednost interneta i socijalnih mreža (sbit). Bezbednost podataka u "oblaku" (sbit). Bezbedne transakcije korišćenjem mobilnih tehnologija.

OSIGURANJE – finansijski potencijal zaštite lica i imovine

INTEGRACIJA BEZBEDNOSTI I KOMFORA U AUTOMOBILSKOJ INDUSTRIJI.

"Automotive security"

Contact: Tel: +38111 2655-486, Mob: +38163 205-599, Fax: +38111 3615-298, e-mail: isec@sajam.rs, www.beogradskisajam.rs

02 - 04. 11. 2011.

ROADSTAR RADIO

98,5 MHz

U ritmu
proleća!

www.roadstar.rs

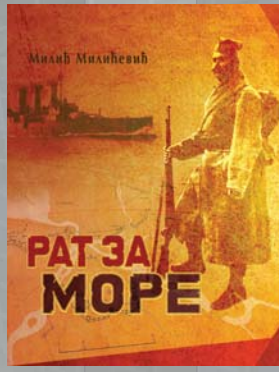
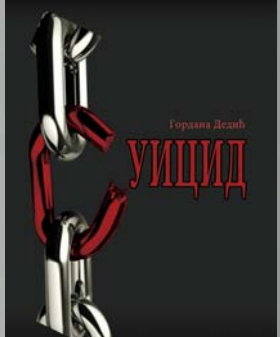
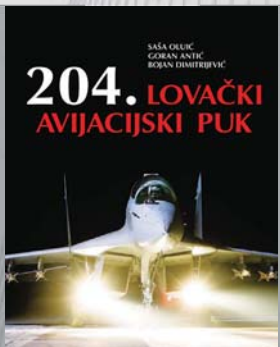
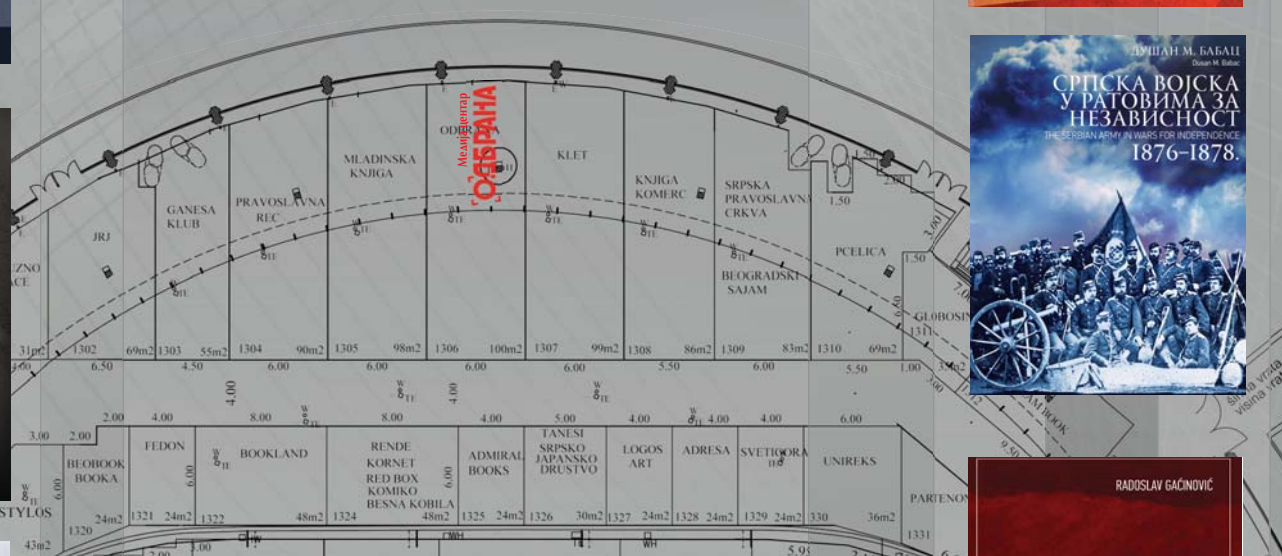

Медија центар „ОДБРАНА“

НА 56. МЕЂУНАРОДНОМ
САЈМУ КЊИГА
У БЕОГРАДУ
23–30. октобар 2011.

Ове године у прстену хале 1
Београдског сајма, на штанду
војног издавача очекују Вас
нови наслови, занимљиве књиге,
разговори са ауторима, војни
сувенири и наравно:

- САЈАМСКИ ПОПУСТ 30–70%
- МОГУЋНОСТ КУПОВИНЕ
КЊИГА НА 18 МЕСЕЧНИХ РАТА
- СПЕЦИЈАЛНА АКЦИЈСКА ПОНУДА

Четврту деценију
изнад Србије - Ан-26

СВЕСТРАНИ ТРАНСПОРТЕР

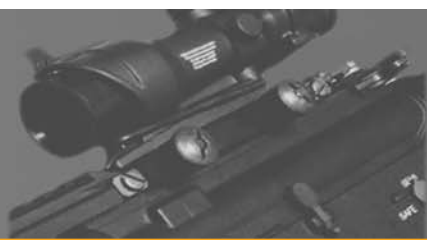
Чешка возила
у нашој војсци

ПОВРАТАК ШКОДА

Модели збројевке (2)

ПИШТОЉИ НА ГЛАСУ

СВЕСТРАНИ ТРАНСПОРТЕР

Антонов 26 јесте авион који је испунио велики део потреба за војним тактичким транспортом на кратким и средњим удаљеностима у другој половини прошлог века у Совјетском Савезу, државама које су га наследиле, али и бројним земљама, укључујући и СФРЈ. Војска Србије данас користи два авиона тог типа, којима је ремонтом продужен радни век до 2014, односно 2015. године.

Антонов 26 настао је на основу путничког авиона Ан-24, који је развијен у другој половини педесетих, као одговор на потребу да се боље повежу мањи локални аеродроми раштркани широм СССР и замени „иљушин“ Ил-14. Истовремено, совјетском ваздухопловству био је потребан „лаки транспортни авион“ нове генерације, како су га описали. Зато је децембра 1957. Савет ми-

нистара СССР издао директиву бр. 1417–656 конструкторском бироу „О. К. Антонов“ ОКБ-473 да приступи пројектовању путничког авиона капацитета 44 места. Авион ће бити погоњен моторима АИ-24, који је у то време развијан у Запорожју под руководством чувеног конструктора мотора Ивченка.

Директива је у себи садржала и развој војне варијанте за превоз са могућношћу утовара и истовара војног те-

рета, горива у бачвама и канистерима и транспорт рањеника. Путнички авион добио је ознаку Ан-24 и први прототип полетео је октобра 1959. године.

Војна варијанта

Наредне године почела је израда предсеријских примерака. Каснило се са развојем војне варијанте јер је владало мишљење да се тај транспортер добије једноставном конверзијом Ан-24. Транспортна варијанта названа је Ан-24Т и у њој су уместо стандардне путничке кабине били уграђени ојачан под и склопива седишта, али и додатна врата за терет на десној страни трупа. Терет се утоваривао помоћу виљушкарa, што се показало као недовољно адекватно решење за војни транспортер.

Направљено је више од 1.350 авиона Ан-24 у фабрикама у Кијеву, Улан

ТТ карактеристике

дужина.....	23,8 m
размах крила.....	29,2 m
висина.....	8,575 m
површина крила.....	75 m ²
запремина теретне кабине.....	60 m ³
макс. висина теретне кабине.....	1,91 m
макс. ширина теретне кабине.....	2,78 m
маса празног авиона.....	15.900 kg
макс. носивост терета.....	5.500 kg
макс. количина горива.....	5500 kg
макс. полетна и слетна тежина.....	24.000 kg
макс. брзина у хоризонтал. лету.....	460 km/h
крстарећа брзина на 6.000 m.....	425–435 km/h
макс. брзина са отвореном рампом.....	350 km/h
плафон лета.....	7.500 m

Удеу и Иркутску, а и кинеске копије израђиване са лиценцом и без ње – *ксиан* и *јуншуји Х-7*. На основу Ан-24, односно У-7, развијен је МА60 са „Прат и Витни“ моторима и западним авионским системима, који се и даље производи.

Током испитивања закључено је да Ан-24Т није погодан за десантирање терета и падобранаца кроз бочна врата, те и да она онемогућавају утовар неких терета који се по тежини и димензијама могу сместити у пртљажни простор, а замерен му је и мали долет, односно радијус дејства у мисијама десантирања. Биро „ОКБ Антонов“ предложио је уградњу рампе за утовар и истовар у задњем делу авиона, повећање носивости до 5.500 kg и уградњу додатних резервоара за гориво, како би се долет повећао на 2.900 километара. До средине 1968. било је готово пројектовање и дато зелено светло за израду прототипа наменског војног тактичког транспортера, ознаке Ан-26, који је завршен до краја године. Први лет Ан-26 направио је 21. маја 1969. (на дан РВ и ПВО бивше Југославије!) и већ следећег месеца приказан је на салону авијације у Ле Буржеу код Париза.

На први поглед основна разлика у односу на Ан-24 била је рампа за утовар и истовар терета у задњем делу авиона, решење које је преузето са пројекта

авиона Ан-40, који је развијан у бироу Антонов. Редизајнирана је кабина која је од путничке добила војну намену и прилагођена је за превоз људства (склопива седишта), десантирање до 40 падобранаца или 5,5 t терета, превоз терета (концентрисаног, упакованог или расутог) или до 24 рањеника на носилима уз пратеће медицинско особље. Уз два мотора „Прогрес“ (Ивченко АИ-24ВТ снаге по 2820 КС) додат је у гондоли десног мотора и помоћни турбо-млазни мотор „Сојуз“ (Тумански) РУ19А-300, потиска 7,85 kN, који је требало да обезбеди потребну електричну енергију за стартовање главних мотора, и по потреби додатну снагу у полетању и пењању. Горивни систем изграђен је тако да у случају отказа пумпе за гориво, оно слободним падом пуни моторе. Капацитет резервоара је 7.090 литара.

Одлике

Конструкцијски, Ан-26 је метални висококрилац моноплан са полумонокотрупом. Поседује систем за пресуризацију и климатизацију кабине, који обезбеђује нормалне услове путницима и посади на свим висинама до плафона лета. Занимљив је податак да се на свака два три минута измени комплетан ваздух у авиону. За евакуацију у случају нужде, Ан-26 поседује на теретној кабини два излаза, те горњи и доњи отвор за евакуацију посаде из пилотске кабине – први у случају ванредног догађаја (пожар,

принудно слетање) на земљи или води, а други за евакуацију падобранима у ваздуху. Мотори АИ-24ВТ имају аутоматску регулацију протока горива, броја обртаја и корака (угла) елисе, те независан систем заштите од пожара. У односн на путничког претходника, ојачан је и стајни трап и повећане су гуме, тако да Ан-26 може ефикасније користити делимично припремљене полетно-слетне стазе.

Авионски хидраулични систем састоји се од три независна система: основног, помоћног и система ручне пумпе. Хидраулични систем обезбеђује рад осам подсистема: увлачење и извлачење стајног трапа, кочење точкова главних ногу стајног трапа, управљање носним точком, управљање флапсом, рад брисача стакала, заустављање основних мотора са превођењем елисе на једрење у случају нужде, отварање и затварање доњег принудног отвора и рад товарног отвора – рампе.

У теретној кабини авиона уграђен је транспортер са две шине на који се може ставити максималан терет од 4.550 kg, а креће се брзином од једног метра у секунди (режим брзо), односно 0,35 m у секунди (режим споро) и омогућава увлачење возила-точкаша без погона максималне тежине до 3.000 килограма.

Као и већина совјетских транспортних авиона, Ан-26 је предвиђен у секундарној бомбардерској улози и на четири носача, са доње стране трупа, може понети бомбе од по 500 килограма. Према неким изворима, Ан-26 коришћен је прилично ефикасно током совјетске интервенције за бомбардовање тачкастих циљева у брдовитим пределима Авганистана средствима велике разорне моћи.

Израђено је укупно 1.410 авиона Ан-26, а производња је трајала до 1986. године. Наследио га је Ан-32 са јачим моторима и бољим перформансама на високим теренима, али са мањим долетом.

Наши антонови

Бивша југословенска федерација је за потребе опремања транспортних ескадрила РВ и ПВО

1976. набавила 14 авиона Ан-26, који су распоређени на аеродроме у Нишу и Плесо поред Загреба, а средином осамдесетих набављен је и петнаести авион. Домаћа ознака је Т-70.

До увођења Ан-26 у употребу основни транспортер РВ и ПВО био је дакота, даглас (Douglas) Ц-47, чији дизајн датира из тридесетих, уз примарно путничке Ил-14, Ил-18 и ДЦ-6Б и два велика Ан-12.

Током повлачења ЈНА из отцепљених република флота „антонова“ имала је значајну улогу у пребацивању људства и технике. Један од куриозитета у употреби Ан-26 јесте улога радарског прикривања сопствених снага, односно ловачке авијације приликом размештања по аеродромима, када су авиони МиГ-29

коба 1999. оштећен је један авион (71385), а потом и отписан приликом слепања са увученим стајним трапом на београдски цивилни аеродром, где је била обука кадра јер су аеродроми у Батајници и Нишу били изван употребе због оштећења током бомбардовања.

Два авиона (71366 и 71377) оглашена су вишком и продата после скоро деценије тражења купца у виђеном стању. Један је оспособљен за прелет, а други се и даље налази у расходованом стању у заводу „Мома Станојловић“, где га је купац очигледно оставио јер је два авиона купио „у пакету“. Раније су такође отуђени авиони бр. 71351 и 71352, који су свој експлоатациони век завршили у Африци.

Војска Србије тренутно користи два авиона овог типа, којима је рементом продужен радни век за шест година или 5.000 сати налета, до 2014, односно 2015. године. Јула 2008. из завода 412 у Ростову вратио се авион са евиденцијским бројем 71386, а наредне године и 71364. Уз ремонт урађена је и модернизација уређаја Garmin GNS 530, EGPWS Mark VI, систем за упозоравање од судара TCAS II и вишефункционалним приказивачем (MFD). Други авион добио је и метео-радар „ханивел“ (Honeywell) RDR-2000.

После ремонта 2008, односно 2009, два „антонова“ 138. транспортне авијацијске ескадриле ВиПВО Војске Србије налетела су више од 1.000 сати и са својим више него потребним транспортним капацитетима неизоставан су део скоро свих међународних вежби на којима је Војска Србије учествовала, попут оних у Украјини и Бугарској, али и других међународних активности – аеромитинга у Чешкој, Мађарској, Аустрији, Немачкој, Данској... Тако су само за потребе подршке и транспорта снага на бугарско-српску вежбу *Јесен 2011* два „антонова“ направила чак 18 летова између Батајнице и база Граф Игнатиево, односно Балчик, остваривши укупно око 32 сата налета. Занимљив податак је да су летови ради економисања планирани тако да се не танкује гориво у иностранству, већ само у одласку, са слетањем у Нишу за попуњу. ■

Текст и фотографије
Игор САЛИНГЕР

Варијанте

Поред основне транспортне намене развијене су разне подваријанте и модификације Ан-26 које су коришћене или се и даље користе за бројне посебне задатке, попут обуке пилота бомбардера и вишемоторних авиона, обуку навигатора – Ан-26Ш, као летећа релејна станица за одржавање везе са снагама на земљи и у ваздушном простору – Ан-26РТ, извиђање радијације Ан-26РР и Ан-26 РКР, као мобилне амбуланте, за калибражу земаљских радио-навигационих уређаја за навођење авиона – Ан-26Л.

Егзотичне варијанте укључују Ан-26БРА за извиђање и надзор у поларним пределима, летећу операциону салу, летећа командна места... Авион Ан-30 је намењен за фотограметрију. Неке државе, попут Румуније, тај авион користе за снимање у оквиру пројекта „отворено небо“ (Open Sky).

пребазирани по аеродромима, летећи у радарској сенци Ан-26, у предвечерје сукоба 1999. године.

Током бомбардовања уништена су три авиона, један на аеродрому у Нишу (71356) и два (71359 и 71369) у заводу „Мома Станојловић“ на батајничком аеродрому (били су у фази ремонта). Непосредно после су-

ПОСЛЕДЊЕ ДВЕ ПТИЦЕ

Према дипломском раду студената завршне године академије Жуковски, постоји неколико врста емоција које можете доживети док у подне корачате стајанком батајничког аеродрома. Може вам се учинити да је стајанка празна, али је некада у то време била и празнија. Причају у 138. ескадрили, они који се још сећају да су *транспортине* тада имале више авиона него ЈАТ. Рано ујутро сва та ваздушна сила, руског порекла, разлетела би се по задацима и преко дана било би пусто као што је данас, а мало пре поноћи један по један пар црвено-зелених фарова слетао би на „кеца“.

У то време Ан-26 био је најмлађи. Не знам јесу ли се ВТС-овци (ваздухопловно-техничка служба) тада чешали по глави због све те нове електрике и хидраулике, као што данашњи то чине над дисплејима од течног кристала. Не знам да ли су га тада гледали као непотребну модерну новотарију и колико су били сумњичави према њему. Знам да их је некада било 14, да су их звали флотом и да, уколико сте у данашње време способни за искрену емоцију према цевима од алуминијума, морате дати шансу овој *птици*.

Због чега мислим да је „коврца“ (Curl) посебна? Због тога што је то последњи елисни двомоторац у чијем ћете се кокпиту изгубити? Море сатића, дугмића и полуга исписаних чудним фонтовима какви се данас не срећу често. Због тога што је његов рудиментарни flight director најобичнији лампаш који и дан-данас беспрекорно ради? Или можда зато што когнитивне способности данашњег модерног човека нису довољне да би се из прве схватила шема електросистема, која се у његовом случају садржи од два основна и три резервна генератора, три основна трансформатора и безброј линија које представљају путање неизменичне струје, а која, опет, пролази кроз неколико километара каблова.

Упркос томе што руски ВТУП (ваздухопловнотехнички пут) дозвољава четири члана посаде, српско ВиПВО увек је летело са пет – први пилот, уједно и вођа ваздухоплова, други пилот, летач техничар (некада летач механичар), навигатор и радио-телеграфиста.

Они што лете „аутобусима“ кроз пријатељска неба, правила за прецизно координисан *илес* више чланова посаде зову ен-

глеским скраћеницама CRM или MCC (установљени сетови стандарда на основу којих посада сарађује и извршава задатке током лета). Њима је ипак лакше. Могу имати највише три члана посаде, ако и толико. „Антонов“ их има пет и на његовом прамцу нема места за несклад. Код нас се то зове сарадња унутар вишечлане посаде и не само што је очигледно компликованија због већег броја чланова посаде, већ мора обухватати и војне операције – борбене десанте али и случајеве високоризичних спиралних понирања на аеродром за који се сумња да је брањен краткометним ракетама или далекометним топовима.

За официре и подофицире 138. транспортне авијацијске ескадриле то је свакодневни посао. Експлозив, муниција, хемикалије, ракетна горива и све могуће врсте оружја.

Биће вам опроштено ако сада по Википедији тражите појашњење термина навигатор. Џаба цупкање у месту, џаба жеља да што пре излетите кроз задњу рампу, иако сте можда припадник Специјалне бригаде и имате „хеклер“ у рукама, нећете десантирати док навигатор не израчуна тачни занос ветра (једном другом чудном справом за коју такође вероватно нисте чули), унесе остале параметре у рачуницу и пренесе препоруку првом пилоту. Некада је у неким источним земљама он био вођа ваздухоплова и често једини који је знао енглески и фразеологију, а неретко је он био и политички комесар авиона.

Радио-телеграфиста једини је седиштем окренут у смеру супротном правцу лета. Поглед кроз прозор му је релативно ограничен, али има најбоље место у авиону за преглед радио-телеграфског пулта. Посао тог подофицира је да струја буде „здрава“ у сваком тренутку. Он управља напонима, јачином струје, зна коју од њих где може премостити и са ког акумулатора, привремено, док се квар не отклони.

Следећи је летач техничар. Његова основна улога јесте управљање моторима и конфигурацијом. Све од извлачења стајног трапа, закрилаца и управљања тримерима по дубини, правцу и нагибу, његов је посао. Води рачуна о горивном систему и његовом балансу, грејању мотора, те притиску уља и притиску за исправност целе машине на неком врло прекоморском аеродрому.

Док се на матичном аеродрому и даље осећа опијајући мирис уља и нафте на узаврелој стајанци, неке нове посаде заједно корачају ка преостале две *птице*. *Птице* које, када нису предмет вежбе пресретања л-ова (ловаца), живе последње романтично доба српске авијације. Последњи представници своје врсте. ■

Петар ВОЈИНОВИЋ
Снимео Игор САЛИНГЕР

ПИШТОЉИ НА ГЛАСУ

Модели пиштоља CZ 75 попут Kadet Adapter, Champion, SP-01 Shadow, Tactical Sports и најновији SP01 Phantom имају своје тржиште, симпатизере и препознатљив квалитет. По чему се разликују, овом приликом.

Модел CZ 75 Kadet Adapter, једно од најуспешнијих решења које се може купити и монтирати на CZ 75, уједно је умногоме допринео да тај пиштољ постане толико популаран на светском цивилном тржишту. Adapter је калибра .22 Long Rifle и првенствено је намењен за спортско стрелаштво, односно за обуку у нишањењу и окидању. Реч је о изузетно прецизном пиштољу. Веома је једноставан за употребу јер је довољно само да се замени навлака, у којој се налази цев и повратни механизам, а и оквир.

Приликом дејства навлака остаје фиксна, а креће се само један мањи део и обезбеђује полуаутоматски режим паљбе. То је нормално јер тако слаб метак не може да развије толико енергије да покрене велику и масивну навлаку. Само мањи део навлаке је покретан и обезбеђује извлачење чауре из лежишта метка и његово избацивање, убацивање новог метка и забрављивање цеви. Код овог модела цев је дуга 124 mm и фиксна је. На задњем делу навлаке, која није покретна, налази се квалитетан италијански LPA подесиви задњи нишан.

Пиштољ CZ 75 Kadet може се посебно наручити као основни модел оружја, али је Adapter у многим земљама популарнији због либералнијег закона када је у питању калибар и број оружја.

Шампион и његови наследници

За потребе IPSC Open Class такмичења конструисан је пиштољ CZ 75 Champion, са модификацијама потребним за ту врсту такмичења. Пиштољ има цев дужине 114 милиметара на чијем крају цеви је троделни компензатор дуг три центиметара. Задњи нишан му је нископрофилни LPA, подесив, али у пракси углавном готово сваки такмичар стрелац има оптоелектронски нишан.

Главна разлика у односу на оригиналну верзију CZ 75 јесте у томе што

модел Champion располаже спортским моделом обараче – само „single action“. Наравно, за такав систем обарача је мало мања, али је и сила окидања мања. Позната фирма „Hogue“ производи „combat рукохвате“ од гуме и гуме облоге за дно оквира на томе пиштољу.

Рукохват CZ 75 Champion пиштоља је од нерђајућег челика. На предњем делу навлаке налазе се коси зарези – „рецеке“, који служе за повлачење навлаке, али и за контролу напуњености цеви.

Усавршени модели CZ 75 Champion јесу CZ 75 Standard IPSC и CZ 75 Modified IPSC. Код тих модела цев је нешто дужа и рукохват је већи, а и капацитет оквира – у основном моделу капацитет оквира је 12 метака, а код новог модела у калибру .40 S&W 16 метака. Модел Champion прави се и у калибру 9x19 mm Para, а модели M и ST IPSC само у калибру .40 S&W. Пиштољи CZ 75 Standard IPSC и CZ 75 Modified IPSC располажу са нешто већом сигурносном полугом. Код оба модела обарача је од полимера док је облога дршке од равног дрвета (анатомске гумене дршке фирме „Hogue“ не одговарају јер су дршке веће).

Са свим тим моделима позната чешка фирма потрудила се да задовољи широки асортиман захтева љубитеља оружја – и аматера и професионалаца.

Предност тих модела је и у томе што су им многи делови узајамно замениви, а корисник може пиштољ подеси-

ти да одговара само њему. Поред тога, фабрика пружа купцима и додатне услуге – од врсте и квалитета завршне обраде, до гравуре. Ти модели веома су популарни на такмичењима IPSC где их скоро сваки други или трећи такмичар користи. Поред тога, многи те пиштоље носе као лично самоодбрамбено оружје.

Привлачни SP01 Shadow

Пиштољ CZ 75 SP01 Shadow је мало тежи од обичног модела, за око 180 грама. Упркос томе и захваљујући одличном углу под којим се налази рукохват, одлично лежи у шаци стрелца. Удобном хвату доприноси и профилисана дршка и сам

Чисте и складне линије

Ако би модел CZ 75 SP01 Shadow поставили у излог продавнице на прометном месту, испред ње би се сигурно направила гужва. И мушко и женско сигурно би застали макар да баце поглед на њега, док би га заљубљеници у кратке цеви даноноћно гледали. Тај модел се лако распознаје – једини има исполирану (никловану) обарачу и предњи нишан му је од јарко црвене фиброоптике мушице. Реч је о пиштољу који има чисте и складне линије, пре њега виђене само на моделу SP (Service Pistol). Тело са рукохватом са предње доње стране има урезану шину и три лежишта Picatinny шине на коју се могу монтирати тактичка светла или ласерски обележивач циља.

дификован пиштољ под називом Tactical Sports. Главна парола усавршавања претходног модела (IPSC) била је „учинимо пиштољ масивнијим“. Док сви произвођачи теже да им оружје буде лакше, Чеси су се окренули прошлости и вратили челику и масивности.

Први модел CZ75 ST IPSC за практично пуцање

укујна дужина.....207 mm
висина.....147 mm
ширина.....37 mm
тежина.....1.080 g
дужина цеви114 mm

ослонац за корен шаке. Хват је сигуран и дубок. Савршен је и распоред тежине (ергономија пиштоља) и када се све то узме у обзир, стрелац потпуно природним покретом подиже пиштољ у висину нишанске линије.

Мала висина изложеног дела навлаке, која клизи унутар тела – рама, може да представља проблем приликом класичног поступка убацивања метка у цев, али на том моделу је примењен и tactical/practical стил репетирања. На предњој половини навлаке, између отвора за избацивање чауре и предњег нишана, на бочним странама налазе се зарези који су израђени под углом према назад и такође служе за лакше хватање приликом повлачења навлаке у задњи положај. Ти зарези омогућавају стрелцима да слабијом шаком обухвате навлаку са горње стране, а палцем и кажипрстом ухвате нарежани део и једноставним повлачењем или гурањем уназад врате навлаку у задњи положај и убаце метак у цев.

Задњи нишан је велики борбен и подесив, а мушица јарко црвени фиброоптик.

Окидање је такође савршено. У DA моду је веома добро и има могућност за још финијим подешавањем, а у SA је беспрекорно. Карактеристика окидања јесте кратак ход, мала сила и заустављање скоро у тачки

окидања. На све ово утиче и облик обараче који је профилисан тако да кажипрст стрелца (било леве или десне руке) одлично налаже на њега, а приликом отварања брзе паљбе остаје на истом месту, односно не клизи према доле. Пиштољ се одликује веома великом прецизношћу у јединачној и у брзој паљби (sled паљба – по два метка). Приликом брзе паљбе контрола оружја је потпуна. Да је реч о веома добром примерку пиштоља доказује и то да га користи Адам Тус, светски првак у IPSC гађању.

Tactical Sports

После успешних почетних модела CZ75, чешка фирма трудила се да на тржиште избаци нове моделе, у истом па и у неким новим калибрима. Тако се убрзо појавио пиштољ за потребе практичног пуцања – ST IPSC, али у калибру .40 SW. Међутим, није испунио велике захтеве такмичара. Фирма се наравно бацила на посао и убрзо се на тржишту појавио мо-

је због великог броја испалене муниције створио озбиљне проблеме произвођачу. Тако је, на пример, предњи део тела (рукохвата пиштоља), где се смешта повратна опруга, напукао са обе стране, пуцала је и вођица повратне опруге, дешавали су се чести ломови задржача навлаке, а предњи алуминијумски нишан с временом се расклимавао.

Први проблем је произвођач успешно решио па је предњи део тела израђен у полукружном облику (по коме се креће повратна опруга са вођицом) где су зидови масивнији и дебли. Вођица опруге сада је конструисана тако да је само до половине опруге дугачка. Израђују се од полимера који је веома отпоран на силе трзаја и просто је неломив. Приликом тестирања те вођице испалено је 700 метка у низу, а на вођици повратне опруге уочене су само ситније огреботине.

Конструктори су дошли до још једног запажања када је реч о јачини звука и силини удара навлаке када забрављује цев. Повратна опруге са металном вођицом била је прилично бучна и осећала се у руци сила забрављивања, нарочито када се навлака отпуштала у предњи положај, а у цеви није било метка ни „rifer“-а (школски метак). Када су поставили полимерску вођицу нестао је јак звук приликом забрављивања и сила се драстично смањила.

Највише проблема имали су приликом решавања нишана. Предњи нишан-мушицу успешно су поправили, али им је задњи задавао муку. Ипак, и тај проблем су решили. На авангардан начин. Уместо малог задњег нишана

(на првом моделу), постављен је велики челични „L“ профил који је за навлаку причвршћен матицама. Тај задњи нишан има двојаку улогу – за нишањење и за повлачење навлаке у задњи положај. Наиме, код овога модела пиштоља навлака улази у тело. Тим решењем успели су да смање навлаку, али су тада проузроковали проблем око њеног повлачења у задњи положај. Иако на задњем делу постоје велики зарези, проблематично је повлачење влажном руком. Због тога је довољно само да се кажипрстом слободне руке закачи (задржи) задњи нишан „L“ профила, а другом руком (којом се држи рукохват) гурне напред.

Код новог модела скраћена је и цев са 136 на 134,5 милиметара. Капацитет оквира повећан је са 16 на 17 метака. Многи се ипак слажу да је код новог модела најбоље решење примењено на механизму за окидање. Тежина окидања лако се поде-

шава, а чак је поде-

сива и дужина хода обараче пре и после окидања. Механизам за окидање обезбеђује само „single action“ – једноструко дејство, што значи да нема могућност револверског начина окидања. Мало је промењен и облик ударача али и тежина, чиме је добијено на његовој брзини. Пошто је пиштољ намењен готово искључиво за такмичење, повећан је утврђивач оквира и више вири из габарита рукохвата. Рукохват је велики па омогућава лако држање пиштоља са две руке. Нешто је дебљи од обичних модела CZ75. Дршке су од дрвета или полимера, али би због знојења руку приликом такмичења била практичнија гумена облога. Рукохват је са задње и предње стране нарецкан ради сигурнијег хвата.

Пиштољ CZ75 Tactical Sports израђује се у два најпопуларнија калибра који се примењују у IPSC такмичењу – 9 mm Luger и .40 Smith&Wesson. У зависности од калибра, различит је и капацитет оквира и то у калибру 9 mm Luger

20 метака а у .40 S&W 17 метака. После ових калибра појавио се још један који представља конверзију у калибру .22 LR и веома личи на познати модел Kadet, само су му димензије веће.

Пиштољ је веома прецизан, што му обезбеђују велики, јасно видљиви нишани, првенствено задњи. Због лаког окидања погодан је приликом брзе паљбе на различите циљеве, а због веома осетљиве обараче многи искусни такмичари кажипрст стављају на њу тек када су нанишани на циљ, јер се често дешава да се окине у погрешном тренутку и промаши циљ. Иако се зна да

дашњим варијантама (Shadow, Mamba, SAMI). Он важи за један од најбољих, али и најтраженијих пиштоља пре свега у спортском такмичењу (IPSC у класи „production“), али и као службени пиштољ широм света. Најновији производ јесте модел SP01 Phantom.

То је само варијанта нове породице пиштоља CZ M75 SP01 Tactical, чију конструкцијску линију прати у потпуности. Оно што га чини мало различитим од осталих модела јесте чињеница да захваљујући малој маси представља привлачан пиштољ за службену употребу (тежина првенствено, естетика напредно, што није било карактеристика претходних модела јер су они ојачавани и стално повећавани и прилагођавани првенствено спортској употреби. Међутим, за дуготрајније ношење на опасачу и службено коришћење ипак се тражи оружје мањих димензија и тежине. Тако се приликом конструисања новог модела SP01 Phantom кренуло обратним редоследом – пројектовањем новог и много лакшег рама уз комбинацију одличних одабраних карактеристика провереног и признатог модела из кога је настао.

Једна од основних заједничких карактеристика досадашњих пиштоља породице M75 јесте да су сви до последњег делића израђени од челика. Тако су упркос нешто већој маси веома чврсти и издржљиви, уз многе друге изузетне карактеристике.

Ако се пажљиво погледа тај модел пиштоља одмах се уочава неколико битних разлика у односу на претходника. Брављење код овога модела јесте познати систем са кратким трзајем, настао усавршавањем на пиштољима M1911, FN HP и легендарне Петерове браве и модела SIG P210.

Овај пиштољ има конзервативан, класичан изглед и потпуно је различит од највећег броја нових модерних пиштоља четврте генерације. У односу на друге варијанте из породице M75 код овог модела цела навлака и брва су стањени тако да се максимално смањи његова маса, а истовремено да се и убрза навлака. Са овом значајном изменом добијена је нешто другачија, потпуно нова линија навлаке, иако је

калибар .40 S&W не спада у најпрецизније, ипак се њиме на 25 метара од пет испалених хитаца четири најбоља погодака налазе у кругу пречника три-четири центиметра.

Због укупне тежине, али и тежине на предњем делу рукохвата и навлаке, трзај је приликом паљбе контролисан и може се рећи да је чак и мањи неко код осталих модела из фамилије CZ75 пиштоља. Захваљујући томе, из овог пиштоља се веома лагано остварује успешна брза паљба. Када је реч о калибру 9 mm Luger, иако се зна да је са тим калибром трзај још мањи, може се само закључити о понашању пиштоља на стрелишту и његова прецизност.

Најновији Phantom

Међу познаваоцима ручног ватреног оружја знано је да је један од производа коме славу дугује CZ M75 његов наследник модел SP01 у свим доса-

остала сасвим препознатљива силуета самог оружја.

Навлака је максимално олакшана, сужавањем у предњем – горњем делу, изнад саме линије вођица, тако да тим новим изгледом доста подсећа на део који се налази на пиштољу P210. Избегнути су детаљи на навлаци, нарочито они ситнији, док су остали само жлебови на њеном задњем делу који служе за репетирање. Све то утицало је на брзину навлаке, а она је знатно већа од било којег модела из познате породице. На десној страни навлаке је велики извлакач, уједно и показивач метка у цеви. Цев је дуга 120 милиметара и целом дужином је равна. Смештена је класично у навлаци са вођењем у предњем делу интегралним чепом. Има четири жлеба и поља са кораком увијања у десну страну.

Када је реч о раму пиштоља, ствари стоје сасвим другачије. На предњој доњој страни, која иде до врха навлаке (long dust cover) у виду два паралелна канала уливена у бочне стране и са пет ребара са доње стране, смештена је интегрална Piccattiny шина. Тако је обезбеђена монтажа свих могућих тактичких светала и светлосних нишанских јединица које се налазе на тржишту. Рам изливен од пластике има оригинално решење које до сада није виђено на новијим пиштољима.

Систем расклапања преузет је са класичног старог и основног модела M75 са класичном спојницом, која спаја навлаку и рам. Сама навлака креће се у раму по челичним вођицама – којих има укупно четири и то по две у простору изнад обарача и две на крају и који су са целим механизмом, обарачем и полугом за запињање, уливени у њега, као целина. Једина необична особина уливених вођица у односу на друге моделе на тржишту јесте њихова ширина јер су знатно веће него код других полимерских пиштоља. Захваљујући томе остварена је боља контро-

Без луфта

Општи квалитет модела SP01 Phantom може добити високу оцену, а и завршна обрада пиштоља је одлична. Сви покретни делови упасовани су са минималним толеранцијама и крећу се веома лако и без икаквих гребања. Готово да нема „луфта“ између навлаке и рама и све ради глатко и без грешке. Завршна обрада је финиширана мат црном навлаком, заштићена епоксидном фарбом, што је данас уобичајено.

укупна дужина.....207 mm
 висина.....147 mm
 ширина.....37 mm
 тежина.....800 g
 дужина цеви.....120 mm

ла кретања навлаке, уз смањење толеранције између њих.

У зони навлаке проширен рам тог модела сужава се у веома танку и изузетно конфорну дршку (којој вероватно не може са парира ниједна друга која је конструисана за пиштољ са дво-редним оквиром) на чијем крају је дуги реп заштитника шаке и велики правоугаони браник обарача. Да би свој нови модел SP01 Phantom учинио још удобнијим за руковање, произвођач уз пиштољ нуди и модуларни, измењиви задњи део дршке, који се једноставно откачи и после извлачења попречне чивије замени одговарајућим већим или мањим.

Захваљујући могућности измене задњег дела рукохвата и сам оквир игра велику улогу у контроли рукохвата. Пиштољ се испоручује са два челична оквира повећаног капацитета,

који имају свој пластични – полимерски део у виду поклопца.

Уместо механичке кочнице, на овом моделу монтирана је полуга задржача навлаке (декокер), који је постављен на идеалном месту и њиме се веома лако манипулише палцем десне руке, наравно ако је стрелац дешњак. Код леворуких стрелаца руковање декокером представља мали проблем, јер се полуга налази само са леве стране пиштоља. Ипак, с обзиром на то да има и сигурносни зарез на класичном орозу типа В (олакшан отвором у скраћеном, заобљеном репу) и унутрашњу аутоматску кочницу ударне игле у виду блока који је обухвата (све до тренутка када је обарач повучен до краја), то је сасвим довољна гаранција да пиштољ буде апсолутно сигуран и поуздан за руковање.

Пиштољ има класично DA/SA окидање, са силом окидања од око 1.800 daN у SA и око 5.700 daN у DA режиму. Нишани су као код основног модела велики борбени 3DOT (3 тачке) са трицијумским тачкама, што указује на то да

су конструктори предвидели да тај пиштољ у службеној употреби користе лица која оружје морају да носе на опасачу по неколико сати, односно цео дан. Нишани су подесиви по правцу. Све то омогућава одличну прецизност и изненађујућу контролу. Прецизност пиштоља је на веома завидном нивоу и само мало заостаје од претходног модела – и то у брзој паљби (sled паљба). Наиме, други метак тежи малом пребацивању и зна да побегне изнад жељене тачке. То се и могло очекивати јер је тежина пиштоља смањена за око 400 gr, а и приликом пражњења оквира, пиштољ постаје све лакши. Међутим, тај мали недостатак компензује се агилнијим преношењем нишанске тачке са мете на мету. ■

(Крај)

Иштван ПОЉАНАЦ

МАШТИ НА ВОЉУ

За платформе већине необичних „Хобартових карикатура“, употребљени су тенкови какав је био „радни коњ“ савезника амерички „шерман“ и проверени, робустан и проходан, али застарео британски „черчил“. Показало се да они у потпуности одговарају улози нових инжињеријских средстава на првој линији.

Још једна интересантна „Персијева карикатура“ на бази „шерман“ тенка била је чистач мина „шерман краб“ („Sherman Crab“). На плажама Нормандије, уз подршку „шермана“ DD, на првој линији ишле су групе од четири или пет чистача, опремљених млатилицама са ланцима постављеним испред тенка на хоризонталном ротору, на конструкцији која је омогућавала његово подизање и спуштање од тла. Принцип рада био је прост: окретањем ротора млатилице масивни ланци су снажно ударили по тлу и активирали постављене мине.

Такав начин рашчишћавања минских поља осмислио је јужноафрички капетан Абрахам ду Тоит, који је посла охрабрујућих тестова послат у Велику Британију да разради тај пројекат.

Шерман краб

До појаве „шерман краба“ и искрцавања у Нормандији постојао је низ пројеката чистача мина са млатилицом: „матилда скорпион“, „матилда барон“, „грант скорпион“ и још неки пројекти експериментални пројекти. Занимљиво је да су поменути чистачи мина ипак употребљени у ратним дејствима током

1942. у северној Африци, у „ђаволовој башти“ код Ел Аламејна. Као по правилу, за покретање млатилице употребљаван је засебан мотор (или чак и два), постављен ван шасије тенка и све те направе биле су веома склоне застојима и кваровима. Уз то, ударање ланца по сипком афричком песку подизало је огромне облаке прашине који су просто гушили и прегревали моторе чистача мина, а посаде су биле принуђене да носе гас маске како би уопште могле да дишу.

Ако се у неком злу може нећи нешто добро, ти облаци прашине били су готово једина, али ефикасна камуфлажа која је та возила сачувала од немачке артиљерије. Исто тако, тај огромни облак прашине, бука коју је стварала млатилица и њихова застарашујућа појава, наводно су натерали неке јединице сила Осовине да се предају. Ако се поменути недостаци оставе по страни и рачуна оно што је битно – како тај уређај чисти минска поља, може се приметити да иза њега може остати и до трећина неактивираних мина, што зависи од дубине њиховог постављања и особина саме подлоге. Чишћење мина постављених дубље од пет до десет центиметара, било је лутрија.

За разлику од претходних конструкција чистача мина, код „краба“ млатилица је погоњена главним мотором, а Британци су доста труда уложили да из трансмисије тенка извуку додатно погонско вратило. Дуж десног блока шасије „шерман краб“ налазило се погонско вратило за погон ротора са 43 ланца, који се окретао брзином од 142 обрта у минути. Ротор је на својим крајевима имао секаче бодљикаве жице који су спречавали да се она уплете у њега. Висина ротора могла се мењати хидрауличним путем, а на каснијим верзијама „краба“ употребљен је систем који је аутоматски пратио микрорељеф терена и обезбеђивао оптималан рад млатилице. Уз то, између млатилице и тенка постављен је додатни заштитни екран. Такав тенк тежио је свега две тона више од стандардног.

Током чишћења мина „краб“ се кретао брзином од два километра на час, а велика пажња била је посвећена обележа-

вању пута, ширине 2,75 m, који је чистач „обрадио“. Уобичајена тактика била је да се у борбеним условима користе групе од пет „крабова“ и то тако што три иду упоредо, а остала две их прате и пружају ватрену подршку (да се цев не би напунила песком и земљом „краб“ је током чишћења цев топа окретао уназад) или евентуално ускачу на место оштећења или квадрa неког од три тенка у првом реду.

За најпростије тенкове чистаче мина сматрани су они који су носили „бангалор торпеда“ („Bangalore torpedo“) – британски проналазак за пробијање пролаза кроз редове бодљикаве жице још из Првог светског рата, који чине металне цеви дужине око 1,5 m испуњене експлозивом и затворене са оба краја. Помоћу крајева који су се могли спајати један за други, могао је да се формира дуги низ, или како су га војници звали – „змија“ („Snake“). Начин употребе најчешће је био такав да тенк испред себе, кроз минско поље, гура спојени низ „бангалор торпеда“ дуг до 120 m, а затим се експлозив активирао и тиме су се или активирале или неутралисале укопане мине, чиме се од мина, али и бодљикаве жице рашчишћавао узак, али ипак сигуран пролаз. Касније су израђене секције дуге 6,1 m од којих се могло начинити низ од око 350 метара.

Универзални черчил

Разне врсте „Хобартових карикатура“, како су их назвали, често су за основу имале тенк „черчил“ (Churchill) и за то је постојало више разлога – шасија великих габарита, добра проходност, дебео оклоп и робусна конструкција. Све то је у потпуности одговарало потребама нових врста инжењеријских средстава. Други, а можда и разлог азлог био је тај што је „черчил“ већ у тренутку освајања у наоружање британске армије једноставно застарео. Како су се британске оклопне јединице попуњавале новим америчким и

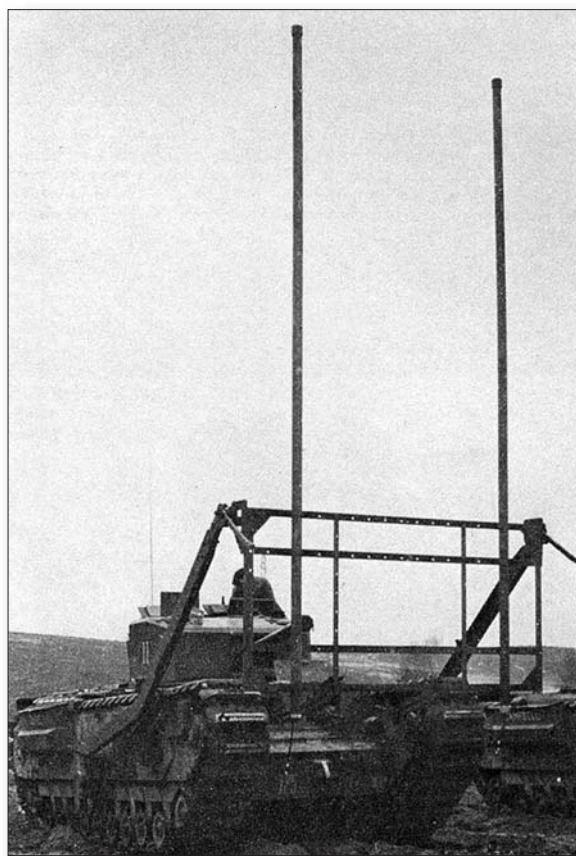
Крокодил

„Черчил крокодил“ неретко називају најуспешнијом варијантом не баш успешног тенка и засигурно био је најуспешнији британски тенк бацач пламена. Израђена је и мања количина тенкова „шерман крокодил“ са истим типом бацача пламена, али само су Американци примењивали само четири.

домаћим тенковима, „черчили“ су доспевали у руке пуковника Хобарта.

Веома ефективно, а истовремено и оружје које је изузетно деморалисало противнике, био је тенк са

„Черчил“ са варијантом „бангалор торпеда“ са секцијама дужине 6,1 метара

бацачем пламена „черчил крокодил“ (Churchill Crocodile). Дебљина чеоног оклопа допуштала му је да се приближи довољно близу утврђених положаја противника. „Черчил крокодил“ појавио се 1943. и био је намењен за јурише на немачка утврђења у Нормандији. Бацач пламена „крокодил“ производила је фабрика „Воксхол“. За основу узета је модификација „черчила“ Mk. VII код које је сачуван топ, и до маја 1945. укупно је произведено и постављено око 800 таквих комплекса. За разлику од претходне верзије бацача пламена, ово није била прерада извршена у трупној радионици, већ прави фабрички производ.

Више од 1.800 l запаљиве смесе за бацач пламена смештено је у два резервоара на боковима посебне приколице блиндиране челичним плочама, дебљине 12 mm, укупне масе веће од 6,5 тона. Запаљива смеша потискивана је кроз еластично црево, проведено испод шасије тенка, а затим уведено унутра кроз отвор који иначе служи за избацивање испалених чаура „черчиловог“ топа и даље ка бацачу пламена, смештеном у шасију, лево од возача, на месту које код стандардних тенкова заузима „беса“ митраљез. Притисак потребан за потискивање запаљиве смеше обезбеђиван је компримованим азотом, смештеним у пет боца у приколици, а паљење смеше остваривано је електричном варницом. Домет пламена био је до 110 m, а капацитет резервоара довољан за 80 до 100 избацивања (по 18 l у једном избацивању) запаљиве смесе у трајање од једне секунде. У случају потребе, бацач пламена могао је да избаци незапаљени млаз горива који би се тада разлио око препреке и палио тек следећим запаљеним млазом.

У ситуацијама када је запаљива смеша била потрошена, када је требало савладати тежак терен или у случају оштећења, приколица, спојена са тенком веома флексибилном везом са три зглоба, могла се брзо откачити од тенка, што је посада неретко чинила. Тада би тенк дејствовао као и стандардни „черчил“. Примена те приколице цистерне донела је још једну предност посади тенка – запаљива смеша одвојена од тенка смањивала је могућност да се запали. ■

(Наставак у идућем броју)

Драган АВРАМОВ

ПОВРАТАК ШКОДА

Аутомобили „шкода“ од пре две године поново се користе у систему одбране Србије. Подсетићемо на прошлост, на набавке „Шкодиних“ аутомобила за потребе Југословенске армије у првим годинама после Другог светског рата.

Фабрика „Шкода“ сада је део концерна „Фолксваген“ и према вестима из света аутомобилизма том предузећу добро иде. Из погона у месту Млада Болеслав свакодневно излазе стотине примерака широке палете путничких аутомобила. Од пре две године „шкоде“ се користе и као службена путничка возила у систему одбране Србије. То није новост, аутомобили те марке присутни су на нашим просторима још од времена између два

светска рата. Краљевина СХС, односно Југославија, већ је од настанка користила у артиљерији углавном оруђа произведена у „Шкодиним“ заводима. С обзиром на то да је Чешка била блиска савезничка држава из Мале Антанте, „Шкоди“ су се широм отворила врата за улазак на југословенско тржиште. Од 1927. све до уласка Вермахта у Чешку, 1939, из те фабрике стално су пристизала артиљеријска оруђа.

У међувремену, „Шкода“ се, осим на традиционалном терену производње

тешке технике, афирмисала у аутомобилској индустрији. У састав концерна 1924. ушло је предузеће „Лаурин Клемент“ из Младе Болеславе, које је производило теретне и путничке аутомобиле. Од тридесетих уграђена је стара марка L&K и нови аутомобили понуђени су тржишту под називом „шкода“. У избору је, према потребама корисника, био широк асортиман – од теретних и трактора за вучу артиљеријских оруђа, народних масовних возила до престижних лимузина.

Војска Краљевине Југославије користила је теретна возила „шкода 206“, носивости две тоне, продужено возило 206/37 и 254 и путничке лимузине „суперб“ и „популар“.

Модел тудор

Немци су 1939. претворили остаток Чешке у протекторат. Изузетна индустријска база била је потребна немачкој ратној машини, па је рад настављен, али под новим газдама и именима. Заводи „Шкода“ постали су „Рај-

хсверке Херман Геринг“ (Reichswerke Hermann Göring A. G.). Настављена је производња за ратне потребе, са тежиштем на теретним аутомобилима. У складу са променом приоритета чак је и престижни „суперб“ претворен је у теренски аутомобил милитантног изгледа.

Одмах по завршетку борби и обнове Чехословачке, настављена је производња. Један од главних производа у првим послератним годинама била је „шкода 1101“, позната као „тудор“ (сложеница настала повезивањем енглеских речи two door – двоја врата). Реч је о наследнику „популара“ из предратних времена. Током рата чешки конструктори усавршавали су модел „популар“. Цртежи су скривани од Немаца, а прототип је настао у аутомобилској радионици која је поправљала немачка возила. Први примерак уништен је у савезничком бомбардовању пролећа 1945, али је одмах после рата реконструисан и припремљен за производњу. Аутомобили „шкода 1101“ и побољшани модел 1102 производили су се масовно до краја 1940-их година. За то време израђено је 66.904 примерака.

„Шкоду 1101“ погонито је четвороцилиндрични мотор OHV радне запремине 1.089 m³ и максималне снаге 23,6 kW (32 КС) при 3.800 о/мин. Уз основни модел, са затвореном каросеријом од дрвеног костура и лима, производили су санитарска возила са вратима за укрцавање и искрцавање носила, затим ла-

Неостварени планови

Краљевина Југославија се тридесетих, у време трке у наоружању пред почетак Другог светског рата, суочила са драматичним недостатком моторних возила, нарочито тегљача за вучу артиљеријских оруђа. На основу југословенских захтева у „Шкоди“ су 1936. израдили прототип возила 6VTP6-L (шест цилиндара, велики трактор са погоном на шест точкова, лаки) или као алтернативу 6VTP6-L-D са дизел-мотором. Реч је о возилу носивости 5.000 килограма са мотором од 74,57 kW (100 КС). Производња за Југославију није остварена због рата.

После рата „Шкода“ је израдила неколико примерака возила LPD-H која су понуђена ЈА за вучу артиљеријских оруђа. Међутим, преговори су прекинути због Резолуције ИБ и ембарга. Накнадно је 1951. „Шкода“ добила наруџбину од чехословачке армије за возила првобитно настала за потребе Југословенске армије.

ко доставно возило, аутомобиле са четворо врата, кабриолете итд.

Из основног путничког модела настао је аутомобил „шкода 1101ВО“ –

директно пренета са путничког возила, нису обезбедили том моделу одлике потребне за пунокрвно теренско возило.

Током 1948. и 1949. израђено је 1.541 „шкода 1101ВО“, што је скроман број ако се пореди са основним путничким аутомобилом. Од октобра 1948. до децембра 1951. произведено је 2.696 „шкода 1101П“, званих „борбени тудор“.

Масовни прилив аутомобила УАЗ, рађених педесетих у СССР-у за потребе свих чланица источног блока, потиснуо је чехословачка предузећа из производње теренских аутомобила.

Лимузине суперб

Савремене лимузине „суперб“ нису прве са тим називом јер је „Шкода“ производила истоимена возила и пре Другог светског рата, почев од 1934. године. У то време били су то аутомобили престижног изгледа и могућности па су израђивани у малим количинама у односн на остале „Шкодине“ моделе. Од 1936. до 1939. монтирано је 350 „суперб“, фабричке ознаке „913“ са шестоцилиндричним мотором. У документима

„Шкода 1101 тудор“ у Београду 1949. године

„Шкода 1101ВО“ 1948. у Железнику

војни отворени (vojenský otevřený), корисне носивости од 500 килограма. На први поглед реч је о возили сличном славном „ципу“, али слаб мотор за предвиђену намену и шасија која је

„Шкоде“ наводи се подваријанта „суперб Југо“ из последње десете серије која је у 30 комада наменски израђена за Југославију.

Од 11. серије 1938. производила се подваријанта – модел 924 или „суперб 3000“ са шестоцилиндричним мотором од 3.137 cm³, снаге 58,8 kW (80 КС). После рата настављена је производња тог модела, све до 1947. године. У целини, у четири серије произведено је 275 комада.

У Југословенској армији

После завршетка рата возни парк Југословенске армије (ЈА) био је састављен од десетина различитих модела возила прикупљених из ратног плена и савезничке помоћи. Архивска грађа из тог доба не прецизира тачне моделе већ углавном наводи марке. Зато се тешко може установити колико и које су све „шкоде“ биле у јединицама ЈА после пописа ратног плена. Сачуване фотографије и забелешке потврђују присуство „Шкодиних“ теретних и путничких аутомобила готово свих модела. Неки су водили порекло из Војске Краљевске Југославије, неки су дошли у руке ЈА преко Немаца, а неки од НДХ, која се током рата снабдевала „Шкодиним“ аутомобилима директно из фабрике. Армија се опремала оним што се затекло у ратном плену па није било избора.

Једна листа путничких аутомобила у Београду у првим месецима после ослобођења представља готово каталог аутомобила тог доба – од „мерцедеса“, „реноа“, „хатсона“, „студебекера“, „десотоа“, „вандерера“, „бјанкија“... „Шкода“ регистрована као Б.121 (прве послератне регистарске ознаке за Београд) додељена је санитету Врховног штаба, Б.214 припадала је пропагандном одељењу Врховног штаба, Б.379 Канцеларији ордена АВНОЈ-а, Б.391 Председништву АСНОС-а. Команда 1. пролетерског корпуса, задужена за обезбеђење

Макејџа „шкоде 1101ВО“ њоклон армије Титију за 58. рођендан

главног града, имала је „шкоде“ 05 и 06, што су вероватно интерне ознаке унутар тог састава.

Без обзира на марку и порекло, сва возила ЈА била су истрошена у ратној служби. Уз то је превелик терет за ЈА био и недостатак резервних делова, а биле су јој потребне велике количине поузданих возила погодних за лошу пуну мрежу.

Први послератни корак била је унификација возила по јединицама, а затим је започела потрага за извором нове технике. Делимично решење кризе била је попуна америчким половним возилима из ратних вишкова, али не и на дуже стазе. Није дала резултате ни по-

дршка тражена од Москве, јер ни СССР тада није имао ни потребан број нити квалитет моторних возила. Важан ослонац је на властите ресурсе обновом домаће производње, али у ЈА нису могли да чекају, иако је у Раковици одмах после рата почела производња теретних аутомобила „прага РН“, преименованих у „пионир“.

Једно од решења пронађено је у

ослонцу на традиционалног савезника – Чехословачку, која је између два светска рата снабдевала југословенске снаге свим врстама моторних возила. Њене фабрике нису претрпеле велику штету током рата и лако су наставиле да производе возила и по предратним и по новим пројектима.

Током лета 1946. из Прага је стигла сагласност за почетак преговора о набавкама технике из тада Аутомобилског завода Млада Болеслав (идеолошки подобно име „Шкоде“) и „Татре“. Команде ЈА доставиле су листу потреба за попуну возилима из тзв. чехословачког контингента. У то време нису била прецизирана возила па су процене потреба биле диверсификоване на велик број различитих возила. На пример, Команда ваздухопловства је 31. јула 1946. затражила од Министарства народне одбране да се из чехословачког контингента обезбеди у првом нивоу хитности 19 ауто-цистерни са моторном пумпом, осам цистерни за уље и воду, два теретна возила од 10 t, 100 теретних возила од три тоне, 20 теретних возила од 1,5 тону, пет теренских возила са дизалицом и приколицом за превоз авиона од пет тона масе, 10 теренских возила за потребе командовања, а у другом нивоу хитности 10 путничких возила, два аутобуса, четири санитетска и пет противпожарних возила. Такав план морао је касније да се прилагоди реалности, иако је у то време армији било потребно до словце све.

„Шкода 1101ВО“ у Београду на дан избора 26. марта 1950. године

Путеви набавке

За координацију набавке задужено је Набавно одељење Министарства народне одбране Југославије, али су преговоре водили официри ЈА. За проучавање понуда у Чехословачку је отишла комисија у којој су били председник потпуковник Радомир Ђурић, заменик начелника саобраћајног одељења Команде позадине ЈА, затим мајор Ђорђе Пуача из Генералштаба ЈА и мајор Миле Будисављевић, командант Ауто-бригаде Команде тенковских и моторизованих јединица ЈА. Шеф југословенске комисије дошао је у Праг 9. јануара 1947, а два члана комисије била су тамо од 29. децембра 1946. са једним поручником и шест возача, који су имали задатак да преузму први контингент „татри 87“. Реч је о 11 аутомобила који су пре доласка официра ЈА већ уговорени трговачким каналом преко „Југоаута“ из Београда.

У Прагу су чланови комисије ЈА обавештени о томе да је главна тешкоћа у уговарању производња која се у Чехословачкој планира унутар чврстих двогодишњих планова, а они су могли да буду измењени само посебном одлуком владе. С обзиром на то да је из Генералштаба ЈА тражен што краћи рок производње и ниска цена, Чехословаци су понудили путничке лимузине „шкода суперб“ и „1101 тудор“, наменска војна возила „шкода 1101ВО“ и већ уговорене „татре 87“.

Комисија ЈА била је задужена и за набавку теретних аутомобила па је, после разматрања понуда за „праге РН“ и „шкоде 256Б“, одабрала друго понуђено возило. Један од разлога била је цена – „прагин“ камион коштао је 197.500 чехословачких круна, а „шкодин“ 185.000. Затим, постојала је погодност у погледу рокова примопредаје јер је „шкода“ у складиштима већ имала готових 250 возила. Још један технички детаљ у корист „шкоде“ била је унификација мотора на камиону 256Б и на лимузини „суперб“.

Комисија ЈА одустала је од планиране набавке тешког теретног возила због високе цене понуђене „шкоде 906“ од 7,5 т носивости, која је коштала 497.500 круна и „татре 111“ носивости 8–10 т чија је цена износила 552.000 круна.

Извештај о преговорима комисија ЈА предала је 30. јануара 1947. године.

Татра 87

Аутомобил
Југословенског
рајног
ваздухопловства
1947. године

Године 1934. фабрика аутомобила „Татра“ израдила је прототип модела „татра 77“ – возила које се на први поглед разликовало од свих која је тада нудила светска аутомобила индустрија. Имало је за то време футуристичку и аеродинамички обликовану каросерију са ваздухом хлађеним мотором, смештеним иза простора за путнике (што је тад било новина). За систем хлађења аутомобил је имао посебне уводнике ваздуха на бочним странама. У предњем делу возила били су резервоар за гориво, акумулатор и резервни точак. У аутомобила је могло удобно да се смести шесторо људи. Уз све то модел 77, са максималном брзином од 130–135 km/h (и до 160 km/h са добром машином на добром путу), надмашио је тада максималне брзине лимузина за 15–25 km/h. Прва промоција за новинаре приређена је као изненађење на путу Праг – Карлове Вари.

Фабрика „Татра“ прва је у свету увела у серијску производњу лимузину са мотором смештеним назад. Остале су брзо избациле на тржиште сличне моделе. У „Татри“ су се трудили да остану конкурентни па су 1937. приказали усавршену „татру 87“ са потпуно новим осмоцилиндричним мотором, запремине 968 cm³ и снаге 56 kW (75 КС) при 3.600 о/мин. Модел 87 имао је потпуно металну каросерију за разлику од мешовите метално-дрвене код претходника. Велике измене проведене су на трансмисији и шасији. Са масом од 1.370 kg модел 87 био је чак 330 kg лакши од модела 77. Највећи добитак у смањењу масе постигнут је применом нових технологија у изради мотора.

Планове за освајање тржишта срушио је рат. Фабрика „Татра“ уврштена је у листу немачких ратних погона. Већина од 1.388 „татри 87“ произведених до рата уврштена је у Вермахт као штабно возило. После рата производња је брзо обновљена и већ до краја 1945. израђено је 45 „татри 87“. До завршетка производње тог модела 1950. финализовано је 1.752 комада.

После краћег разматрања маршал Тито је већ 7. фебруара 1947. потписао наређење за набавку за коју је задужена Команда позадине.

Актом Генералштаба VI одељења

стр. пов. VI бр. 155 наређено је да се од завода „Шкода“ и „Татра“ преузме: 50 путничких аутомобила „шкода 1101“, по цени од 81.000 круна за комад и 25 путничких аутомобила „шкода суперб“ по

цени од 181.500 круна за комад. У документу о набавци наводи се да су то возила „репрезентативног изгледа“. Потом, 200 „лаких војничких особних аутомобила“ „школа 1101“ по цени од 105.000 круна за комад; пет лаких санитарских аутомобила са једним носилима „школа 1101“ по цени од 103.000 круна за комад; 500 теретних аутомобила од три тоне корисне носивости „школа 256Б“ по цени од 185.000 круна за комад; 32 санитарска аутомобила за шест носила „школа 256Б“ по цени од 165.000 круна за комад (шасије су израђиване у предузећу „Ј. Содомка“ из Високе Мито); 20 путничких аутомобила „татра 87“ по цени од 173.000 круна за комад и резервних делова за 14 милиона круна и додатних 1,125 милиона круна за куке за вучу, ручне противпожарне уређаје, пар ланаца за снег за свако возило, челична ужад за вучу дужине 10 метара и 250 цирада.

Бојање аутомобила прецизирано је у складу са наменом – „шкоде 1101ВО“ и 256Б биле су сивомаслимасте, а путнички аутомобили финиширани црним, тамноплавим и тамноцрвеним нитролаком и полирани. Изузетак представља неколико већ израђених теретних аутомобила 256Б који су прихваћени у постојећим бојама, које нису прецизиране у уговору.

Још је у време преговора, као што смо поменули, примљено 11 „татри 87“ из фабрике у Копривици у Моравској. Прве војње на таласастом путу дужине од 21 km показале су да је реч о извршним возилима. Југословенски возачи нису имали замерки и без тешкоћа су постигли брзину од 120 km/h.

Током тродневне обуке возача оштећено је једно возило, које је у близини фабрике излетело са пута у јарак. Одмах је предато на оправку (крила и десног светла). Одлучено је да се та „татра 87“ остави у Чехословачкој за потребе војног изасланика пуковника Миладина Ивановића. Главни контингент од 20 аутомобила превезло је до Братиславе шест југословенских и четири чешка возача. Због недостатка угља у мађарским железницама, одлучено је да се „татре 87“ властитим погоном пребаце до Београда у две туре.

Теретни аутомобили

Теретни аутомобили „школа 256“, корисне носивости 1–2,5 t израђивани су у Младој Болеслави од 1939. до 1949. у два основна модела 256Б са бензинским мотором од 58,8 kW (80 КС) и током ратних година моделом 256Г са мотором од 44 kW (59 КС), погоњеним на гас. Произведено је 5.514 возила у различитим подваријантама – од основне „сандучара“, аутобуса, противпожарног и санитарског возила.

Парада у Београду: шерећни аутомобили „школа 706Р“ са ПАТ 20/4 mm М38. Послуге оруђа носе шлемове чехословачког модела.

Главнина наручених аутомобила постепено је примљена и преузета 1947. и пролећа 1948. године. Возила примљена из Чехословачке најпре су концентрисана у Београду. Очекивало се да ће набавке чехословачких возила постепено да замене већи део возног парка наслеђеног из рата, али су оне прекинуте из политичких разлога, одлуком Москве. У пролеће 1948. односи ЈА са савезницима са истока били су све лошији и криза је кулминирала 26. јуна 1948, познатом Резолуцијом Информбироа. Део притиска на југословенско вођство био је и ембарго за испоруку наоружања и војне опреме, који су морала да следе све државе под контролом СССР. Налог Москве прекинуо је наставак набавки моторних возила из Чехословачке, укључујући и већ уговорене обавезе.

Одговор ЈА на директну претњу агресијом била је реорганизације и нови размештај снага. Као демонстрација одлучности од 20. септембра до 2. октобра 1949. одржани су први маневри ЈА

на простору Шумадије. На њима су у великом броју учествовала возила чехословачке производње.

„Шкодини“ и „Татрини“ аутомобили коришћени су током педесетих до истека ресурса и замене возног парка са америчком техником, добијеном у програму војне помоћи. Међутим, када су теретни аутомобили „школа 256Б“ примљени у ЈА били су од велике користи и поред ограниченог броја јер су били нови и обезбеђени стоком резервних делова. У целини „Шкодина“ возила никада нису имала веће учешће у нашем ауто-парку и према прегледу теретних аутомобила у ФНРЈ за 22. јун 1950. од 11.621 комада, марку „школа“ носила су 832 аутомобила разних модела. У то време у возном парку доминирали су „шеврлети“, „доцеви“ и „фордрави“. „Шкоде“ су, ипак, оставиле траг. ■

Александар РАДИЋ
Фотографије фото-архива
Медија центра „Одбрана“

КАТАЛОГ ИЗДАЊА 2011

сајамски попусти 30–70%
акције које књигу чине доступном
креативност која књигу чини посебном

- војна публицистика
- војна техника
- геополитика
- историја
- уметност
- монографска издања
- медицина
- исхрана и лечење
- приручници, водичи
- научно-образовна литература
- право
- новински ступци
- часописи
- арсенал

НОВО

ВОЈСКА СРБИЈЕ

З. Весић, Д. Бабац

Тврди повез, ф. 24×32, 288 стр., кутија, кеса
Шифра: 111235,
цена 2.160,00
са попустом 1.512,00

Луксузна монографија *Војска Србије* на два

језика – српском и енглеском – води читаоца од далеке историје до данас, пратећи развој наших оружаних снага. Обогаћена пажљиво одабраним фотографијама и илустрацијама, публикација домаћој и страниј јавности представља Војску Србије, њену доктрину и указује на њене мисије.

НОВО

ВОЈСКА СРБИЈЕ У МИРОВНИМ МИСИЈАМА

З. Весић

Тврди повез, ф. 24×32, 172 стр., кутија, кеса
Шифра: 111240,
цена 1.620,00
са попустом 1.134,00

Савремени изазови, ризици и претње превазилазе све границе. Учесће припадника Војске Србије у мултинационалним операцијама врхунски је интерес не само војске и система одбране, већ и државни интерес усмерен ка јачању спољнополитичког капацитета. Двојезична монографија *Војска Србије у мировним мисијама* значајно је и прецизно сведочанство – текстом и фотографијом – о учешћу наших снага у мировним мисијама УН.

НОВО

ЧЕТРДЕСЕТ ГОДИНА ВОЈНЕ ГИМНАЗИЈЕ

Група аутора

Тврди повез, ф. 23×21, 392 стр.
Шифра: 111249,
цена 1.296,00
са попустом 907,20

Када једна елитна војна школа постоји четири деценије и постане драгоцени извор даровитих официра, водећих људи у Војсци и Министарству одбране, успешних привредника, научних и културних радника, а кроз њене клупе за то време

пробе више од 6.000 учесника, онда заслужује да јој се посвети и слика и слово. Та прича, писана добром вољом и племенитом намером, преточена је у својеврстан споменар бачког доба многих генерација, везаног за учење, младалачке радости, одрастање, другарство, спорт, путовања. Књига има много аутора јер су је писали и ученици и њихови професори, челни људи школе и они који су је волели.

НОВО

ЦИВИЛНО-ВОЈНА САРАДЊА СТВАРНОСТ И ПОТРЕБА

З. Јефтић, М. Лаловић

Броширано, ф. 17×24, 382 стр.
Шифра: 111237,
цена 4.050,00
са попустом 2.835,00

Цивилно-војна сарадња – стварност и

потреба др Зорана Јефтића и Миленка Лаловића практично представља први покушај да се та сложена војна функција објасни целовито и у тако значајном обиму (4,5 мегабајта основног текста, као и DVD са 7 комплексних прилога, обима 1,16 гигабајта). У књизи је детаљно изложен укупан феномен цивилно-војне сарадње: од објашњења појма, преко респективне упоредне праксе у релевантним државама и међународним организацијама, до њене перспективе развоја код нас и у свету. Истражује цивилно-војну сарадњу као функцију савремених оружаних снага. Истовремено, сагледава све релевантне чиниоце и услове развоја цивилно-војне сарадње и даје визију њеног развоја у свету и код нас.

НОВО

У КОРАК С ВРЕМЕНОМ МО И ВС НА ПУТУ ОБЈЕКТИВИЗАЦИЈЕ РОДНЕ РАВНОПРАВНОСТИ

*Ј. Шарановић,
З. Килибарда*

Тврди повез, ф. 17×24, 400 стр., српски и енглески
Шифра: 111260,
цена 918,00
са попустом 642,60

Научно аргументована сазнања о особинама женске популације и њиховом ангажовању у МО и ВС. Родна равноправност као једнакост, различитост или робовање стереотипима.

СРПСКО ВОЈНО ШКОЛСТВО

М. Зорић, С. Ђурић

Тврди повез,
ф. 24×32, 260 стр.,
кутија, кеса
Шифра: 111214,
цена 2.300,40
са попустом 1.610,28

СРПСКИ ВОЈНИ САНИТЕТ

З. Весућ, Б. Поповић

Тврди повез,
ф. 24×32, 208 стр.,
кутија, кеса
Шифра: 111084,
цена 2.160,00
са попустом 1.080,00

СРПСКА ВОЈСКА

Б. Димитријевић

Тврди повез,
ф. 24×32, 240 стр.,
кутија, кеса
Шифра: 111054,
цена 2.160,00
са попустом 1.080,00

ПРИРУЧНИК ИЗ МЕЂУНАРОДНОГ ХУМАНИТАРНОГ ПРАВА У ВОЈСЦИ СРБИЈЕ

М. Старчевић

Тврди повез,
ф. 17×24, 196 стр.
Шифра: 111230,
цена 432,00
са попустом 302,40

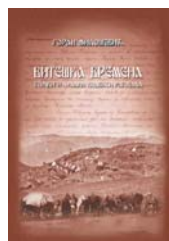

ВИТЕШКА ВРЕМЕНА

Етички и хумани кодекс ратовања у Србији

Г. Милошевић

Тврди повез,
ф. 21×30, 152 стр.
Шифра: 111044,
цена 1.350,00
са попустом 675,00

ВОЈНИЦИ СА ДВЕ ЗАКЛЕТВЕ – ПАДОБРАНЦИ 63. ПАДОБРАНСКЕ БРИГАДЕ

В. Крстић

Тврд повез,
ф. 23×26, 184 стр.
Шифра: 310134,
цена 1.512,00
са попустом 756,00

ЕТИКА РАТОВАЊА

И. Никезић

Тврд повез,
ф. 17×24, 144 стр.
Шифра: 310123,
цена 540,00
са попустом 270,00

ЛЕТОПИС ГАРДЕ 1839–2000.

П. Дамјанов, М. Младеновић
Тврд повез, ф. 23×26, 320 стр.
Шифра: 310079, цена 1.080,00
са попустом 540,00

ШКОЛСКИ БРОД „ЈАДРАН“ 1933–2003.

Б. Антић
Тврд повез, ф. 23×26, 140 стр.
Шифра: 310104, цена 1.296,00
са попустом 518,40

ИЗВИЂАЧИ ЈУГОСЛОВЕНСКОГ РАТНОГ ВАЗДУХОПЛОВСТВА

Б. Димитријевић

Тврди пезев,
ф. 22×30, 172 стр.
Шифра: 111251,
цена 1.404,00

са попустом 982,80

Монографија *Извиђачи југословенског ратног ваздухопловства* доноси историју често занемариване компоненте југословенског — српског ваздухопловства у протеклих шездесет година. Тема је изузетно интересантна за разумевање улоге југословенског ратног ваздухопловства, војске и државе у целини у току хладног рата. Велики број илустрација додатно помаже у склапању слике о улози и значају извиђачке авијације југословенског и српског ратног ваздухопловства.

204. ЛОВАЧКИ АВИЈАЦИЈСКИ ПУК (II доп. изд.)

Група аутора

Тврди пезев,
ф. 24×29, 184 стр.
Шифра: 111255,
цена 1.296,00

са попустом 840,00

На првој линији одбране нашег неба од свог оснивања, чувена јединица нашег Ваздухопловства током дугих деценија великих подвига и тешких искушења, постала је симбол пилотске части, неописиве храбрости у вихорима рата и највиших домета летачке обуке током периода мира. Прво издање ове књиге, чији аутори су били Бојан Димитријевић, Саша Олујић и Горан Антић, привукло је велику пажњу многих којима су на срцу небо и борбени авиони. И овог пута одлични познаваоци теме новим текстовима и фотографијама обогатили су издање чији је садржај вишеструко значајан за историју нашег Ваздухопловства, време садашње и генерације које долазе.

ПОВРШНСКО РАКЕТНО НАОРУЖАЊЕ

Д. Цветковић

Броширано,
ф. 17×24, 350 стр.
Шифра: 111252,
цена 1.188,00

са попустом 770,00

Ракете и ракетно наоружање: копнене и морнаричке стратегијске и тактичке вођене ракете, против-оклопне и противподморничке вођене ракете.

МИНЕ

В. Радић

Тврди пезев,
ф. 20×29,
696 стр.
Шифра: 111043,
цена 4.806,00

са попустом 2.403,00

НАОРУЖАЊЕ КОПЕНЕ ВОЈСКЕ

С. Арсић

Тврди пезев,
ф. 24×34, 162 стр.

Шифра: 110939, цена 2.700,00
са попустом 1.350,00

ЕДИЦИЈА НАОРУЖАЊЕ ДРУГОГ СВЕТСКОГ РАТА

Д. Нешић

- **КЊИГА 1 – НЕМАЧКА, ТЕНКОВИ И ОКЛОПНА ВОЗИЛА (РАТНА МОРНАРИЦА)**

Тврди повез, ф. 20×29, 288 стр.
 Шифра: 111047, цена 2.160,00
 са попустом 1.080,00

- **КЊИГА 2 – НЕМАЧКА, РАТНО ВАЗДУХОПЛОВСТВО**

Тврди повез, ф. 20×29, 216 стр.
 Шифра: 111049, цена 1.890,00
 са попустом 945,00

- **КЊИГА 3 – ЈАПАН**

Тврди повез, ф. 20×29, 240 стр.
 Шифра: 111050, цена 1.998,00
 са попустом 999,00

- **КЊИГА 4 – ИТАЛИЈА**

Тврди повез, ф. 20×29, 160 стр.
 Шифра: 111052,
 цена 1.620,00
 са попустом 810,00

- **КЊИГА 5 – САД**

Тврди повез, ф. 20×29, 364 стр.
 Шифра: 111057, цена 2.646,00,
 са попустом 1.323,00

- **КЊИГА 6 – ВЕЛИКА БРИТАНИЈА**

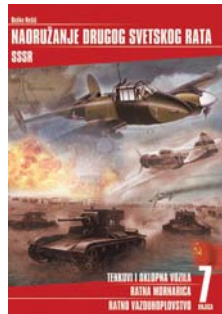
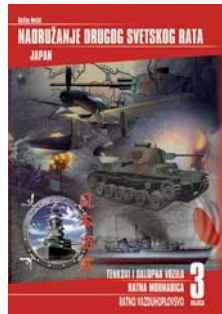
Тврди повез, ф. 20×29, 358 стр.
 Шифра: 111062, цена 2.646,00,
 са попустом 1.323,00

- **КЊИГА 7 – СССР**

Тврди повез, ф. 20×29, 248 стр.
 Шифра: 111067, цена 2.106,00
 са попустом 1.053,00

- **КЊИГА 8 – ФРАНЦУСКА**

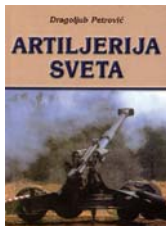
Тврди повез, ф. 20×29, 180 стр.
 Шифра: 111068, цена 1.728,00,
 са попустом 864,00

АРТИЉЕРИЈА СВЕТА

Д. Петровић

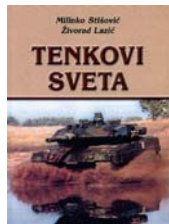
Броширано,
ф. 14×20, 138 стр.
Шифра: 310087,
цена 410,40
са попустом 287,28

ВАЗДУХОПЛОВНО БОМБАРДЕРСКО НАОРУЖАЊЕ

Д. Цветковић

Броширано,
ф. 17×24, 314 стр.
Шифра: 111073,
цена 1.296,00
са попустом 648,00

ТЕНКОВИ СВЕТА

М. Стишовић, Ж. Лазућ

Броширано,
ф. 14×20, 118 стр.
Шифра: 310085,
цена 410,40
са попустом 287,28

ВАЗДУХОПЛОВНО РАКЕТНО НАОРУЖАЊЕ

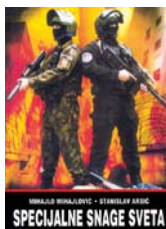
Д. Цветковић

Броширано,
ф. 17×24, 400 стр.
Шифра: 111048,
цена 1.296,00
са попустом 648,00

СПЕЦИЈАЛНЕ СНАГЕ СВЕТА

М. Михајловић, С. Арсић

Тврди повез,
ф. 17×23, 180 стр.
Шифра: 310100,
цена 907,20
са попустом 544,32

ВАЗДУШНА МОЋ АМЕРИКЕ

А. Радић

Тврди повез,
ф. 17×24, 272 стр.
Шифра: 111010,
цена 1.100,00
са попустом 550,00

ВОЈНИ ХЕЛИКОПТЕРИ СВЕТА

С. Арсић

Броширано,
ф. 14×20, 132 стр.
Шифра: 111032,
цена 648,00
са попустом 324,00

НЕСМРТНОСНО ОРУЖЈЕ

Д. Субошић

Броширано, ф. 17×24, 272 стр.
Шифра: 310139, цена 1.242,00
са попустом 496,80

САВРЕМЕНИ ВОЈНИ АВИОНИ

С. Арсић

Броширано,
ф. 14×20, 168 стр.
Шифра: 111055,
цена 864,00
са попустом 432,00

ОКЛОПНИ ТРАНСПОРТЕРИ 1945–2005.

М. Ђорђевић, С. Арсић

Тврди повез, ф. 24×34, 432 стр.
Шифра: 110849, цена 3.780,00
са попустом 1.890,00

СРПСКО ВОЈНО ВАЗДУХОПЛОВСТВО ДАНАС

А. Радић

Броширано, ф. 17×24, 56 стр.
Шифра: 310147, цена 300,00
са попустом 180,00

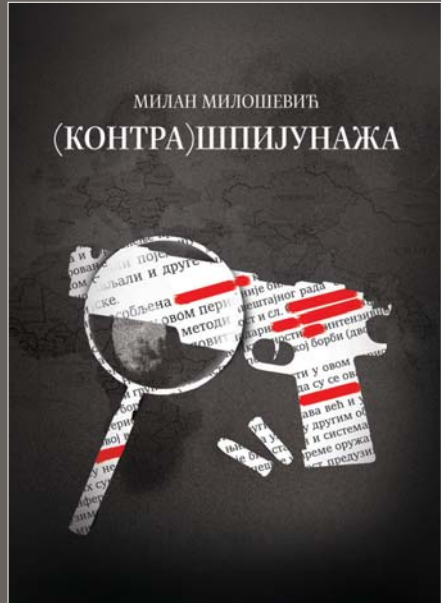
(КОНТРА)ШПИЈУНАЖА
Настанак и развој
у Србији и свету

М. Милошевић

Броширано,
 ф. 17×24, 278 стр.
 Шифра: 111259,
 цена 1.296,00

са полустом 907,20

Обавештајне и контраобавештајне активности у Србији и свету у скоро свим историјским раздобљима и на свим континентима.

НОВО

ТЕРОРИЗАМ У ПОЛИТИЧКОЈ И
ПРАВНОЈ ТЕОРИЈИ (II доп. изд.)

Р. Гаћиновић

Тврди повез,
 ф. 14×21, 558 стр.
 Шифра: 111258,
 цена 1.404,00

са полустом 982,80

Савремени тероризам са политиколошког, правног и безбедносног аспекта.

Ново: антитерористичке мере војске и полиције, терористичке организације и најпознатији терористи.

НОВО

ПАРТНЕРСТВО ЗА БЕЗБЕДНОСТ

P. Mutavčić

Броширано,
ф. 14×21, 208 стр.
Шифра: 111233,
цена 972,00
са попустом 680,40

МИНИЈАТУРЕ ИЗ СТРАТЕГИЈЕ

V. Cerović

Тврди повез,
ф. 11×17, 312 стр.
Шифра: 110917,
цена 486,00,
са попустом 243,00

БЕЗБЕДНОСНЕ СЛУЖБЕ СВЕТА

*M. Milošević,
Z. Srećković*

Броширано,
ф. 17×24, 598 стр.
Шифра: 111228,
цена 1.080,00
са попустом 756,00

АНАБАЗА (превод са старогрчког)

Ksenofont

Тврди повез,
ф. 13×21, 266 стр.
Шифра: 110935,
цена 756,00
са попустом 378,00

ГЛОБАЛИЗАЦИЈА И БЕЗБЕДНОСНЕ ПЕРСПЕКТИВЕ СВЕТА

S. Stoјanović

Броширано,
ф. 17×24, 280 стр.
Шифра: 111216,
цена 1.782,00
са попустом 1.247,40

АСИМЕТРИЧНИ РАТОВИ

B. Kurmon, D. Ribnikar

Броширано,
ф. 14×21, 220 стр.
Шифра: 310108,
цена 270,00
са попустом 189,00

ИСТОРИЈА РАТНЕ ВЕШТИНЕ (I–III)

Група аутора

Тврди повез,
ф. 17×24, 1373 стр.
Шифра: 110858,
цена 3.672,00
са попустом 1.836,00

ЗБОРНИК ДОКУМЕНАТА ИЗ ОБЛАСТИ ОДБРАНЕ И БЕЗБЕДНОСТИ ЈУГОСЛАВИЈЕ 1990–1991. године

Група аутора

Тврди повез,
ф. 17×24, 629 стр.
Шифра: 110912,
цена 1.036,80
са попустом 518,40

ОТИМАЊЕ КОСОВА И МЕТОХИЈЕ

P. Gaћиновић

Тврди повез,
ф. 14×20, 228 стр.
Шифра: 310128,
цена 432,00

са попустом 216,00

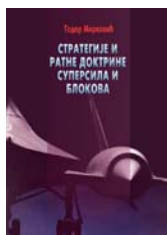

ПРОБНИ КАМЕН ЗА ЕВРОПУ

С. Шушић

Тврди повез,
ф. 15×24, 392 стр.
Шифра: 110831,
цена 378,00

са попустом 189,00

СТРАТЕГИЈЕ И РАТНЕ ДОКТРИНЕ СУПЕРСИЛА И БЛОКОВА

Т. Мирковић

Тврди повез,
ф. 17×24, 336 стр.
Шифра: 110965,
цена 756,00

са попустом 378,00

ТЕРОРИЗАМ АЛБАНСКИХ ЕКСТРЕМИСТА

*М. Мијалковски,
П. Дамјанов*

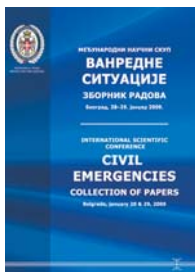
Тврди повез,
ф. 17×24, 512 стр.
Шифра: 310091,
цена 756,00

са попустом 378,00

ЦИВИЛНО-ВОЈНИ ОДНОСИ

С. Тодорић

Броширано, ф. 17×24, 112 стр. Шифра: 110982, цена 464,40 **са попустом 232,20**

ВАНРЕДНЕ СИТУАЦИЈЕ – ЗБОРНИК РАДОВА
Група аутора

Броширано,
ф. 17×24, 512 стр.
Шифра: 111085,
цена 540,00

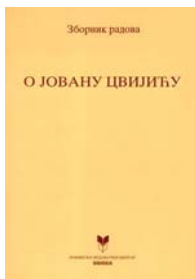
са попустом 270,00

ЗБОРНИК РАДОВА „ВОЈНА ПРОФЕСИЈА У СРБИЈИ – СТАЊЕ И ПЕРСПЕКТИВЕ“
Група аутора

Броширано,
ф. 17×24, 396 стр.
Шифра: 111226,
цена 810,00

са попустом 567,00

ЗБОРНИК РАДОВА О ЈОВАНУ ЦВИЈИЋУ
Група аутора

Броширано,
ф. 17×24, 300 стр.
Шифра: 310138,
цена 486,00

са попустом 243,00

ЗБОРНИК РАДОВА „СРБИЈА У САВРЕМЕНОМ ГЕОСТРАТЕШКОМ ОКРУЖЕЊУ“
Група аутора

Броширано,
ф. 17×24, 466 стр.
Шифра: 111231,
цена 378,00

са попустом 264,60

СРПСКА ВОЈСКА У РАТОВИМА ЗА НЕЗАВИСНОСТ 1876–1878.

Д. Бабац

Броширано,
ф. 20,5×23, 248 стр.
Шифра: 111253, цена 972,00
са попустом 630,00

Обележавању 135. године од почетка српско-турских ратова придружио се и Душан Бабац са богато илустрованом књигом *Српска војска у ратовима за независност 1876–1878* (220 фотографија и илустрација), која на популаран начин приказује српску војску тог времена, њену структуру, опрему и наоружање, а посебно детаљно све варијанте униформи, система одликовања и њихову презентацију. Ту су и историјат припреме и разлога покретања два рата у контексту велике Источне кризе, историја ратних планова и операција које су вођене и деловање најистакнутијих појединаца.

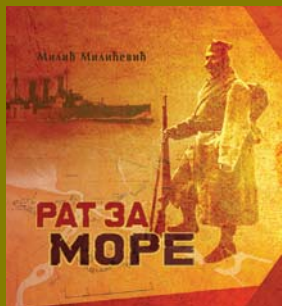
ФОРСИРАЊЕ ПЕСКА Одред ЈНА на Синају 1956–1967.

А. Животић

Броширано,
ф. 14×21, 244 стр.
Шифра: 111257,
цена 972,00
са попустом 630,00

Књига *Форсирање песка – Одред ЈНА на Синају (1956–1967)* Александра Животића настала је као плод истраживања југословенске политике у региону Блиског истока током година Хладног рата и учешћа Југословенске народне армије у мировним операцијама, спровођеним под окриљем Организације Уједињених нација. У књизи оплемењеној изванредним фотографијама, аутор је успео да на упечатљив начин представи сложеност југословенске хладноратовске позиције и

отвори низ нових питања на које историјска наука до сада није била у могућности са прецизношћу да понуди поуздане одговоре.

РАТ ЗА МОРЕ

М. Милићевић

Тврди повез,
ф. 22,5×25, 304 стр.
Шифра: 111256,
цена 2.592,00
са попустом 1.814,40

Период Првог балканског рата, оружани покушаји да се преко дела турске територије на албанском приморју обезбеди излаз на Јадран, ратна и дипломатска настојања Србије да се стечено оружјем и потврди.

ДИПЛОМАТИЈА И ВОЈСКА

М. Бјељајац

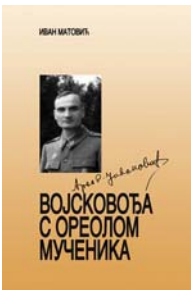
Броширано,
ф. 14×21, 288 стр.
Шифра: 111234,
цена 1.377,00
са попустом 963,90

СРПСКИ ВОЈНИ ПОМЕНИК

*Б. Ђорђевић, М. Ковач,
Ј. Шарановић*

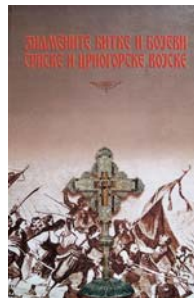
Тврди повез,
ф. 23×31, 456 стр.
Шифра: 110956,
цена 3.240,00
са попустом 1.620,00

ВОЈСКОВОЂА СА ОРЕОЛОМ МУЧЕНИКА

И. Матовић

Тврди повез,
ф. 17×24, 876 стр.
Шифра: 310063,
цена 1.080,00
са попустом 540,00

ЗНАМЕНИТЕ БИТКЕ И БОЈЕВИ СРПСКЕ И ЦРНОГОРСКЕ ВОЈСКЕ (7 ТОМОВА)

Група аутора

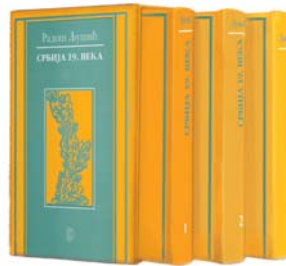
Тврди повез,
ф. 17×24, 3701 стр.
Шифра: 110807,
цена 6.480,00
са попустом 3.240,00

ГЕНЕРАЛИ ВОЈСКЕ КНЕЖЕВИНЕ И КРАЉЕВИНЕ СРБИЈЕ

*М. Милићевић,
Љ. Поповић*

Тврди повез,
ф. 17×24, 268 стр.
Шифра: 110971,
цена 756,00
са попустом 378,00

СРБИЈА 19. ВЕКА (књиге 1, 2, 3)

Р. Љушић

Тврди повез,
ф. 16×24, 426 стр.
Књига 1. – Шифра 110726, цена 899,64
са попустом 449,82
Књига 2. – Шифра 110796, цена 800,28
са попустом 400,14
Књига 3. – Шифра 111012, цена 1.000,08
са попустом 500,04
Комплет – Шифра: 111013, цена 2.700,00
са попустом 1.350,00

РЕФОРМА ВОЈСКЕ СРБИЈЕ 1897–1900.

М. Милићевић

Тврди повез,
ф. 15×24, 187 стр.
Шифра: 110860,
цена 399,60
са попустом 199,80

**ОСЛОБОДИЛАЧКИ
РАТ СРПСКИХ
УСТАНИКА
1804–1806.**
М. Ђорђевић

Тврди повез,
ф. 17×24, 447 стр.
Шифра: 110974,
цена 1.080,00
са попустом 540,00

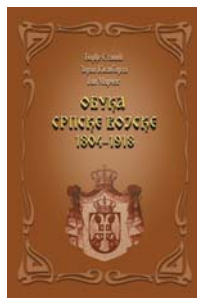
**ПРВИ СРПСКИ
УСТАНАК 1804–1813.**
В. Стојанчевић

Тврди повез,
ф. 17×24, 326 стр.
Шифра: 110736,
цена 1.080,00
са попустом 540,00

**ОБУКА СРПСКЕ
ВОЈСКЕ 1804–1918.**

*Ђ. Станић,
З. Клибарда,
Ј. Марчек*

Тврди повез,
ф. 17×24, 776 стр.
Шифра: 111029,
цена 3.024,00
са попустом 1.512,00

**СРПСКИ ВОЈНИ
МИСЛЕНИК**
Б. Ђорђевић

Тврди повез,
ф. 17×24, 268 стр.
Шифра: 111038,
цена 1.404,00
са попустом 702,00

**ОФИЦИРИ У
ВИСОКОМ ШКОЛСТВУ
СРБИЈЕ 1804–1918.**
Група аутора

Тврди повез,
ф. 17×24, 571 стр.
Шифра: 110866,
цена 1.188,00
са попустом 594,00

**ЈУГОСЛАВИЈА И
НАТО 1951–1957.**
Б. Димитријевић

Броширано,
ф. 16×23, 200 стр.
Шифра: 310102,
цена 540,00
са попустом 270,00

**ОБАВЕШТАЈНА СЛУЖБА У КАРАЂОРЂЕВОЈ
И МИЛОШЕВОЈ СРБИЈИ (репринт)**

В. Стојанчевић
Броширано, ф. 14×20, 190 стр.
Шифра: 310125, цена 237,60
са попустом 166,32

СРБИ НА КРФУ 1916–1918.

М. Прелевић
Броширано, ф. 17×24, 150 стр.
Шифра 310001, цена 216,00
са попустом 172,80

СРПСКА ОДИСЕЈА

Б. Антић
Тврди повез, ф. 17×24, 132 стр.
Шифра: 310075, цена 270,00
са попустом 189,00

ВЕШТИНА РАТОВАЊА ВОЈДА КАРАЂОРЂА

Н. Стевановић
Тврди повез, ф. 17×24, 328 стр.
Шифра: 310124, цена 540,00
са попустом 270,00

КАТАЛОЗИ ВЕЛИКЕ ГАЛЕРИЈЕ ДОМА ВОЈСКЕ СРБИЈЕ

Нову концепцију Велике галерије Дома Војске Србије, која подразумева представљање репрезентативних дела из музеја и галерија Србије, прате каталози који се објављују поводом свих значајних изложби. Досадашњу едицију већ је обликовало седам каталога: Сава Шумановић „Пут до слике“, Српски владари и војсковође – из збирке Војног музеја, Уметничка галерија „Надежда Петровић – избор из збирки“, Момо Капор „Београдске приче“, Мајстори банатског сликарства од XVIII до XX века – из збирке Народног музеја Зрењанин, „Колекција Павла Бељанског – поново у Београду“ и „Поетика и судбина XX века – из Збирке Дома Војске Србије“. Каталогисти су концептирани и израђени у сарадњи са врхунским галеријама и музејима, тако да по завршетку изложби остају као трајни запис о уметницима и њиховом делу.

САВА ШУМАНОВИЋ – ПУТ ДО СЛИКЕ

В. Буројевећ
 Броширано, ф. 21×23, 54 стр.
 Шифра: 210325, цена 250,00
са попустом 200,00

СРПСКИ ВЛАДАРИ И ВОЈСКОВОЂЕ

у делима ликовних уметника из збирке Војног музеја
Љ. Дабих

Броширано, ф. 21×23, 46 стр.
 Шифра: 210328, цена 250,00
са попустом 200,00

УМЕТНИЧКА ГАЛЕРИЈА „НАДЕЖДА ПЕТРОВИЋ“

ЧАЧАК – Избор из збирки
 Броширано, ф. 21×23, 60 стр.
 Шифра: 210329, цена 250,00
са попустом 200,00

БЕОГРАДСКЕ ПРИЧЕ – МОМО КАПОР

Броширано, ф. 21×23, 58 стр.
 Шифра: 210330, цена 250,00
са попустом 200,00

МАЈСТОРИ БАНАТСКОГ СЛИКАРСТВА ОД XVIII ДО XX ВЕКА – Из збирке Народног музеја Зрењанин

О. Скако
 Броширано, ф. 21×23, 52 стр.
 Шифра: 210331, цена 200,00
са попустом 160,00

КОЛЕКЦИЈА ПАВЛА БЕЉАНСКОГ: ПОНОВО У БЕОГРАДУ

Ј. Јованов
 Броширано, ф. 21×23, 108 стр.
 Шифра: 210332,
цена 300,00

ПОЕТИКА И СУДБИНА XX ВЕКА

Из збирке Дома Војске Србије
Н. Кусовац
 Броширано,
 ф. 21×23, 52 стр.
 Шифра: 210333,
цена 200,00

ВЕЛИКИ МАЈСТОРИ ИТАЛИЈАНСКЕ УМЕТНОСТИ

Е. Капрети

Тврди повез, ф. 24×29, 396 стр.
Шифра: 110936, цена 5.508,00
са попустом 2.754,00

АРХИТЕКТУРА ЗГРАДЕ ГЕНЕРАЛШТАБА

Б. Ковачевић

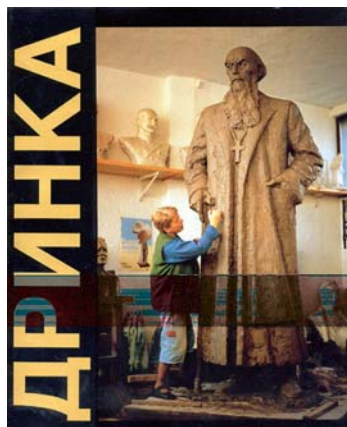
Тврди повез, ф. 23×26, 224 стр.
Шифра: 310042,
цена 540,00
са попустом 270,00

ВОЈНА МУЗИКА И МУЗИЧАРИ У СРБИЈИ 1831-1945.

Г. Крајачић

Тврди повез, ф. 21×30, 308 стр.
Шифра: 310095, цена 1.080,00
са попустом 324,00

ДРИНКА РАДОВАНОВИЋ – СКУЛПТУРЕ

Б. Вуковић

Тврди повез, ф. 24×30, 224 стр.
Шифра: 310077,
цена 2.160,00
са попустом 648,00

Едиција ЖЕНЕ У СРПСКОЈ УМЕТНОСТИ

МИЛЕНА ПАВЛОВИЋ БАРИЛИ

О. Јанковић
Тврди повез,
ф. 21×23, 186 стр.
Шифра: 110900,
цена 2.041,20
са попустом 1.020,60

ДАНИЦА ЈОВАНОВИЋ

Ј. Јованов
Тврди повез,
ф. 21×23, 150 стр.
Шифра: 111045,
цена 2.041,20
са попустом 1.020,60

БЕТА ВУКАНОВИЋ

В. Ристић
Тврди повез,
ф. 21×23, 166 стр.
Шифра: 110998,
цена 2.041,20
са попустом 1.020,60

ЉУБИЦА ЦУЦА СОКИЋ

*И. Суботић,
А. Челебоновић*
Тврди повез,
ф. 21×23, 152 стр.
Шифра: 110961,
цена 2.041,20
са попустом 1.020,60

НАДЕЖДА ПЕТРОВИЋ

Л. Мереник
Тврди повез,
ф. 21×23, 196 стр.
Шифра: 111034,
цена 2.041,20
са попустом 1.020,60

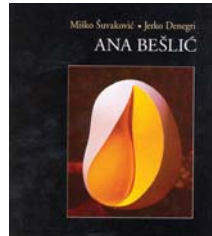

НАТАЛИЈА ЦВЕТКОВИЋ

С. Чулић
Тврди повез,
ф. 21×23, 160 стр.
Шифра: 111002,
цена 2.041,20
са попустом 1.020,60

КАТАРИНА ИВАНОВИЋ

*М. Тимотијевић,
Р. Михаиловић*
Тврди повез,
ф. 21×23, 200 стр.
Шифра: 110986,
цена 2.041,20
са попустом 1.020,60

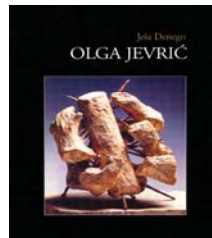

АНА БЕШЛИЋ

М. Шуваковић
Тврди повез,
ф. 21×23, 154 стр.
Шифра: 111059,
цена 2.041,20
са попустом 1.020,60

ЛЕПОСАВА БЕЛА ПАВЛОВИЋ

Љ. Миљковић
Тврди повез,
ф. 21×23, 156 стр.
Шифра: 111072,
цена 2.041,20
са попустом 1.020,60

ОЛГА ЈЕВРИЋ

Ј. Денегри
Тврди повез,
ф. 21×23, 198 стр.
Шифра: 111009,
цена 2.041,20
са попустом 1.020,60

ИСТОРИЈА ЦИВИЛИЗАЦИЈЕ (12 томова)

В. Дјурант

Тврди повез, ф. 17×24, 10.500 стр.
Шифра: 111211, цена 38.880,00
са попустом 19.940,00

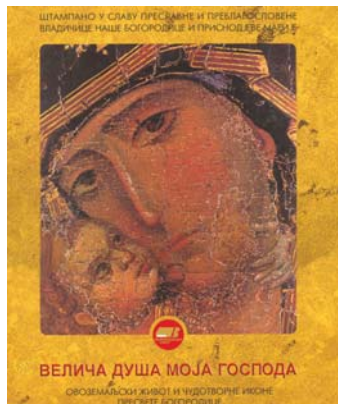
1. Источне цивилизације; 2. Живот Грчке;
3. Цезар и Христ; 4. Доба вере (I); 5. Доба вере (II); 6. Ренесанса; 7. Реформација;
8. Почетак доба разума; 9. Доба Луја XIV;
10. Волтерово доба; 11. Русо и револуција;
12. Наполеоново доба

**СРБИЈА
1914–1918,
Сећање на
време бола
и поноса**
В. Стојанчевић

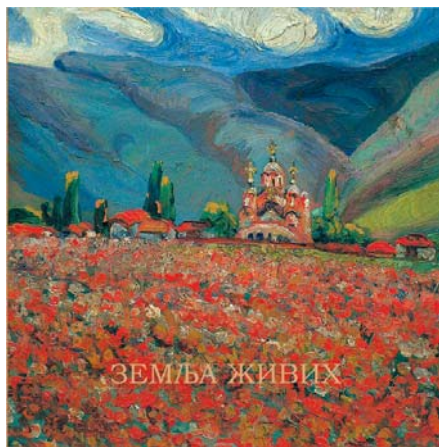
Тврди повез,
ф. 30×30,
360 стр.
Шифра: 11031,

цена 12.344,40
са попустом 6.172,20

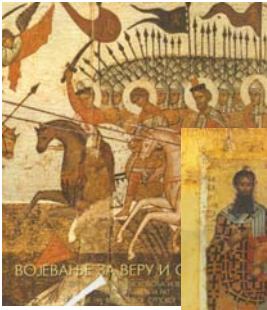
ВЕЛИЧА ДУША МОЈА ГОСПОДА – Чудотворне иконе Пресвете Богородице

Тврди повез,
ф. 28×32, 480 стр. (књига и икона)
Шифра: 110937, цена 9.072,00
са попустом 4.536,00

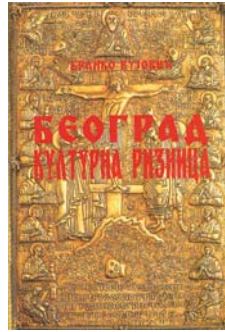
ЗЕМЉА ЖИВИХ – КОСОВО И МЕТОХИЈА
В. Стојанчевић, Љ. Динић, Ђ. Борозан

Тврди повез,
ф. 28×29, 371 стр. (српско-енглески)
Шифра: 310116, цена 7.560,00
са попустом 4.536,00

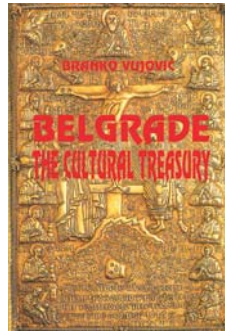
**BOJEVAÑE
ZA VERU I
OTAČBINU**

Тврди повез,
ф. 29×33, 296 стр. (књига и икона),
Шифра: 110955, цена 7.776,00
са попустом 3.888,00

**БЕОГРАД-
КУЛТУРНА
РИЗНИЦА**
Б. Вујовић

Тврди повез,
ф. 17×24, 513 стр.
Шифра: 110957,
цена 4.320,00,
са попустом
2.160,00

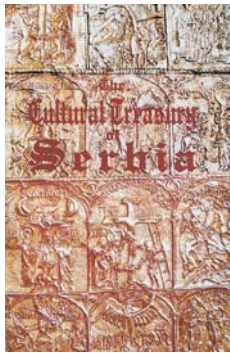
**BELGRADE-
CULTURAL
TREASURY**
В. Vujović

Тврди повез,
ф. 17×24, 513 стр.
Шифра: 110958,
цена 4.320,00
са попустом
2.160,00

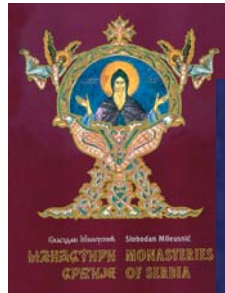
**КУЛТУРНА
РИЗНИЦА СРБИЈЕ**
Група аутора

Тврди повез,
ф. 17×24, 642 стр.
Шифра: 110871,
цена 4.320,00
са попустом
2.160,00

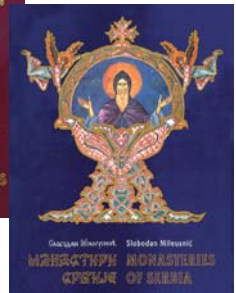
**THE CULTURAL
TREASURY OF
SERBIA**
Група аутора

Тврди повез,
ф. 17×24, 641 стр.
Шифра: 110879,
цена 5.400,00
са попустом
2.700,00

**МОНАСТИРИ
СРБИЈЕ (2 тома)**
С. Милеуснић

Тврди повез, ф. 25×33, 1.040 стр.
(српско-енглески)
Шифра: 310089, цена 14.580,00
са попустом 7.290,00

ПОЧЕЦИ МОДЕРНЕ СРПСКЕ ДРЖАВЕ

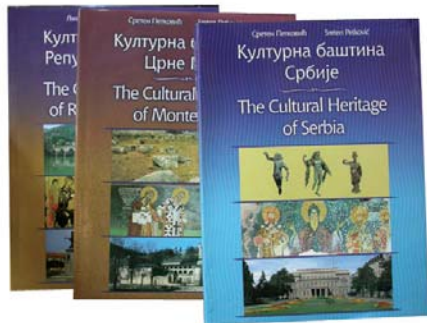
V. Стојанчевић

Тврди повез, ф. 28×30, 276 стр.

(српско-енглески)

Шифра: 310106, цена 6.480,00

са попустом 3.888,00

КУЛТУРНА БАШТИНА СРБИЈЕ, ЦРНЕ ГОРЕ И РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ (3 тома)

С. Петковић, Љ. Шево

Тврди повез, ф. 24×29, 771 стр.

(српско-енглески)

Шифра: 310117, цена 18.900,00

са попустом 9.450,00

ХИЛАНДАР

С. Милеуснић

Тврди повез,

ф. 25×35,

400 стр.

(на 7 језика)

Шифра:

111071,

цена 10.800,00

са попустом

5.400,00

ХРАМ СВЕТОГ

САВЕ У БЕОГРАДУ И ИМЕНОСЛОВ

Група аутора

Тврди повез, ф. 24×32, 1.304 стр.

Шифра: 111070, цена 16.200,00

са попустом 8.100,00

СРБИЈА ИЗМЕЂУ

ИСТОКА И ЗАПАДА

J. Јанићијевић

Тврди повез,

ф. 24×33, 169 стр.

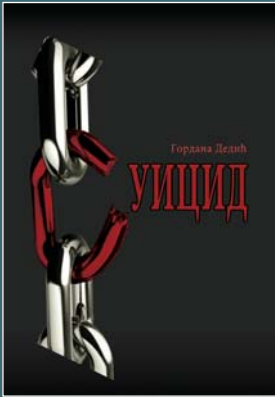
(српско-енглески)

Шифра: 110901,

цена 4.104,00

са попустом

2.052,00

СУИЦИД, ПОМОЋ, НАДА
Психотерапијска
интервенција у кризи
након покушаја
самоубиства

Г. Дедић

Броширано,
ф. 14×21, 140 стр.
Шифра: 111250,
цена 540,00
са попустом 350,00

У времену када сваки четврти становник Европе, па и Србије, бар једном у животу озбиљно размишља о самоубиству, књига др Гордане Дедић *Суицид, помоћ, нада – Психотерапијска интервенција у кризи након покушаја самоубиства* има посебан значај. Она истражује ефикасност психотерапијске интервенције у кризи, примењене код пацијената лечених у Клиници за

ургентну и клиничку токсикологију ВМА након покушаја суицида тровањем. Нарочиту тежину књизи дају вињете у којима су описана стварна искуства и проблеми који су довели до кризе, чији је једини излаз, по мишљењу тих људи, у том тренутку, било дизање руке на себе.

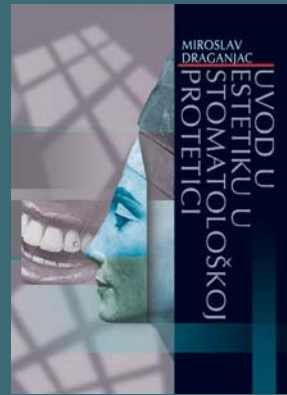

**ЗДРАВЉЕ... ВИШЕ
ОД ЗЛАТА**
Универзијада 2009 –
здравствена подршка

Група аутора

Тврди повез,
ф. 23×25,5, 188 стр.
Шифра: 111241,
цена 756,00
са попустом 490,00

Медицинско збрињавање вишедневне спортске манифестације, као предлог и начин за професионално и стручно обављање захтевних критеријума медицинске науке.

**УВОД У ЕСТЕТИКУ
У СТОМАТОЛОШКОЈ
ПРОТЕТИЦИ**

М. Драгањац

Тврди повез,
ф. 17×24, 150 стр.
Шифра: 111244,
цена 702,00
са попустом 491,40

Естетика лица, као део шире естетске проблематике. Појмовно одређење, историјски осврт, дијагноза, естетска анализа главе и лица, линија осмеха, фонетска анализа, боја зуба...

Сесил – УЏБЕНИК ИНТЕРНЕ МЕДИЦИНЕ, књига прва

Тврди повез,
ф. 21×29, 1228 стр.
Шифра: 111042,
цена 6.912,00
са попустом 3.456,00

ПАРОДОНТОЛОГИЈА И ОРАЛНА МЕДИЦИНА

Б. Љушкових

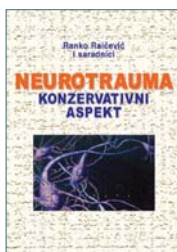
Тврди повез,
ф. 17×24, 368 стр.
Шифра: 111076,
цена 2.700,00
са попустом 1.350,00

НЕУРОТРАУМА – КОНЗЕРВАТИВНИ АСПЕКТ

Р. Раичевић

Тврди повез, ф. 17×24,
352 стр. Шифра: 310112,
цена 378,00
са попустом 226,80

ТОТАЛНА ЗУБНА ПРОТЕЗА – ФАЗЕ ЛАБОРАТОРИЈСКЕ ИЗРАДЕ

Ж. Поповић,

К. Кнежевић

Броширани, ф. 20×24,
224 стр. Шифра: 111003,
цена 1.680,00
са попустом 840,00

ХИВ ИНФЕКЦИЈА И АИДС

М. Ђокић

Тврди повез, ф. 15×21, 450 стр. Шифра:
310129, цена 972,00 **са попустом 291,60**

БОЛЕСТИ ЗАВИСНОСТИ

Група аутора

Броширани, ф. 17×24, 320 стр.
Шифра: 111015, цена 840,24
са попустом 420,12

БЛАСТ ПОВРЕДА

Група аутора

Тврди повез, ф. 17×24, 240 стр.
Шифра: 110819, цена 486,00
са попустом 243,00

ВИРУСИ И ТУМОРИ

Н. Куљић Капулица

Броширани, ф. 17×24, 208 стр.
Шифра: 111028, цена 1.080,00
са попустом 540,00

АПАРАТИ И ИНСТРУМЕНТИ СА ПРАКТИКУМОМ ДЕНТАЛНЕ ТЕХНОЛОГИЈЕ

М. Јакшић

Тврди повез, ф. 17×24, 317 стр.
Шифра: 110830, цена 486,00
са попустом 243,00

КОНУСНИ ТЕЛЕСКОП У МОБИЛНОЈ СТОМАТОЛОШКОЈ ПРОТЕТИЦИ

М. Јакшић

Тврди повез, ф. 17×24, 128 стр.
Шифра: 110752, цена 432,00
са попустом 216,00

ПАРАЛИЗА ЛИЦА

Н. Јовић

Тврди повез, ф. 19×31, 155 стр.
Шифра: 110984, цена 1.188,00
са попустом 594,00

ПАТОЛОГИЈА КРВНИХ СУДОВА

В. Татић

Тврди повез, ф. 17×24, 147 стр.
Шифра: 110857, цена 648,00
са попустом 324,00

СВЕТ ГЉИВА – ЈЕСТИВЕ И ОТРОВНЕ

С. Марковић

Броширано,
ф. 17×24, 268 стр.
Шифра: 111213,
цена 1.080,00
са попустом 756,00

СВЕТ БИЉА И ТРАВА

Н. Јокић

Броширано,
ф. 16×21, 216 стр.
Шифра: 111026,
цена 864,00
са попустом 432,00

ЕНЦИКЛОПЕДИЈА ПРИРОДНОГ ЛЕЧЕЊА

Г. Нал

Тврди повез,
ф. 17×24, 414 стр.
Шифра: 110855,
цена 777,60
са попустом 388,80

ЗЕЛЕНА АПОТЕКА

Д. А. Џејмс

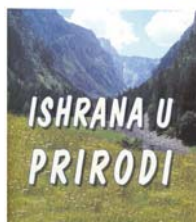
Тврди повез,
ф. 21×29, 377 стр.
Шифра: 110910,
цена 2.484,00
са попустом 1.242,00

ЗЛАТНА КЊИГА ЛЕКОВИТОГ БИЉА

С. Марковић

Тврди повез,
ф. 21×29, 180 стр.
Шифра: 110873,
цена 1.069,20
са попустом 534,60

ИСХРАНА У ПРИРОДИ

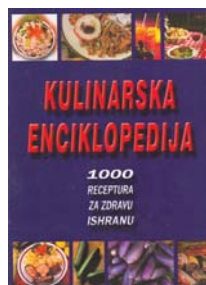
Група аутора

Тврди повез,
ф. 21×29, 280 стр.
Шифра: 110960,
цена 2.376,00
са попустом 1.188,00

КУЛИНАРСКА ЕНЦИКЛОПЕДИЈА

Н. Јокић

Тврди повез,
ф. 21×29, 652 стр.
Шифра: 110999,
цена 4.266,00
**са попустом
2.133,00**

ПОРОДИЧНА ИСХРАНА И ЗДРАВЉЕ

Н. Јокић

Тврди повез,
ф. 17×25, 400 стр.
Шифра: 310103,
цена 972,00
са попустом 486,00

ХРАНА ВАШ ЧУДЕСНИ ЛЕК

Џ. Картер

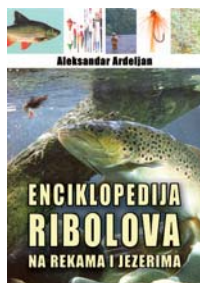
Тврди повез,
ф. 21×29, 439 стр.
Шифра: 110932,
цена 2.592,00
са попустом 1.296,00

СВЕТ ЛОВА И ДИВЉАЧИ У ЛОВИШТИМА СРБИЈЕ

*М. Јевремовић,
С. Јованчић*

Тврди повез,
ф. 17×24, 448 стр.
Шифра: 111086,
цена 2.376,00
са попустом 1.188,00

ЕНЦИКЛОПЕДИЈА РИБОЛОВА НА РЕКАМА И ЈЕЗЕРИМА

А. Ардељан

Тврди повез,
ф. 21×20, 320 стр.
Шифра: 110968,
цена 2.376,00
са попустом 1.188,00

ЕНЦИКЛОПЕДИЈА НАРОДНОГ ЖИВОТА, ОБИЧАЈА И ВЕРОВАЊА У СРБА НА КОСОВУ И МЕТОХИЈИ

Т. Вукановић

Тврди повез, ф. 16×24, 584 стр.
Шифра: 110882, цена 885,60
са попустом 442,80

ТУРИСТИЧКИ ВОДИЧ ЗА (ВОЈНЕ) ПЕНЗИОНЕРЕ

Б. Попадић
Броширано,
ф. 14×20, 144 стр.
Шифра: 111087,
цена 216,00
са попустом 151,20

ЛЕКСИКОН РЕЛИГИЈА, МИТОЛОГИЈЕ И ВЈЕРСКИХ СЕКТИ

В. М. Кршић

Броширано, ф. 17×24, 379 стр.
Шифра: 110899, цена 702,00
са попустом 351,00

ВОДИЧ ПУТ ПРАВОСЛАВНИХ МАНАСТИРА СРБИЈЕ И ЦРНЕ ГОРЕ

Б. Гугољ, Љ. Јелисавац, М. Сајловић

Тврди повез, ф. 24×22, 323 стр.
(на енглеском)
Шифра: 310136, цена 3.888,00
са попустом 1.166,40

ВОЈНЕ И СВЕМИРСКЕ АВАНТУРЕ – ОБЛИК ЕКСТРЕМНОГ ТУРИЗМА

Н. Маринковић

Броширано,
ф. 20×28, 345 стр.
Шифра: 111064,
цена 2.160,00 **са попустом 1.080,00**

СРПСКО-НЕМАЧКИ ВОЈНИ РЕЧНИК

*С. Милојевић,
С. Шуловић Стојковић,
Д. Златковић*

Броширано,
ф. 17×24, 146 стр.
Шифра: 111229,
цена 324,00
са попустом 226,80

ЧОВЕК – ПРОБЛЕМ • ЈА, ТИ, ОН

(самопознавање и упознавање)

М. Зечевић
Броширано, ф. 17×24, 100 стр.
Шифра: 111081, цена 540,00
са попустом 270,00

НОВО

МОДАЛНИ ЕКСПЕРИМЕНТ У ИСТРАЖИВАЊУ ПОТЕНЦИЈАЛНОГ СИСТЕМА БЕЗБЕДНОСТИ ДРЖАВЕ

М. Гордић

Броширано,
ф. 17×24, 312 стр.

Шифра: 111254, цена 2.160,00
са попустом 1.512,00

У времену реструктурирања целокупног друштвеног, економског и политичког апарата, сагледавање околности даљег развоја система безбедности од посебног је значаја за сваку државу. Систем безбедности добија нове улоге (мисије), мењају се циљеви, задаци, као и организациона структура, у складу са потребама и променама у друштву и држави. Др Миодраг Гордић у овој књизи посебну пажњу посвећује управо тим променама које се односе како на систем безбедности у целини, тако и на његове подсистеме.

НОВО

ПЛОВИДБА УНУТРАШЊИМ ПЛОВНИМ ПУТЕВИМА

С. Росић

Броширано,
ф. 17×24, 396 стр.

Шифра: 111238,
цена 1.728,00
са попустом 1.209,60

Први пут су на једном месту представљени унутрашњи пловни путеви, бродови унутрашње пловидбе, објекти на пловним путевима и опште пловидба

и манервисање бродовима унутрашње пловидбе. Књига је неоспорно корисна морнарима, а онима који бродове посматрају са обале занимљиво је штиво, пуно непознаница о познатим стварима.

НОВО

ВОЈНА ГЕОГРАФИЈА 2

Д. Секуловић

Броширано,
ф. 17×24, 264 стр.
Шифра: 111242,
цена 648,00

са попустом 453,60

Ратиште као стратегијска категорија, војногеографска процена европског ратишта и геопростор Србије као национално ратиште.

НОВО

ЕКОНОМСКИ ЧИНИОЦИ ОДБРАМБЕНИХ ПРИПРЕМА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

М. Станић

Броширано,
ф. 17×24, 480 стр.

Шифра: 111242, цена 4.320,00
са попустом 3.024,00

Да би се држава озбиљно и одлучно бранила, није довољно имати војску и оружје. Неопходни су привредни, економски ресурси, њихова виталност и могућност да са својим најбољим напацитетима заузму место у разуђеном одбрамбеном фронту. О томе озбиљно и опширно аутор пише: чињенично стање, могућности и неопходна прерасподела снага неопходни су како би се планирале одбрамбене припреме и дочекала евентуална искушења рата.

НОВО

КРЦАЊЕ И ПРЕВОЗ ТЕРЕТА

М. Станић

Броширано,
ф. 17×24, 220 стр.
Шифра: 111243,
цена 702,00
са попустом 491,40

Стабилност брода при крцању и превозу терета, припрема брода за крцање, превоз и начин слагања разних врста терета, врсте морских и речних бродова за превоз терета.

НОВО

УВОД У ОПЕРАТИКУ КАО НАУКУ И ПРАКТИЧНУ ВЕШТИНУ

В. Ђорђевић

Броширано,
ф. 17×24, 146 стр.
Шифра: 111247,
цена 378,00
са попустом 264,60

Одређење оператике (развој идеја и теорија, метод и језик), основни проблеми теорије и праксе војне операције.

НОВО

ОРГАНИЗАЦИОНО ПОНАШАЊЕ

Р. Лојић

Броширано,
ф. 17×24, 552 стр.
Шифра: 111246,
цена 756,00
са попустом 529,20

За успешно руковођење војним, али и другим организацијама, неопходно је разумети,

предвидети и утицати на понашање људи који те организације чине. Природа руковођења у савременим условима јесте да стимулише, усмерава и мотивише напоре подређених, ради остварења постављених задатака и циљева. Одговор на питање како то учинити и побољшати организационе перформансе и задовољство чланова организације даје књига *Организационо понашање* пуковника др Ранка Лојића.

НОВО

УПРАВЉАЊЕ ЉУДСКИМ РЕСУРСИМА У СИСТЕМУ ОДБРАНЕ

Р. Лојић

Броширано,
ф. 17×24, 488 стр.

Шифра: 111239,
цена 972,00
са попустом 680,40

Како менаџерски тим може успешно да води организацију и који је његов кључни ослонац? Који су то нови изазови пред организацијом и њеним руководством? Какви су људи потребни организацији? Које су одлике компетентних и способних људи, визионара, иноватора и креатора – нових менаџера? Књига *Управљање људским ресурсима* Ранка Лојића даје одговоре на та питања, инсистирајући на чињеници да начин на који се управља људским ресурсима постаје одлучујући фактор развоја и ефикасности војне организације.

ОПЕРАЦИЈЕ У МИРУ

Д. Вукичевић

Броширано,
ф. 17×24, 108 стр.
Шифра: 111083,
цена 540,00
са попустом 270,00

ЗАШТИТА ПОВЕРЉИВИХ ИНОВАЦИЈА

О. Чабарка

Броширано,
ф. 17×24, 202 стр.
Шифра: 111225,
цена 2.592,00

са попустом 1.814,40

ИНТЕРОПЕРАБИЛНОСТ У ПРОГРАМУ „ПАРТНЕРСТВО ЗА МИР“

М. Глишић

Броширано,
ф. 17×24, 236 стр.
Шифра: 111215,
цена 1.512,00

са попустом 1.080,00

СЛУЖБЕ БЕЗБЕДНОСТИ Колико знање страног језика доприноси борби против тероризма

М. Јорданов

Броширано,
ф. 17×24, 240 стр.
Шифра: 111061,
цена 1.080,00

са попустом 540,00

КОМПЈУТЕРСКИ КРИМИНАЛ

С. Петровић

Броширано,
ф. 17×24, 564 стр.
Шифра: 110988,
цена 1.080,00

са попустом 540,00

ХУМАНИТАРНЕ ОРГАНИЗАЦИЈЕ У ЗБРИЉАВАЊУ ЦИВИЛНОГ СТАНОВНИШТВА У ВАНРЕДНИМ СИТУАЦИЈАМА

К. Штрбац

Броширано, ф. 17×24,
252 стр. Шифра: 111066, цена 1.728,00
са попустом 864,00

МЕНАЏМЕНТ ЉУДСКИХ РЕСУРСА

Р. Лојић, Ж. Кулић

Броширано,
ф. 17×24, 400 стр.
Шифра: 111218,
цена 432,00

са попустом 302,40

ЦИВИЛНА КОНТРОЛА ВОЈСКЕ – КОНТРОЛА БУЏЕТА

Р. Жујић

Броширано,
ф. 17×24, 274 стр.
Шифра: 111053,
цена 1.080,00

са попустом 540,00

ВОДИЧ КРОЗ БУЏЕТ – ФИНАНСИЈСКИ ПЛАН ОДБРАНЕ

Р. Жујић

Броширано,
ф. 17×24, 192 стр.
Шифра: 111074,
цена 864,00

са попустом 432,00

ВОДИЧ КРОЗ БУЏЕТ ОДБРАНЕ – књига 2

Р. Жугић

Броширано,
ф. 17×24, 232 стр.
Шифра: 111222,
цена 1.566,00
са попустом 1.096,20

ТЕХНОЛОГИЈА ОДРЖАВАЊА ПОГОНСКЕ ОПРЕМЕ

З. Пешић

Броширано,
ф. 17×24, 256 стр.
Шифра: 111221,
цена 486,00
са попустом 340,20

СТРАТЕГИЈСКО ПЛАНИРАЊЕ ОДБРАНЕ

М. Ковач, Д. Стојковић

Броширано,
ф. 17×24, 568 стр.
Шифра: 111075,
цена 3.240,00
са попустом 1.620,00

МУЛТИМЕДИЈАЛНА ТЕЛЕКОМУНИКАЦИОНА МРЕЖА – ПРИМЕНА

Д. Баранац

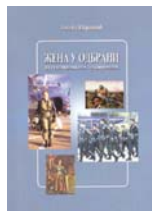
Броширано,
ф. 17×24, 130 стр.
Шифра: 810030,
цена 626,40 **са попустом 313,20**

МЕТОДОЛОГИЈА ВОЈНИХ НАУКА

М. Сакан

Броширано, ф. 17×24, 665 стр.
Шифра: 111036, цена 756,00
са попустом 378,00

ЖЕНА У ОДБРАНИ

Ј. Шарановић

Броширано,
ф. 17×24, 240 стр.
Шифра: 111033,
цена 864,00
са попустом 432,00

МОТОРИ И МОТОРНА ВОЗИЛА

Група аутора

Броширано,
ф. 17×24, 500 стр.
Шифра: 111078,
цена 864,00
са попустом 432,00

ОРГАНИЗАЦИОНО РЕСТРУКТУРИРАЊЕ ВОЈСКЕ

Д. Стојковић
Броширано, ф. 17×24, 260 стр.
Шифра: 111065, цена 1.404,00
са попустом 702,00

ПРОФИЛИ ОФИЦИРА ВОЈСКЕ СРБИЈЕ

Група аутора
Броширано, ф. 17×24, 466 стр.
Шифра: 111035, цена 2.160,00
са попустом 1.080,00

СТРАТЕГИЈСКО ПЛАНИРАЊЕ ОДБРАНЕ

М. Ковач, Д. Стојковић
Броширано, ф. 17×24, 568 стр.
Шифра: 111075, цена 3.240,00
са попустом 1.620,00

ТЕХНОЛОГИЈА ОДРЖАВАЊА МОТОРНИХ ВОЗИЛА

З. Пешић
Броширано, ф. 17×24, 412 стр.
Шифра: 111217, цена 486,00
са попустом 340,20

**АЛТЕРНАТИВНЕ
КРИВИЧНЕ
САНКЦИЈЕ И
ПОСТУПЦИ**
Н. Мрвић Петровић

Броширано,
ф. 17×24, 304 стр.
Шифра: 111232,
цена 777,60
са попустом 544,32

**ДРУШТВЕНИ
УТИЦАЈИ НА
КАЗНЕНУ
ПОЛИТИКУ
СУДОВА**
Ј. Ћирић

Броширано,
ф. 17×24, 252 стр.
Шифра: 110894,
цена 637,20
са попустом 318,60

**КОМАНДНА
ОДГОВОРНОСТ У
МЕЂУНАРОДНОМ
КРИВИЧНОМ ПРАВУ**
А. Игњатовић

Броширано,
ф. 17×24, 320 стр.
Шифра: 110944,
цена 594,00
са попустом 297,00

**КРИВИЧНОПРАВНА
ЗАШТИТА
КУЛТУРНИХ ДОБАРА**
Ђ. Ђорђевић,

Броширано,
ф. 17×24, 283 стр.
Шифра: 110893,
цена 637,20
са попустом 318,60

**НАКНАДА
НЕМАТЕРИЈАЛНЕ
ШТЕТЕ ЗБОГ ПОВРЕДЕ
ПРАВА ЛИЧНОСТИ**
З. Петровић

Броширано, ф. 17×24,
199 стр. Шифра: 110766,
цена 432,00
са попустом 216,00

**НАКНАДА ШТЕТЕ ЗБОГ ПОВРЕДЕ
ФИЗИЧКОГ ИНТЕГРИТЕТА ЛИЧНОСТИ**

З. Петровић, Н. Мрвић Петровић
Броширано, ф. 17×24, 260 стр.
Шифра: 111069, цена 1.080,00
са попустом 540,00

**НАКНАДА ШТЕТЕ ЖРТВИ
КРИВИЧНОГ ДЕЛА**

Н. Мрвић Петровић
Броширано, ф. 17×24, 340 стр.
Шифра: 111086, цена 594,00
са попустом 297,00

**ОСИГУРАЊЕ ЖИВОТА И СРОДНА
ОСИГУРАЊА**

З. Петровић
Броширано, ф. 17×24, 368 стр.
Шифра: 111027, цена 1.080,00
са попустом 540,00

**РАТНИ ЗАРОБЉЕНИЦИ –
МЕЂУНАРОДНОПРАВНИ СТАТУС**

В. Јончић
Броширано, ф. 17×24, 358 стр.
Шифра: 110964, цена 702,00
са попустом 351,00

СУКОБ ЈАВНОГ И ПРИВАТНОГ ИНТЕРЕСА

Н. Мрвић Петровић, Ј. Ћирић
Броширано, ф. 17×24, 240 стр.
Шифра: 110983, цена 879,12
са попустом 439,56

ТОПИКА И ПРАВО

Ј. Хасанбеговић
Броширано, ф. 17×24, 516 стр.
Шифра: 111001, цена 1.231,20
са попустом 615,60

ДРАМЕ 1

А. Поповић

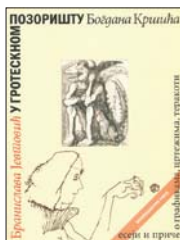
Тврди повез,
ф. 14×20, 1406 стр.
Шифра: 110872,
цена 2.700,00
са попустом 1.350,00

ДРАМЕ 2

А. Поповић

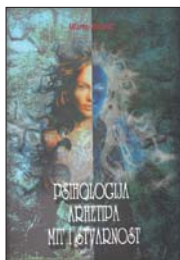
Тврди повез,
ф. 14×20, 1260 стр.
Шифра: 110962,
цена 2.700,00
са попустом 1.350,00

У ГРОТЕСКОМ ПОЗОРИШТУ БОГДАНА КРШИЋА

Б. Јевтовић

Броширано,
ф. 15×20, 160 стр.
Шифра: 110985,
цена 1.080,00
са попустом 540,00

ПСИХОЛОГИЈА АРХЕТИПА, МИТ И СТВАРНОСТ

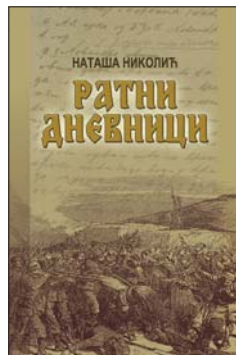
М. Јовићевић

Броширано,
ф. 14×20, 362 стр.
Шифра: 110973,
цена 648,00
са попустом 324,00

РАТНИ ДНЕВНИЦИ

Н. Николић

Броширано,
ф. 17×24, 176 стр.
Шифра: 111051,
цена 810,00
са попустом 405,00

СРПСКЕ НАРОДНЕ ПОСЛОВИЦЕ И ИЗРЕКЕ

Р. Марковић

Тврди повез,
ф. 17×24, 450 стр.
Шифра: 111008,
цена 1.490,40
са попустом 745,20

РЕТОРИКА

Б. М. Рогановић

Тврди повез,
ф. 15×24, 406 стр.
Шифра: 110850,
цена 1.069,20
са попустом 534,60

НОВО

МОМО КАПОР У склоништу душе (колумне и интервјуи)

Броширано,
ф. 12×16,5, 252 стр.
Шифра: 11236,
цена **250,00**

У *Склоништу душе* сакупљене су колумне које је Момо Капор писао 1999. године за ратно издање *Војске*. У другом делу књиге хронолошки су поређани интервјуи Моме Капора и новинарке Драгане Марковић, углавном објављивани најпре у *Војсци*, а касније и у *Одбрани*. У колотечини живота, испирајући речи од злата за неке приче, Момо Капор је и војном новинарству оставио изузетно наслеђе, сачињено од духовитих коментара, озбиљних анализа, само њему својствених одговора на живот, које овом приликом објављујемо.

ЕФЕКТИВНО КОМУНИЦИРАЊЕ ВОЈСКЕ С ЈАВНОШЋУ С. Ранђеловић

Броширано,
ф. 17×24, 304 стр.
Шифра: 111077,
цена 1.080,00
са попустом **540,00**

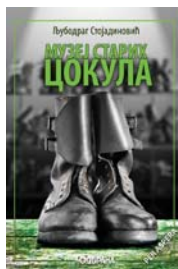
КОРЕНИ ВОЈНЕ ПИСАНЕ РЕЧИ И. Мијатовић

Броширано,
ф. 17×24, 284 стр.
Шифра: 310140,
цена 864,00
са попустом **259,20**

ПРОФЕСИЈА НОВИНАР Д. Ђурић

Броширано,
ф. 13×20, 408 стр.
Шифра: 310051,
цена 324,00
са попустом **226,80**

МУЗЕЈ СТАРИХ ЦОКУЛА

Љ. Стојадиновић
Броширано,
ф. 15×21, 228 стр.
Шифра: 310146,
цена 400,00
са попустом **200,00**

ОТКУЦАЈИ ВРЕМЕНА

Д. Марковић

Тврди повез, ф. 15×24, 400 стр.
Шифра: 310028, цена 324,00
са попустом **162,00**

ПОЗНАТИ У ЧИЗМАМА

Д. Глишић

Броширано, ф. 16×24, 238 стр.
Шифра: 310115, цена 324,00
са попустом **162,00**

РУКОВОДИЛАЦ У ИНТЕРАКТИВНОМ КОМУНИЦИРАЊУ

В. Цветановић

Броширано, ф. 17×24, 192 стр.
Шифра: 110867, цена 540,00
са попустом **270,00**

СУКОБИ У СЕНЦИ

С. Влачић

Броширано, ф. 17×24, 284 стр.
Шифра: 310148, цена 1.080,00
са попустом **540,00**

Магазин „ОДБРАНА“ наставља традиције „Ратника“, првог војног листа у Србији, чији је први број изашао 24. јануара 1879. године. Први број „ОДБРАНЕ“ изашао је 1. октобра 2005. године, са трајном амбицијом да буде

референтни извор информација о систему одбране Републике Србије, посебно о раду и активностима Министарства одбране и Војске Србије. Афирмишући резултате достигнућа реформе, „ОДБРАНА“ доприноси да углед Војске јача и да сви добронамерни боље разумеју процес њеног израстања у поузданог партнера у снажењу регионалне и укупне стабилности и очувања мира у свету. Магазин „ОДБРАНА“ као гласило Министарства одбране на медијској сцени Србије заузима препознатљиву позицију. Редакција стално тежи још модернијем и професионалнијем изразу, што је свакако и у интересу система одбране и бољег разумевања са широм јавношћу.

ВОЈНО ДЕЛО је општевојни научнотеоријски часопис МО РС и представља отворени форум за публикување и стимулисање иновативног промишљања и критичку размену искустава о свим аспектима и нивоима безбедности и одбране, у националном

и међународном домену. Чланци се фокусирају на компаративне и мултидисциплинарне теме и обрађују националну, регионалну и глобалну безбедност, демократско управљање одбраном, цивилно-војне односе, формулисање стратегије безбедности и планирање одбране, тероризам, контролу наоружања, управљање кризама и чување мира. Министарство за науку и технолошки развој РС сврстало је *Војно дело* у категорију М52 – часопис националног значаја, у домену друштвених наука.

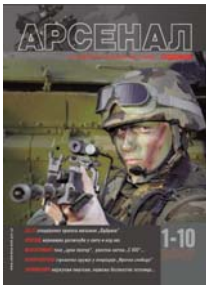
ВОЈНОТЕХНИЧКИ ГЛАСНИК је стручни војни и научни часопис МО, који објављује оригиналне научне радове, прегледне и стручне радове, приказе научностручних скупова, као и техничке информације о савременим системима наоружања и војним

технологијама. Својом програмском концепцијом обухвата јединствену интервидовску техничку подршку Војске на принципу логистичке системске подршке, области основних, примењених и развојних истраживања, производњу и употребу средстава НВО, као и остала теоријска и практична достигнућа која доприносе усавршавању припадника Министарства одбране и Војске Републике Србије. Поред сталних рубрика, сваки број садржи и редовни прилог „Савремено наоружање и војна опрема“.

НОВИ ГЛАСНИК је стручни интервидовски часопис МО и ВС. Наменен је за војностручно усавршавање професионалних припадника система одбране и њихову едукацију. Представља широку платформу за примену војнонаучних и

научних достигнућа у свакодневной пракси. Отворен је за сарадњу и ван граница система одбране јер садржи рубрике: војна теорија и пракса, видови и родови образовање, обука, морал, логистика, традиције, стране армије, војни арсенали, вести и новости. Савремено је графички опремљен и штампа се у боји. Једном годишње, уз часопис, припрема се специјални прилог.

АРСЕНАЛ 1

Броширано, ф. 22×30, 240 стр.
 Шифра: 140045, **цена 350,00**

АРСЕНАЛ 2

Броширано, ф. 22×30, 240 стр.
 Шифра: 140047, **цена 400,00**

АРСЕНАЛ 3

Броширано, ф. 22×30, 320 стр.
 Шифра: 140049, **цена 400,00**

АРСЕНАЛ 4

Броширано, ф. 22×30, 320 стр.
 Шифра: 140051, **цена 400,00**

АРСЕНАЛ 5

Броширано, ф. 22×30, 256 стр.
 Шифра: 140054, **цена 400,00**

**Историја српског ваздухопловства
 ЛОВАЧКИ АВИОНИ**

Г. Антић, А. Радић

Броширано, ф. 30×42, комплет 20 постера
 са легендама, у омоту, Шифра: 210293,
 цена 850,00 **са попустом 595,00**

**Историја српског ваздухопловства
 БОМБАРДЕРИ, ЈУРИШНИЦИ И
 ХЕЛИКОПТЕРИ**

Г. Антић, А. Радић

Броширано, ф. 30×42, комплет 20 постера
 са легендама, у омоту,
 Шифра: 210303, цена 850,00
са попустом 595,00

Продавница „ВОЈНА КЊИГА”

- Магазин „Одбрана”
- Војностручни часопис Нови „Гласник”
- Књиге у издању Медија центра „Одбрана”
- аудио курсеви страних језика
- издања на компакт-дискovima
- постери, географске карте и планови
- макете тенкова, авиона и бродова
- реплике наоружања војне ереме
- сабље и бодези
- прибор за боравак у природи
- батеријске лампе, бусоле и др.
- војна обућа и одећа
- мајице и качкети, привесци, значке, футроле за оловке и визиткарте, перорези, хемијске оловке и упаљачи са ознакама Војске Србије
- сувенири са националним симболима

НАРУЏБЕНИЦА

МЦ „ОДБРАНА“, Браће Југовића 19, 11000 Београд
Тел. 011/3201-995, 3241-009, телефакс: 011/3241-363
Жиро-рачун: 840-312849-56

Наручујем следећа издања (навести шифру/ количину): _____

у укупној вредности од _____ динара.

Издања ћу платити (заокружити број):

1. одједном (плаћање унапред)

2. на кредит у _____ месечних рата (највише 18) по _____ дин.
(мин.рата 1.000,00 дин.), путем административне забране.

Код плаћања унапред послати доказ о уплати целокупног износа, након чега испоручујемо књиге. Купци на кредит достављају попуњен и оверен образац административне забране. Купљена издања биће достављена путем Пост експреса, на терет купца.

Купац _____

ЈМБГ _____

Број личне карте _____

издате у МУП _____

Адреса становања: Улица и број _____

Место _____

Телефон _____

Потпис наручиоца _____

у Београду
Улица Васе Чарапића 22
тел/факс 011 21 84 925

Радно време
од 8 до 21 часова
суботом од 8 до 16 часова